

T.C.
SIİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
BÖLGESEL KALKINMA İKTİSADI BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİK SORUNU: SIİRT İLİ İŞGÜCÜ PİYASASINDA
BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seren PÖGE

Danışman: Prof. Dr. Burak ÇAMURDAN

SIİRT-2024

SIİRT-2024

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Prof. Dr. Burak ÇAMURDAN danışmanlığında, **Seren PÖGE** tarafından hazırlanan bu çalışma 31/07/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **İktisat** Anabilim Dalı **Bölgesel Kalkınma İktisadı** Bilim Dalında **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Tez Danışmanı)	: Prof. Dr. Burak ÇAMURDAN	
Jüri. Üyesi	: Dr. Öğr. Semih Serkant AKTUĞ	
Jüri. Üyesi	: Doç. Dr. Emin YÜREKLİ	

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

.../ .../2024

İmza

Prof. Dr. Şahap BULAK

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
KISALTMALAR.....	IV
ÖN SÖZ.....	V
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VI
TABLolar DİZİNİ.....	VII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. KAVRAMSAL VE ÇERÇEVE.....	3
1.1 İŞSİZLİĞİN TANIMI.....	3
1.2 İŞSİZLİK TÜRLERİ.....	5
1.2.1 Açık İşsizlik.....	6
1.2.2 Yapısal İşsizlik.....	6
1.2.3 Arızlı (Friksiyonel) İşsizlik.....	7
1.2.4 Doğal İşsizlik.....	7
1.2.5 İradi ve Gayri İradi İşsizlik.....	8
1.2.6 Teknolojik İşsizlik.....	8
1.2.7 Konjonktürel İşsizlik.....	9
1.2.8 Mevsimlik İşsizlik.....	9
1.2.9 Gizli İşsizlik.....	10
1.3 İŞSİZLİK OLGUSUNUN TEORİK TEMELLERİ.....	10
1.3.1 Klasik İktisat Teorisi.....	11
1.3.2 Neo-Klasik İktisat Teorisi.....	11
1.3.3 Keynesyen İktisat Teorisi.....	11
1.3.4 Monetarist (Parasalcı) İktisat Teorisi.....	12
1.3.5 Yapısalcı İktisat Teorisi.....	13
1.4 İşsizliğin Yapısı ve Boyutları.....	13

1.4.1	Gelişmiş Ülkelerde İşsizlik	13
1.4.2	Gelişmekte Olan Ülkelerde İşsizlik	14
1.4.3	G20 Ülkeleri ve İşsizlik Oranları	14
İKİNCİ BÖLÜM		16
2	TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASINDA İŞSİZLİK	16
2.1	Türkiye'de İşgücü Piyasasının Genel Durumu	16
2.2	TÜRKİYE'DE BÖLGELERE GÖRE İŞSİZLİK	18
2.3	TÜRKİYE' DE YAŞ GRUPLARINA VE CİNSİYETE GÖRE İŞSİZLİK 20	
2.4	TÜRKİYE' DE EĞİTİM DURUMUNA GÖRE İŞSİZLİK	20
2.5	TÜRKİYE' DE İŞ ARAMA SÜRESİNE GÖRE İŞSİZLİK	21
2.6	TÜRKİYE' DE ARADIKLARI İŞİN TÜRÜNE GÖRE İŞSİZLİK	21
2.7	TÜRKİYE'DE İŞSİZLİĞİN NEDENLERİ	21
2.8	GENÇ İŞSİZLİĞİ OLGUSU	23
2.8.1	Genç İşsizliğin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	24
2.8.2	Genç İşsizliğin Nedenleri	25
2.8.3	Türkiye İşgücü Piyasasında Gençlerin Durumu	27
2.9	GENÇ İŞSİZLİĞİN YAPISI	28
2.9.1	Türkiye'de Toplam Nüfus ve Gençlerin oranı	28
2.9.2	İşgücünün Durumu	30
2.9.2.1	Gençlerde İstihdam	30
2.10	EĞİTİM DURUMUNA GÖRE GENÇ İŞSİZLİK	33
2.11	İŞ ARAMA SÜRESİNE GÖRE GENÇ İŞSİZLİK	34
2.12	ARADIKLARI İŞİN TÜRÜNE GÖRE GENÇ İŞSİZLİK	35
2.13	ARADIKLARI MESLEK GRUPLARINA GÖRE GENÇ İŞSİZLER	36
2.14	GENÇ NÜFUSUN İŞGÜCÜNE DÂHİL OLMAMA NEDENLERİ	37

2.15	GENÇ İŞSİZLİĞİNİN ÖNLENMESİNDE AKTİF İSTİHDAM POLİTİKALARININ GEREKLİLİĞİ VE ÖNEMİ	38
2.15.1	Türkiye’de İŞKUR Tarafından Uygulanan Aktif İşgücü Piyasası Programları.....	39
2.15.2	İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri.....	39
2.15.3	Toplum Yararına Programlar (TYP)	40
2.15.4	Girişimcilik Eğitim Programları.....	41
2.15.5	İşbaşı Eğitim Programları	41
2.15.6	Mesleki Eğitim Kursları.....	42
2.15.7	İstihdam Garantili Mesleki Eğitim Kursları.....	42
2.16	GENÇ İŞSİZLİĞİNİN SONUÇLARI.....	42
2.16.1	Ekonomik Sonuçlar.....	42
2.15.2	Sosyal Sonuçlar.....	43
2.15.3	Psikolojik Sonuçlar	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		44
3.	SİİRT İLİ DEMOGRAFİK YAPISI VE İŞ GÜCÜ PİYASASI	44
3.1	SİİRT İLİ DEMOGRAFİK YAPISI.....	44
3.2	SİİRT İLİ SEKTÖREL GELİŞİM	48
3.3	SİİRT İLİNE AİT İHRACAT BİLGİLERİ (2009-2023/1000 USD)	48
4	SİİRT İLİNE AİT İTHALAT BİLGİLERİ (2009-2023/1000 USD)	49
4.1	SİİRT İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI	50
4.1.1	Siirt İli Sigortalı Çalışan Sayısı	50
4.1.2	Siirt ili Açık İş İlanları	51
4.1.3	Siirt İli İşe Yerleştirmeler.....	51
4.1.4	Siirt İli Kayıtlı İşsiz Sayısı.....	52
4.1.5	Siirt ili Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları	53
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....		54

4	ÇALIŞMA METODOLİJİSİ.....	54
4.1	ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI, YÖNTEMİ VE SINIRLILIKLARI	54
	BEŞİNCİ BÖLÜM.....	57
5	ARAŞTIRMA BULGU VE DEĞERLENDİRME	57
5.1	GENÇ İŞSİZLERE İLİŞKİN ANKET VERİLERİ	57
5.2	GENÇ İŞSİZLİK SORUNUNUN GİDERİLMESİ İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	78
	SONUÇ	85
	KAYNAKÇA.....	86
	EKLER.....	93

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİK SORUNU: SİİRT İLİ İŞGÜCÜ PİYASASINDA
BİR ARAŞTIRMA****Seren PÖGE 2024/ Sayfa: VIII + 95**

Günümüzde genç işsizliği sorununun sadece gelişmekte olan ülkelerin değil, gelişmiş ülkelerin de en önemli sorunlarından biri olduğu ve bu anlamda küresel bir boyut kazandığı bilinmektedir. Türkiye'nin de sahip olduğu genç nüfus, önemli avantajlar barındırmakla birlikte, bu avantajların ekonomik ve sosyal fırsatlara dönüştürülebilmesi için genç işsizliğinin çözülmesi gerekmektedir. Bu çalışma ile Türkiye'deki genç işsizlik sorunu genç nüfusun çok yoğun olduğu Siirt ili özelinde ele alınmış ve yerel dinamikler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında Siirt ilinde yaşayan 380 genç işsiz ile yapılan anketler sonucunda, gençlerin işsizlik nedenleri ve iş piyasasında karşılaştıkları engeller detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Siirt ilinde genç işsizlerin iş bulma sürecinde karşılaştıkları en büyük zorluklar olarak; iş deneyimlerinin yetersizliği, işverenlerin deneyim beklentilerinin karşılanamaması, eğitim ve beceri uyumsuzluklarının olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, gençlerin iş bulma sürecinde yaşadıkları zorlukların, iş piyasasındaki talep ve arz dengesizliklerinden kaynaklandığı da ortaya çıkan sonuçlardır. Ayrıca, bu araştırmaya sonuçlarına göre, işverenler açısından gençlerin iş tecrübesine sahip olmamaları ve ücret beklentilerinin yüksek olması da işsizlik nedenleri arasında ön plana çıkan önemli hususlardır. Eğitim sistemi ve mesleki eğitim programlarının iş piyasasının ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalması da İstihdam teşvik politikalarının yerel düzeyde etkin bir şekilde uygulanamaması da genç işsizliğinin devam etmesinin nedenleri arasında yer almaktadır.

Bu çalışma, Siirt ilindeki genç işsizliğinin nedenlerini ve çözüm önerilerini ortaya koyarak, yerel yönetimlere, politika yapıcılara, iş dünyasına ve gençlere önemli bilgiler sunmayı hedeflemektedir. Genç işsizliğinin azaltılması ve genç nüfusun iş gücüne kazandırılması için kapsamlı ve entegre bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizlik, Siirt, İstihdam Stratejileri, Sosyal Bağlantılar, Teşvik Politikaları

ABSTRACT
MASTER THESIS
YOUTH UNEMPLOYMENT PROBLEM IN TURKEY: A STUDY IN THE
LABOR MARKET OF SYRT PROVINCE

Seren PÖGE 2024/ Page: VIII + 95

Today, it is known that youth unemployment is one of the most important problems not only in developing countries but also in developed countries and has gained a global dimension in this sense. Although Turkey's young population has important advantages, youth unemployment needs to be solved in order to transform these advantages into economic and social opportunities. In this study, the problem of youth unemployment in Turkey is analyzed in the province of Siirt, where the youth population is very dense, and evaluated within the framework of local dynamics.

Within the scope of the research, as a result of the surveys conducted with 380 young unemployed people living in Siirt province, the reasons for youth unemployment and the obstacles they face in the labor market were analyzed in detail. It has been determined that the biggest difficulties faced by young unemployed in Siirt province in the process of finding a job are insufficient work experience, inability to meet the experience expectations of employers, education and skill mismatches. In addition, it is also revealed that the difficulties faced by young people in the process of finding a job stem from the imbalances between demand and supply in the labor market. In addition, according to the results of this research, employers' lack of work experience and high wage expectations are also important reasons for unemployment.

The inadequacy of the education system and vocational training programs to meet the needs of the labor market is also considered to be the other main factors that negatively affect the job finding process of young people. Failure to effectively implement employment incentive policies at the local level is also among the reasons for the persistence of youth unemployment.

This study aims to provide important information to local governments, policy makers, the business world and young people by revealing the causes and solutions of youth unemployment in Siirt province. A comprehensive and integrated approach is needed to reduce youth unemployment and to bring the young population into the labor force.

Keywords: Younth Employment, Siirt, Employment Strategies, Social Connections, İncentive Policies

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
GSYİH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
ILO	International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IMF	International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
İBBS	İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı)
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TİSK	Türkiye İşveren Sendikaları
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TYP	Toplum Yararına Program
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneđi UNESCO Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü vd. Diğerleri

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasının hazırlanmasında ve gerçekleştirilmesinde katkılarını esirgemeyen değerli hocalarıma ve akademik destek ve yönlendirmeleriyle çalışmama değer katan, danışmanım, Prof. Dr. Burak ÇAMURDAN' a öncelikle teşekkür ederim. Kendisinin sağladığı katkılar, projemi daha kapsamlı ve detaylı bir şekilde ele alma fırsatı sağlamıştır. Bunun yanında, bilimsel rehberliği, desteği ve yol göstericiliği ile bu çalışmada yardımlarını esirgemeyerek destekleriyle yanımda olan Doç. Dr. Mahir ÖZHAN'a da çok teşekkür ederim. Kendisinin bilgi ve tecrübelerinden faydalanmak, çalışmamın niteliğini artırmada önemli bir rol oynamıştır. Destek ve katkı sunan diğer tüm Üniversitemiz görevlilerine de ayrıca içten teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Tüm eğitimlerim boyunca ve özellikle bu araştırma sürecinde bana her zaman moral ve motivasyon kaynağı olan aile fertlerimin ve arkadaşlarımdan sabrı ve anlayışı ve her konudaki destekleri bu tezi tamamlamamda büyük rol oynamıştır. Kendilerine sonsuz teşekkürlerimi bu vesileyle iletmek istiyorum. Ayrıca, araştırmam için gerekli verileri sağlama konusunda yardımcı olan Siirt ilindeki katılımcılara, görüş ve deneyimlerini benimle paylaştıkları için minnettarım. Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde verdikleri destek gerçekten çok değerlidir.

Siirt-2024

Seren PÖGE

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 İşsizlik ve İstihdam Grafiği.....	16
Şekil 2 2023 Bölgelere Göre İşsizlik	18
Şekil 3 2023 Bölgelere Göre İstihdam	19
Şekil 4 2023 Bölgelere Göre İşgücüne Katılma Oranları	19
Şekil 5 Siirt İli Yıllara Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı	52

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1 G20 Ülkeleri İşsizlik Oranları.....	15
Tablo 2 Türkiye'de Toplam Nüfus ve Gençlerin Oranı	28
Tablo 3 Türkiye’de ve TRC3 Bölgesinde Toplam Nüfus ve Gençlerin Oranı	29
Tablo 4 Türkiye'de ve TRC3 Bölgesinde Kadın ve Erkek İstihdam Oranı	30
Tablo 5 Türkiye ve TRC3 Bölgesi Cinsiyete ve Yaşa Göre İstihdam Oranlarının Karşılaştırılması	30
Tablo 6 Türkiye ve TRC3 Bölgesi İstihdam Oranları	31
Tablo 7 İş Arama Sürelerine Göre İşsizlik Sayıları.....	34
Tablo 8 İş Arama Sürelerine Göre İşsizlik Oranları.....	34
Tablo 9 Aradıkları İşin Türüne Göre Genç İşsizliği (%)	35
Tablo 10 Aradıkları Meslek Türüne Göre Genç İşsizler Sayısı.....	36
Tablo 11 Aradıkları Meslek Gruplarına Göre Genç İşsizler (%)	37
Tablo 12 Genç Nüfusun İşgücüne Dâhil Olmama Nedenleri.....	38
Tablo 13 Genç Nüfusun İşgücüne Dâhil Olmama Nedenleri (%).....	38
Tablo 14 İŞKUR Danışmanlık Hizmet Verileri.....	40
Tablo 15 Siirt İlinde İşkur’un Toplum Yararına Programlardan Yararlanan Kadın ve Erkek Sayı ve Oranları	40
Tablo 16 Bazı Demografik Yapı Değişimi (1900 Öncesi ve Sonrası).....	45
Tablo 17 Türkiye Nüfusu ve Siirt Nüfusunun Yıllara Göre Değişimi	47
Tablo 18 Siirt İline Ait İhracat Bilgileri (2009-2023/1000 USD).....	48
Tablo 19 Siirt İline Ait İthalat Bilgileri (2009-2023/1000 USD).....	49
Tablo 20 TRC3 Bölgesi İstihdam Verileri.....	50
Tablo 21 2023 Yılında İşe Yerleştirme Sayısı En Yüksek Olan Meslekler.....	51
Tablo 22 Siirt ili Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları.....	53
Tablo 23 Siirt İli ve Cinsiyete Göre Genç Nüfus ve Genç Nüfusun İl Toplam Nüfusu İçindeki Oranı.....	54
Tablo 24 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	57
Tablo 25 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı	58
Tablo 26 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Eğitim Durumları	58

Tablo 27 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizler Kent-Kır Yaşam Oranları	59
Tablo 28 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Engel Durumu	59
Tablo 29 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Kimlerle Yaşadığı.....	60
Tablo 30 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Zorunlu Giderlerini Karşılama Durumları	60
Tablo 31 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Meslek Sahibi Olma Durumu	61
Tablo 32 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin SGK ile Çalışma Durumu	61
Tablo 33 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Gelir Kaynağı	62
Tablo 34 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Geliri	62
Tablo 35 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin İş Arama Süreleri	63
Tablo 36 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin İş Arayışında Dikkate Aldığı Kriter	64
Tablo 37 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin İş ararken kullandığı kanal.....	64
Tablo 38 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlere Göre İşsizlik Sebebi.....	65
Tablo 39 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Genç İşsizlik Nedenlerine İlişkin Görüşlerini	66
Tablo 40 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin İşverenlerin Gençleri İstihdam Etmeme Nedenleri.....	66
Tablo 41 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin İş Bulmada Karşılaştığı Zorluklar ..	67
Tablo 42 Siirt İlinde Yaşıyor Olmanız İşsizliğinizin Temel Neden mi?.....	68
Tablo 43 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin, işsizliğinin son bulması için Siirt harici bir şehre göç etmeyi düşünür müsünüz?	69
Tablo 44 cinsiyetiniz şu anda işsiz konumda olmanız ile ilgili "işverenden kaynaklı nedenler" nelerdir?	70
Tablo 45 Öğrenim gördüğünüz en son eğitim kurumu / Şu anda işsiz konumunda mısınız?	72
Tablo 46 Cinsiyetiniz * Siirt ilinde yaşıyor olmanız işsizliğinizin teme nedeni midir? .	73
Tablo 47 Cinsiyetiniz * işsizliğin son bulması için siirt harici bir şehre göç etmeyi düşünür müsünüz?.....	75
Tablo 48 Aylık ortalama geliriniz(kişisel gelir) ne kadardır?.....	76

GİRİŞ

İşsizlik gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde aynı anda hem ekonomik hem de sosyal hayatı ciddi bir şekilde etkileyen bir sorundur lakin işsizlik sorununu işgücü piyasasında bulunan mal ve para piyasası gibi ele alınmaz bireyden kaynaklı olduğundan dolayı farklı ve önemli bir ölçüde ele alınır. Ülkemizde var olan işsizlik oranı her yıl azalması gereken bir konu olmasına rağmen, ne yazık ki her yıl işsizler ordusuna yenileri katılmaktadır. Üniversiteyi bitiren her genç özellikle hayata atılma ve ekonomik özgürlüğünü elde etmek için bir işte çalışmak zorundadır. Fakat ülke geneline bakıldığında en büyük işsizlik oranlarına sahip olanlar üniversite mezunu olup da bir iş bulamayan gençlerden oluşmaktadır. Kamu ve özel sektörlerinin içlerinde erittikleri ya da istihdam ettikleri oranlar var olan işsizlik oranlarının çok çok altında kalmaktadır. Ve istihdam edilen oranlar ne yazık ki işsizlik oranlarında bir azalmaya sebep olmadıkları için çok fazla tatmin düzeyi de sağlamamaktadır.

Ülkemizde işsizlik dağılımına bölgesel düzeyde bakıldığında ise en büyük işsizlik oranları doğu bölgelerinde görülmektedir. Hatta 2018 de yapılan son araştırmalara göre TRC3 bölgesi olarak geçen Mardin, Şırnak, Batman ve Siirt illerinde oranlar en yüksek seviyededir.

Çalışmada ele alacağımız Siirt ilimiz bulunduğu bölgeye göre birçok alanda olduğu gibi üretim açısından yüksek işsizlik oranı açısından sosyal sorunlar ve ekonomik sıkıntılar açısından gelişmiş şehirlere oranla epey bir geride kalmış iller arasında yer aldığı görülür. Siirt ilinde işsizlikle mücadele kapsamında yeni istihdam alanları oluşturmak, özel sektör yatırımlarını ile çekmek ve yöreye özgü var olan ürünlerin ekonomik değerini arttıracak projelere yer vermek gibi bazı önlemler alınabilirken, bu tarz eylemlerin hayata geçirilmesiyle il nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan gençlere de istihdam olanakları sunulabilir.

Bu yüzden yapacağımız çalışmanın birinci bölümünde genel anlamıyla işsizlik ve türleri üzerinden kavramsal açılarıyla bahsedip işsizliği ele alan teorilere yer verilecek, ikinci bölümde Türkiye’de genç işsizlik sorununun tanımıyla ve bölgesel dağılımlarını inceleyip, üçüncü bölümümüzde de Siirt ili özelinde şehrin nüfus yapısının oransal

dağılımları, genç sayısı, cinsiyet ve tercih edilen meslek grupları incelenip işgücü piyasasındaki etkileşimlerine bakılacaktır.

Son olarak yapılacak olan anket çalışmalarının değerlendirilmesiyle çalışmamızda işsizlik üzerine hem genelde hem de Siirt ili özelinde gençlerin istihdamına katkı sağlanması amaçlanmış olup, yapılacak olan çözüm ve önerilerle çalışma sona erecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL VE ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde asıl olarak işsizlik ve genç işsizlik kavramlarının ne olduğunu incelenecektir. Bu bağlama göre gittiğimizde öncelikle, kavramsal ve teorik açıdan işsizlik sorununu detaylandırılarak çözüm odaklı çalışılacak, işsizliğin ortaya çıkma sebeplerinin neler olduğu incelenecektir. Ardından asıl konumuz olan genç işsizlik kavramı ve kapsamı bu kapsam genel bir değerlendirme şeklinde olacaktır, genç işsizliğin ortaya çıkışı, genç işsizliğin nedenleri ve yarattığı sonuçlar açıklanacaktır.

1.1 İŞSİZLİĞİN TANIMI

Dünya çapında gelişime öncülük edebilecek niteliğe sahip olan şirketler ve diğer kurumlarla ilgili, çeşitli alanda yapılan bilimsel çalışmalar iktisat sonuçları, ekonomi alanıyla uzaman olarak ilgilenenler, politika belirleyiciler ve işçi sendikaları şu an oldukları noktadan gördükleri bakış açısına göre birbirleriyle aynı ve farklılık gösteren yönleri taşıyan, her açıdan gerekli derecede çok sayıda işsizliği açıklayan durum dile getirilmiştir. İşsizlik, işgücünün istihdam edilememesiyle yani herhangi bir alanda çalışabilecek yer bulamamasıyla bireyin değerlendirilmeyip kullanılmaması şeklinde açıklanabilir (Ekin, 2003: 2).

İşsizlik, başka bakışla bireyde olabilecek faydanın kullanılmaması ve yok oluşudur var olan potansiyeller maalesef ki açığa çıkamamaktadır. Ekonomik dinamikleri ters yönde etkileyen, daha çok olumsuz bağlamda değerlendirebileceğimiz sosyal ve psikolojik yönü olan dönem psikolojik yönü çok ağır basan bireysel ve toplumsal bir problemdir (Parasız, 2000: 219).

Çalışma gücüne sahip çalışma adına tüm yeterliliklere bir arada bulunduran bireyin çalışma arzusu, ne var ki hali hazırda piyasada çalışan bireylere verilen ücretlerin az olmasından dolayı ve yeterli derecede iş olanakların olmamasından kaynaklı bireyler işsiz konumuna düşmektedirler (Zaim, 1997: 172).

Fiziksel veya ruhsal sorunlara sahip bireylerin çalışma alanına katkı göstermemeleri bunun yanında çalışmaya herhangi bir engeli olmayan bireylerin kendi kararları doğrultusunda çalışma alanında yer edinmek istememe durumları işsizlik alanındaki

verilere bir etkisi bulunmaz ve hesaplama içerisinde yer almazlar (Eğilmez ve Kumcu, 2007: 313).

Ülkelerin, işsizlik sorununun hem sosyal hem ekonomik ve çeşitli başka gidişat şekline göre değişiklik ön plana çıksa bile dünya üzerinde var olan tüm toplumların asıl ve en önemli problemlerinin en başında gelmiştir. Sanayi devrimi ile birlikte tüm dünya ülkelerinde farklı boyutlarda ve farklı türlerde görülmeye başlanan işsizlik, 1980'lere kadar asıl olarak gelişmekte olan ülkelerin bir sorunu iken 1980'lerle ve bu yıllarından sonra gelen yıllarla birlikte neo-liberal politikaların uygulanmaya başlanmasının da etkisiyle gelişmiş ülkelerin de sorunları arasına girmiştir (Özdemir vd., 2006: 67-68).

24 Ocak kararları ile başlayıp süregelen bu süreç özellikle 1980 yıllarından sonraki süreçte yapılan uygulama daha önce ithal olarak alınan malların ülke içerisinde üretime geçmesi sanayileşme yolunu benimsemekten vazgeçtiğini belli etmiştir ve yönlerini farklı bir alana yani ihracata dayalı, ihracatın daha önde olduğu gelişme modülünü benimsenmiştir. 1990'da en başından başlayarak sentetik olarak gelime gösteren ekonomi ülke ekonomisi olarak yerini alıp, bunlardan sonra meydana gelen yüksek enflasyon oranları, dış borç bulmakta zorlanan, yüksek işsizlik oranları, dış uluslararası ticaretin durmadan büyüyen bir ekonomi olduğu için çeşitli ve ciddi problemler yaşamıştır(Bekiroğlu, 2010: 190).

1990'lı yılların sonuna geldiğimiz zaman ülkemizde meydana gelen iktisat ve finans alanında oluşan problemler işsizlik verilerinde ciddi oranda etkilemiştir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2012: 13). Üstte bahsi geçen kriz yılları şu şekildedir; 1994 ve 1999-2001 yılları arasından sonra 2008 yılına ait kriz sorunu olarak belirtilebilir. Bu buhran devresinde meydana gelen konjonktürdeki iniş ve çıkışları piyasanın temeline yani kendine has belli özelliklerinden dolayı işe alımlar yavaşlamış hatta durma noktasına gelmiş ve işten çıkarmalar da bir hayli artmıştır. Özellikle hem istihdamda hem de işsizlik verilerindeki negatif oluşundan dolayı meydana çıkan bu sorunlar olan verilerin dışında tutulduğu için ekonomideki artışlara sebebiyet vermiştir. 1994 ile 2001'de bunalım verileri kayıt dışı istihdamı uyarmış, bu uyarmaların ardından 2001 krizinin de sonrasında yaşanan olumsuz durum küçülmeye sebep olduğu daha sonra da iş olanağı sağlamayan bir ekonomi modelin gelişim göstermesi ile beraber öncelik olarak tarım dışı mekanlarda işsizlik verileri ve kayıt dışılık oranı artmıştır (Bakkalcı ve Işıkoğlu, 2011: 19).

Günümüze yaklaştıkça maalesef ki diğer ülkelerde yaşanan ekonomik krizlerinde bizim ülkemizde etkisi fazlaca görülmüş ve hem istihdam hem işsizlikte başka ülkelerde ki krizlerden ciddi oranda etkilenmiştir. Örnek verecek olursak 2008 küresel ABD krizi bizim için güzel bir örnektir. Bu krizin ardından o dönemde Türkiye ekonomisinde tarihi işsizlik seviyelerine ulaşılmıştır (Taşkın ve Üstünkaya, 2010: 19).

Krizden sonraki yani 2009 işsizliğin %8,9'a kadar yükseldiği gözlemlenmiştir. Bu durumun sebeplerinin ne olduğuna derinlemesine bakacak olursak şunları diyebiliriz; ekonomik krize bağlı olarak ekonominin zor duruma girmesiyle beraber ekonomide daralmaya gidilmesine bağlı olması işsizlik rakamlarının negatif şekilde etkilenmiştir. Burada önem arz eden bir diğer konu en fazla işsizlik oranlarının şehirlerde görülür. Türkiye de işsizlik kentsel niteliğe sahip görülüp şehirlerde işsizlik oranını köy ve bozkır yerlerine göre de daha fazladır.

Türkiye'nin ekonomisinin temelinde sanayi ve hizmet sektörü için bir yönelime doğru gelişim vardır. Geliştikçe ve büyüdükçe bu alanlara yapılan yatırımlar artmaktadır. Böylece kırsal kesimdeki işgücü fazlasının, kente doğru bir akış göstermiş yani göç etmiştir. Kentte işsizlik oranının asıl ve başlı sebebi olarak belirtilmektedir. Yanı sıra gelişmekte olan tüm ülkeler gibi Türkiye de emek üretimi yerine sermaye tekniklerine geçmeye başlamış, tarım üretimi için olan yardım ve teşviklerin azalması direk gelir desteğinde bulunulması bazı ürünlerin üretildiği alanların kısıtlanması ve tarım ürünlerini dışarıdan alımının fazlalaşması ve üretim maliyetlerinin fazlalaşmasından dolayı çıkan sonuçlarda kentlere göç daha fazla olmuştur ve yeterli vasa sahip olmamalarından dolayı şehirde iş bulmaları zorlaşıp işsizliği arttırırlar.

İşsizlik oranları cinsiyete göre incelendiğindeyse, kırsal bölgedeki işsizlik dışında kadın bireylerde işsizlik oranlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmekte ve bu fark süregelen şekilde devam etmektedir.

1.2 İŞSİZLİK TÜRLERİ

İşsizlikle mücadele politikalarının seçiminde genel işsizliğin oransal verilerini, hali hazırda var olan işsiz kişileri aynı anda açık işlerin sayısını bilmek tek başına yeterli olmaz. Bu bilgilere ek olarak tüm işsizlik alanları içerisinde işsizlik başlığına göre açık olan işlerin ve işsiz bireylerin belirli niteliklere sahip oldukları da bilinmelidir. Yeteri

ölçüde çalışma alanının istihdam edilememesi ya da uzun süre çalışma alanının dışında kalma eğilimi dış etki ve problemleri göz önüne alınmadan bireyin kararları doğrultusunda ya da istem dışı farklı sebepten dolayı sonuçlar gözlemlenebilir. İşsizliğin ortaya çıkmasından kaynaklı farklı işsizlik alanları da sıralama alanına alınmalıdır. Literatürde işsizlik türü ile ilgili birçok veri bulunmasına rağmen; ülkemizde sağlıklı işsizlik türü verilerine ulaşamamaktadır. İŞKUR ile TÜİK olmak üzere ilgili kurumlar açık iş, işsiz sayılarına sahip olmalarına karşın, işsizlik türünün hangi alanda olduğuna dair bir sınıflandırma yapabilecek veri yeterliliğine sahip değildir (Yıldız, 2014: 2).

İşsizlik çeşitlerine dair farklı yaklaşımlar bulunmakta olup bunlar belli veriler doğrultusunda şu şekilde sınıflandırılabilir. İşsizlik kişinin kendi fikrinden kaynaklanma sebebi dikkate alınarak; iradi ve gayri iradi işsizlik olarak sınıflandırılabilir (Ferencak vd., 2011: 3). Fakat işsizlik çeşitleri genellikle açık ve kapalı işsizlik kapsamında ele alınır. Bu çalışmada, öncelikle iradi ve gayri iradi işsizlik ayırımına yer verilmiş olup, devamında açık ve gizli işsizlik türleri, sebepleri, çözüm yolları üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu çalışma kapsamında işsizlik türlerine ilişkin gerçekleştirilen saha çalışmasının önemli bölümlerine değinilmiştir.

1.2.1 Açık İşsizlik

İstatistiklere göre çalışma alanında yer alma isteğinde bulunan bireylerin yeterli bir ücretin verilmemesi iş arayışı içerisinde bulunan bireylerin iş bulamaması ile olarak belirtilmektedir (Ayvaz, 1990: 19; Korkmaz ve Mahiroğulları, 2007: 33; Işığışık, 2011: 69).

1.2.2 Yapısal İşsizlik

Toplumların temel yapı taşlarındaki değişimler ile birlikte çıkan sonuçların artan işgücüne karşılık çalışma alanı oluşturulmadığından ortaya çıkan sürekli bir niteliğe sahip işsizlik çeşidi olarak isimlendirilir (Zaim, 1997: 188-189; Güney, 2009: 137-138).

Arz ve talep dengesinin sağlanamaması, açık işler ile açık işsizler aralarındaki uyumsuzluk, ekonomik alanda yaşanan uzun süreli şekilde stabil kalması, teknolojik gelişmeler ve emek ikamesi yapısal işsizliğin sebepleri arasında gösterilebilir. İş gücü yerine makine gücünün ön planda olması günümüzde kullanılan ileri teknoloji, hizmet alanının gelişmesi ile beraber işlerin ve talep edilen işgücünün niteliği artmaktadır. İş gücünün yerini makinenin alması sonucunda tarımda makineleşmenin fazlaşması,

fabrikasyon malların daha fazla talep edilmesi (örneğin, el tezgâhlarında el emeği ile üretilen halıların yerini daha hızlı üretim yapılması için fabrikada üretime geçmesi) el emeğine olan ihtiyacı azaltıp daha hızlı üretim için talebi azaltarak ve bu alanlarda çalışan kişilerin işsiz kalmasına sebebiyet vererek beraberinde yapısal işsizliğin artmasına sebep olabilmektedir (Güney, 2009: 138).

Yapısal işsizlik gelişmiş ülkelerde teknolojik değişimlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Tarım alanından sanayi alanına, sanayi alanından hizmet sektör alanına geçişi ile beraber doğan yapısal işsizlik daha çok gelişmekte olan ülkelerde görülmekte; ancak gelişmiş ülkelerde de teknolojik gelişmeyle paralel olarak gerekli işgücünün sağlanamaması sonucunda bu tür durumlara rastlanmaktadır. Teknolojinin gelişmesi nitelikli işgücüne olan talebi arttırmakta ve bununla beraber işgücü fazlalığına sebebiyet vermekte olup; bunun yanı sıra yeni teknolojilerin kullanılmaya başlanması yeni çalışma yerlerinde çalışacak seviyeli işgücünün yeterli olmaması yapısal işsizliğe sebebiyet vermektedir (Şahin, 2010: 9).

1.2.3 Arızı (Frikسیونel) İşsizlik

Belli bir alanda istihdam edilen bireylerin iş veya işyeri değiştirmeleri, emek piyasasındaki bilgi eksikliğinden kaynaklanan sebeplerden dolayı doğan ve tam çalışma alanının gerçekleşmesi durumunda bile gözlemlenebilen işsizlik türü olarak nitelendirilmektedir. (Bulut, 2008: 79). İşgücü piyasasında yeteri bilginin var olmayışı, emek mobilitesi ve organizasyon problemlerinin frikسیونel işsizlik oranının olduğu düzeyin belirlenmesinde önemli bir konuma sahiptir (Eyüboğlu, 2001: 15-16). Arızı işsizlik ise çalışma piyasasında ilk defa rol alacak bireyler için ya da o alanda bulunan bireylerin iş değişikliğine gitmek isteyen bireylerin ve bu durum sonucunda ortaya çıkan doğal işsizlik doğduğu için doğal işsizlik türü olarak belirtilir. Çalışma alanının arz ve talebin denge çerçevesinde olduğu ekonomilerde görülür ve bu işsizlik türünün minimum orana ya da sıfır düzeyine geri getirilmesi oldukça zor olup bu durum imkansız olarak sınıflandırılır (Ataman, 2003: 34).

1.2.4 Doğal İşsizlik

Konjonktürel sebeplerle bir işe sahip olmayanlar dışında, hali hazırda var olan işini değiştirmek isteyenleri, başlıca sebep olarak ücret, sunulan bölge vb. sebeplerle işi kabul buyurmayıp veya beğenmeyip işsiz kalan bireylerin, mevsimlik çalışma sebebiyle işsiz

kalanları, iş bulabilme imkanı dar olanları (sosyal dışlanma; yaşlılık, cinsiyet ayrımı vs.) kaplayan işsizlik çeşidi olarak tanımlanabilir (Aydın, 2012: 122).

Saf (doğal) işsizlik hariç ekonomide işsizliğin var olmaması durumu yani ekonominin tam istihdam haline sahip olduğu kabul görülür (Bocutoğlu ve Berber, 2013: 44,92). Kendiliğinden ortaya çıkan işsizlik düzeyinde ve o alanda gerçekleşen çalışma alan dengesi makro ekonomi dengesi olayında ortaya çıkması yalnızca başlangıçtır. İşsizlik oranı ve doğal olarak oluşan işsizlik oranları birbirine denk olacağı vakit gerçek GSMH potansiyel GSMH' ye denk olur. Çalışma alanı ve mal piyasası belirli bir düzey dengesine gelebilir (Parasız, 2000: 177, 218).

1.2.5 İradi ve Gayri İradi İşsizlik

İradi işsizlik, kişinin aktif olarak iş yaptığı kurum ve kuruluşlarda işleyişin yasaya uygun olmaması ve verilen cari ücretin yetersizliğinden çalışmayı bilerek ve isteyerek bırakması durumunda bu olaya bağlı olarak idari işsizlik ortaya çıkmaktadır. Gayri iradi işsizlik talep edilen işin yasaya uygun olması cari ücret üzerinden var olan koşullarda çalışmak isteyen bir bireyin iş imkanının olmamasından dolayı oluşan işsizlik türü gayri iradi işsizlik olarak nitelendirilmektedir. İradi işsizlik çalışma olanağı olmasına rağmen iş işsiz olan birey tarafından kabul edilmemektedir. Gayri iradi işsizlik ise çalışma olanağı isteyen bireyin türlü sebeplerden ötürü iş bulamaması nedeniyle bireyin işsiz kalmasıdır (Karabulut, 2007: 9; Gökalp, 2012: 30).

1.2.6 Teknolojik İşsizlik

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte üretim alanında zamandan tasarruf etmek için makineler tercih edilmektedir. Bu durumla beraber emeğe olan ihtiyacın azalmasından dolayı işsizlik doğmaktadır. Teknolojiyle beraber insan gücüne olan ihtiyacın gitgide azalmasından ya da üretimde yeni tekniklerden dolayı teknolojik işsizlik ortaya çıkmaktadır. Dünya da sanayiye öncülük eden ülkelerde kullanılan teknolojiler ve makineleşmeden dolayı belli başlı sektörlerde bireyleri işsiz duruma düşürmektedir. Bu durum belli durumlarda iş gücünde türlü değişimlere sebep olmaktadır.

Yapısal ve teknolojik işsizliği bazı iktisatçılar beraber ele almaktadır. Teknolojinin gelişmesi üretimde insan gücü emeği yerine makinelerin kullanılması işsizlikle beraber yeni iş imkanları da ortaya çıkmaktadır. Teknolojik gelişmeler uzun vadede işsizliğe çözüm olsa

bile kısa vadede bazı sektörlerde örneğin tarım ve ulaşım alanında iş gücüne olan ihtiyacın azalmasından dolayı işsizliği arttırır.

1.2.7 Konjonktürel İşsizlik

Ekonomik bakımından yetersiz olan ülkelerde görülen işsizlik türüdür. Belirli aralıklarla ekonomik etkinlik artış ve azalış dalgalanmaları sergiler. Ülkenin ekonomik etkinlik durumuna bağlı olarak gelişip büyüme talep karşısında yeterlilik yatırım için avantajlı milli gelir artışı üretim ve iş olanağı açısından belli bir düzeyde gelişir ve ekonomide hareketlenme meydana gelir. Ülke ekonomisinde daralma meydana geldiği zaman işletmeler yüksek oranlarda maliyeti düşürüp düşük maliyet çerçevesinde işçi sayısının düşmesine sebebiyet vermektedir. Maliyetin düşüşüyle beraber önünü göremeyen yatırımcı yatırımları geri çeker bu sebeple yatırımda düşüşler üretimde duraklamalar bireyin iş bulma potansiyelinin düşmesi ekonomide duraklama ve işsizlik görülür. Bu durumun sonucu olarak oluşan işsizlik türüne konjonktürel işsizlik olarak nitelendirilir (Bocutoğlu ve Berber, 2013: 43-44; Kanca, 2012: 3). Talep olmaması bir sonuç olup işsizlik türleri içerisinde en fazla yer alan işsizlik türüdür (Yıldız, 2014: 11). Talebin yetersizliği ve üretimin azalması ekonomik zorlukların yaşandığı süreçlerde düşüşe geçmesi sebeplerindendir (Zaim, 1997: 170). Konjonktürel işsizlik ekonominin zorlu sürecinde ortaya çıkan işsizlik problemi diğer türlere oranla daha basit hesaplanabilir. Daralma döneminde işsiz sayısı işçi sayısından kat kat fazla olduğu görülür. Ülkenin gelişmişlik seviyesine bağlı olarak yıldan yıla farklı şekillerde dalgalanan ekonomik sorunlar konjonktürel işsizliğinde farklılaşmasına sebebiyet verir genel olarak ekonomiye yüksek seviye de etkileyen işsizlik türüdür (Yıldız, 2014: 12).

1.2.8 Mevsimlik İşsizlik

Mevsimsel üretilere bağlı olarak ekonominin stabil seviyede seyretmesinden ötürü üretimde yaşanan sorunlar sonucunda emeğe olan talebin düşmesinden kaynaklanmaktadır (Yavaş, 2010: 14). Bölgesel olarak değişmekle birlikte iklime bağlı olarak belirli mevsimlerde iş olanağının olmamasından kaynaklı tarıma bağlı ülke ekonomilerinde bilinen bir işsizlik türüdür. Mevsimsel işsizlik gelişme sürecinde olan ülkelerin tarım sektöründe yaygın görülmekte olup gelişmiş ülkelerde turizm ve tarım alanında mevsimlik çalışan sektörlerde bilinmektedir. Türkiye gibi gelişme sürecinde olan ülkelerde tarım ve inşaat alanında mevsimlere bağlı olarak çalışma olanakları kış

ayında işsizlik fazla iken yaz mevsiminde işsizlik çok daha az görülmektedir (Zaim, 1997: 139).

1.2.9 Gizli İşsizlik

İş sektöründe çalışan olarak gözüken bir kısım insanın emeği üretim dışına bırakıldığı zaman herhangi bir değişim oluşmuyorsa bu kesim gizli işsiz olarak adlandırılır. Çok az gelişme gösteren ülkelerde bireylerin çalışır olarak gösterilip herhangi bir etkisi olmayan bir işsizlik türüdür. Üretimin artırılmaması etkin olmayan yapılar da gizli işsizlik sebebindendir. Özel sektörde ve Kamu alanında gizli işsizlik büyük problemdir (Kanca, 2012: 4; Küçükali ve Lokmacı, 2015: 77). Çalışan olarak bilinip görünmesi üretimde katkı payları olmaması çalışma isteği içerisinde olan bireylerin herhangi bir işi yoktur işsiz olanların işi varmış gibi lanse etmek ama bir üretime katkıda bulunmamasıdır. Bu gizli işsizlik türü tarım sektörü ve gelişmekte olan ülkelerde görülmesi doğal bir durumdur (Bocutoğlu ve Berber, 2013: 41).

Gizli işsizlik durumunda üretimde ihtiyaç duyulan işçi sayısından daha fazla istihdam görülür. Gizli işsizlikte iş arayan ya da işsiz yoktur. Gelişmemiş ülkelerde çalışan tam zamanlı çalışmadığından ötürü üretime katkısı olmayan istihdam edilmiş işsiz işçilerdir.

İşgücünden yeteri faydanın alınamaması ve geçiş süreci için verilen verilerin yanlış olması ve genellikle oldukça aşırıya kaçan ekonomik kararlar gizli işsizliği artırmaktadır (Zaim, 1997: 177).

1.3 İŞSİZLİK OLGUSUNUN TEORİK TEMELLERİ

Sanayi Devrimi sonrası gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin temel sorunu işsizlik olup şimdiki zamanda ve gelecekte göz ardı edilmemesi gereken bir konudur. İktisat teorisinin geçmişten bu yana olan doğrusal ilişkisi işsizliğin global alana yayılması sonucu bu ilişki araştırılıp sorgulanmaya açık hale gelir. Teorisyenlerin işsizliğe olan bakış açıları şahsi olduğundan birçok farklı görüş ve fikrin ortaya çıktığı görülmektedir. İşsizlik olgusu Klasik, Neo-Klasik, Keynesyen, Monetarist ve Yapısalcı yaklaşımına binaen sıralanıp incelenmeye o şekilde alınır.

1.3.1 Klasik İktisat Teorisi

Klasik iktisat teorisinin çıkış noktası 18. Yüzyılda kapitalizmin ilkeleri hakkında sorular sorarak bu sorulara cevap vererek klasik ekonominin temelini geliştiren Adam Smith adlı şahıstır. Ana fikri ekonomide aktif olan bireylerin kendi çıkarlarına ters davranmaları sonucunda bu durumun toplum için istihdam alanı yapıp ileriye taşımasıdır (Lord oğlu ve Öz kaplan, 2005: 403).

Piyasaya devlet tarafından edilecek müdahalenin piyasa dengesini altüst etmesi ve bunun sonucunda işsizliğin artması fikri kabul görülmektedir. Piyasaya herhangi bir müdahale bulunmadığı zaman fiyat esnekliklerine bağılı olarak piyasanın müdahale olmaksızın düzen içerisinde girileceğı görüşü savunulmaktadır. Klasik iktisat teorisinde işsizliğin sebebi piyasaya bağılı olmayıp bireyin işsiz kalması kendi tercihine bağılı iradi işsizlikle ilişkilendirilmektedir. Piyasaya müdahale olması durumunun işsizlik oranının ortaya çıkması ve klasik iktisat teorisinin ekonomiye katkı sağlamak isteyen bireylere istihdam alanı oluşturur fikri benimsenmektedir (Gürsel ve Ulusoy, 1999: 88).

1.3.2 Neo-Klasik İktisat Teorisi

Klasik iktisat teorisinde Neo-Klasik İktisat Teorisi ele alınmış olup işsizliğin kişinin kendi iradesine bağılı olması ve bu olay geçici bir durum olarak görülmüştür (Bulutay, 1995: 22; Gerrad, 1995: 447-449; Fisunoğlu ve Tan, 2009: 42; Yavaş, 2010: 7).

Çalışan bireylere verilen ücretlerindeki düşüş işgücüne olan talebi artırması ve piyasanın dengelenmesi durumunda işgücü fazlasının da düşeceğini bu iktisatçılar savunmakta olup denge ücretin üzerinde oluşan yüksek ücret talebi bireyin iş bulma şansının azalması piyasaya bağılı olmayıp iradi işsizlikle bağdaştırılır. Piyasada işsizliği düşürmek için işgücünün fazla olduğu zamanda verilen ücretin düşürülmesi bununla beraber işgücüne olan talebin artış göstereceğı ve bu durumun denge seviyesine ulaşacağını Neo-Klasik iktisatçılar savunmaktadır (Korkmaz ve Mahiroğulları, 2007: 24).

1.3.3 Keynesyen İktisat Teorisi

Keynesyen iktisat teorisinin gündeme gelmesi 1929 Büyük Buhran döneminde kapitalist ülkelerde çıkan sorun ve sıkıntılara çözüm niteliğinde kullanılması büyük yankı uyandırmış (Fisunoğlu ve Tan, 2009: 33).

İngiliz iktisatçı John Maynard Keynes'in 1936 yılında yayınlanan “İstihdam, Faiz ve Para Genel Kuramı” adlı eserini ortaya koyduğu akımda kendinden önceki iktisatçıları klasikçiler diye belirttiği ve bu akımı ret edip benimsememiştir. Serbest piyasanın istihdamı doğru yola koyma anlayışına ait görüşün değişmesine önderlik eden Keynes kendi iktisadi devrimine öncülük etmiştir. Dünya'nın iki savaş geçirmesi ile birlikte 1921'de İngiltere'de baş gösteren kriz daha sonra 1930'lu yıllar itibariyle dünyada yayılmaya başlaması işsizlikle beraber ekonomiyi zora koymuştur. Keynes'in eserinde yöne Neo-Klasik iktisadını dışında bırakılan makroekonomi modelini iktisatçıların far edeceği yöneltmiştir (Işığışık, 2011: 57).

1920'li yıllarda Makro teoriye ilgi artmış ve iktisatçı Keynes bu akımın devamı niteliğinde çıkış sağlamıştır. 1929 yılında Büyük Buhranın baş göstermesi dünya da ABD ve İngiltere gibi birçok ülkede ekonomik sorun ve işsizlik sorunu sürekli hal almıştır (Çolak, 2011: 27).

Keynesyen iktisat, ekonomide yaşanan sorun ve sıkıntılarla birlikte oluşan enflasyon ve işsizlik gibi problemlerin devlet müdahalesi ile düzelene kadar müdahalesinin devam etmesini gerektiğini benimsemiştir

1.3.4 Monetarist (Parasalcı) İktisat Teorisi

Monetarizm, 1950'li yıllarda başlayıp 1960'larda Milton Friedman öncülüğünde geliştirilen bir iktisat çeşididir. Para arzı yönetim şekli ile oluşacak piyasa sorununda piyasanın kendini belli bir düzene getirme ihtimali olduğunu belirtir. Bireyin getirisi nitelikli bir iş olanağı veya işsiz olan bireylerin haklarından faydalanmak istemeleri belli bir sürede işsiz kalmalarına bağlı ekonomide her zaman için işsizlik oluşur kanısını benimsenmektedir (Aktan, 2000: 3).

Monetarizmin işsizlik sorununun çözümünden çok yüksek oranlarda olan enflasyonun getireceği işsizliği üstlenmeye yönelik hareket ettikleri görülür yanı sıra Friedman'ın şu sözü ‘enflasyon her zaman ve her yerde parasal bir olgudur’ sözü bu alanın temel felsefesini özetler niteliktedir (Gökalp, 2012: 44).

Ülkelerin enflasyon ve işsizlik oranlarının birbirinden bağımsız bir hal alacağı bunun için uzun bir dönemin gerekli olduğu gerçeğini göz ardı eden ülkeler bu durumda işsizlik oranını düşürmek için yeni politikalarla beraber çaba sarf eden ülkelerin kullandıkları politika sonucunda işsizliğin uzun süre boyunca sabit kalması bir yana

enflasyondaki sürekli artış oranını açıklar niteliktedir.

1.3.5 Yapısalci İktisat Teorisi

Üretimin azalması üretilen üründeki fiyat artışları, faiz oranındaki değişimler, stagflasyon ortamına giriş yapması bu durumların belirleyici bir yapıya sahip olduğunun savunması yapıldığı görülmektedir (Tatar, 2006: 6).

Üretilen ürünün üretim maliyetindeki artış ve üretim alanına yapılan yatırımların azalma göstermesi faiz oranının yüksek seviyelere çıkması bu durumun ekonomiye olan katkının düşmesi ve ekonominin stagflasyona girmesine neden olacağı belirtilmektedir. Ekonomideki büyüme hızındaki düşüşün etkisine ve yatırımcının yatırım yapmaması istihdamın alacağı zarara bağlı işsizlik oranının artışı ve ortaya çıkışı belirtilmektedir (Dinler, 2003: 306).

1.4 İşsizliğin Yapısı ve Boyutları

İşsizlik olgusu global açıdan hız kazanan sosyal ve ekonomik sorunlar oluşturur. Gelişim süresince yapılan yeni çalışmalar benzer yapıların çoğalmasıyla birlikte farklı tarza sahip olmak isteyen firmalar için yaşanan rekabet sorunları ekonominin belli bir düzeyde istikrarlı bir şekilde varlığını sürdürememesi işgücünün yeterli bir şekilde istihdam edilememesine bağlı işsizlik oranları artış gösterir. İstihdam alanları oluşturmamak gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için sorun haline gelebilir. Dünya ülkelerinin birçoğunda yeteri istihdam alanlarının talebi karşılayacak kadar olmaması düşük ücretlere çalışan kesimin çoğalması ile birlikte oluşacak yapısal problemler oluşup işsizlik oranını artırmaktadır. Bu problemlerin devam etmesi halinde küresel boyuta yansması kaçınılmazdır. İşsizliğin bu şekilde artış göstermesi kontrolsüz nüfus artışı çarpık kentleşme gelir düzeyinin yetersiz kalması yatırımcıların yatırım yapmaması yanı sıra yapılan yatırımlarında insan işgücüne olan talebin azalmasında yeterli düzeyde yeni alanlar oluşturulmadığından dolayı işsizlik oranları artış gösterir (Bulut, 2011: 9).

İşsizlik oranları ülkeden ülkeye değişmekle birlikte ekonomik yapıları nüfusları genç bireylerin oranı piyasanın iş olanağı ve o bölgenin koşullarına bağlı değişmekte olup gelişmişlik seviyelerinin seyrine göre işsizlik farklı şekilde oluşmaktadır.

1.4.1 Gelişmiş Ülkelerde İşsizlik

1929 yılında Büyük Buhranla beraber işsizlik sorun olarak görünmeye başlanmıştır. Bu dönemde oluşan işsizlik kişiye bağlı olduğu görüşü vardır çünkü tam bir

istihdam olduğu söylenir. Büyük Buhranla beraber ABD’de ülkesinden sonra tüm ülkelere yayılan ekonomik sıkıntılar ve ülkelerde işsizliğin artışı üretimin düşüşü ile birlikte kişi başına düşen gelirin azalmasına sebep olmuştur. Bu durumla beraber ekonominin kendi başına eski haline geleceğini savunan düşünce sarsılıp yerini ikinci dünya savaşı ile birlikte Keynesyen politikasına bırakıp uygulamaya alınmıştır. Bu politika ile birlikte bir süre işsizlik oranı sabit kalıp istihdam alanında olan minimum artış dönemi Altın çağ olarak geçer.20.yüzyılın son çeyreğine gelindiği zaman petrolden kaynaklı durgunluğun olması işsizlik sorununu tekrar göz önüne getirmiştir petrol krizi ile beraber tüm dünya olumsuz etkilenip işsizlik artmaya devam etmiştir (Işığışok, 2011: 113). İkinci petrol krizi ile beraber 1980 yılından sonra işsizlik bir hayli artış gösterip ciddi oranlara ulaşmıştır (Özsağır, 2000: 286; Şahin, 2007: 546). Gelişmiş ülkelerde ciddi işsizlik sorunu ekonomide politika değişikliklerine sebep olup petrol krizinin etkisi de küresel sorun haline geldiği görülür (Bulut, 2011: 9).

1.4.2 Gelişmekte Olan Ülkelerde İşsizlik

İşsizlik sorunu ile baş etmek için gelişmekte olan ülkelerin sahip oldukları ekonomik ve gel durumundan ötürü işsizlik problemini genel bir açıdan ele alınıp çözüm üretmeleri gerekmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin tarıma dayalı ekonomiden sanayi ekonomisine geçiş yapması milli gelirini arttırması gibi amaçlarla birlikte işsizlik problemi ile baş eden gelişmiş ülkelere oranla daha fazla zorluklarla karşı karşıya kaldıkları görülebilir (Koray, 2005: 221-223). Gelişmiş ülkelerde işsizliğin sebebi yeterli talebin olmamasına bağlı iken gelişmekte olan ülkelerin işsizlik sorunu yeteri istihdam alanının olmamasından kaynaklanmaktadır (Ayvaz, 1990: 16). Bu yapısal işsizliğe mevsimlik işsizlik, teknolojik işsizlik ve konjonktürel işsizlik ivme kazandırmaktadır (Hesapçioğlu, 1986: 164).

Gelişim sürecindeki ülkelerde tarım ekonomisinden sanayi ekonomisine geçişte tarımdaki işgücü tarım dışındaki istihdam alanına artış göstermesi ancak istihdam artışının yatırım almaması yeterli istihdamın oluşmaması işsizlik oranını artırır(TÜSİAD, 2004: 16).

1.4.3 G20 Ülkeleri ve İşsizlik Oranları

G20 veya Group of Twenty, ülkelerin global ekonomi sorunlarını ve uygun düzeye sahip fiyatlandırılması ve ulaşılabilirlik seviyesi ile beraber sağlık hizmeti, teknolojiye

gelişimleri izlemek ve katkı sağlamak için kalkınma yapabilmek için dünyada ekonomi olarak önde olan ekonomileri bir araya getirip uluslararası bir düzenlemedir (Wikipedia,2023). İşsizlik hakkında daha genel bir bilgiye sahip olmak için tabloyu inceleyelim.

Tablo 1 G20 Ülkeleri İşsizlik Oranları

Ülke	Son	Önceki	Referans
Singapur	2.1	2	2024-03
Meksika	2.3	2.5	2024-03
İsviçre	2.3	2.4	2024-04
Japonya	2.6	2.6	2024-03
Rusya	2.7	2.8	2024-03
Güney Kore	2.8	2.8	2024-04
Hollanda	3.7	3.6	2024-04
Amerika Birleşik	3.9	3.8	2024-04
Avustralya	4.1	3.9	2024-04
İngiltere	4.3	4.2	2024-03
Suudi Arabistan	4.4	5.1	2023-12
Endonezya	4.82	5.32	2024-03
Çin	5	5.2	2024-04
Arjantin	5.7	5.7	2023-12
Almanya	5.9	5.9	2024-04
Kanada	6.1	6.1	2024-04
Euro Bölgesi	6.5	6.5	2024-03
İtalya	7.2	7.4	2024-03
Fransa	7.5	7.5	2024-03
Hindistan	7.64	8.01	2024-03
Brezilya	7.9	7.8	2024-03
Türkiye	8.6	8.7	2024-03
İspanya	12.29	11.8	2024-03
Güney Afrika	32.9	32.1	2024-03

Kaynak: tradingeconomics.com

Yukardaki tabloyu incelediğimizde G20 ülkelerinden en fazla işsizliğin Güney Afrika'da olduğunu ve bu işsizliğin süregelen bir işsizlik olduğunu söyleyebiliriz onu İspanya sonrasında maalesef Türkiye takip etmektedir. Singapur, Meksika, İsviçre en az işsizliğin görüldüğü G20 ülkesidir.

İKİNCİ BÖLÜM

2 TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASINDA İŞSİZLİK

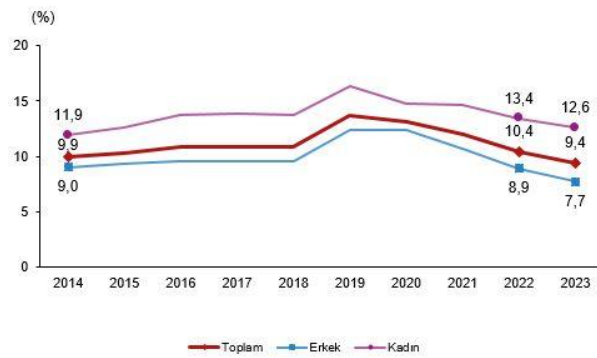
2.1 Türkiye'de İşgücü Piyasasının Genel Durumu

Türkiye'de işsizlik, en çok nüfus artışı, genç nüfus oranının yüksekliği gibi demografik unsurlarla ilişkilendirilmektedir. Bununla beraber iç göç ve kentleşme sonucunda eğitim ve bölgesel düzensiz eğilimleri de işsizlik seviyesini fazlalaştırmaktadır. Ülkemiz gibi geçiş zamanı içerisinde yer alan bir ekonomide bulunması piyasanın rekabet edememesi ekonomide bulunan mantıktan dolayı yeteri ilgiyi alamaması özel sektöre de yatırım programlarının talebi karşılayacak seviyede olmaması ekonomide büyümenin yeni iş olanakları inşa etmemesi gibi başlıca sorunlar işsizliğin yapısal problem olarak karşımıza gelmesine sebebiyet vermektedir (Bozdağlıoğlu, 2008: 50; Aydemir, 2013: 18).

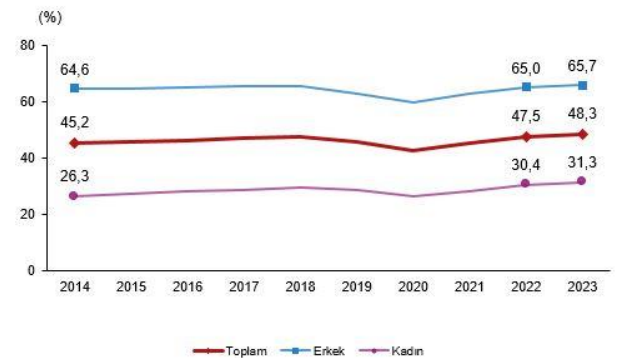
2023 yılında 15 yaş ve üzeri yaş kategorisindeki bireylerin işsiz olma sayıları 2022 yılına göre 318.000 kişinin düşüş göstermesi iş oranındaki artış sayısı ise 3.264.000 kişi olmuştur. Yani işsizlik oranı %1,0 azalarak işsizlik oranı %9,4 seviyesi görüldü. Erkek bireylerin işsizlik oranı %7,7 olduğu düşünülürken kadın bireylerin işsizlik oranları ise %12,6 olarak düşünüldüğü zaman istihdam oranı %48,3 seviyesine gelme sebebi ise 2022 yılı verilerine göre 800.000 kişi artarak 31.632.000 kişi olup istihdam edilme oranı % 0,8 oranında artarak bu seviyeyi bulmuş olup oran içerisinde erkek bireylerin oranı %65,7 olduğu görülüp kadınların oranı ise %31,3 olarak belirtilmiştir ve bu sonuçlar ise Hane Halkı İşgücü Araştırması sonuçları sonucunda gözlemlenmiştir.

Şekil 1 İşsizlik ve İstihdam Grafiği

İşsizlik oranı, 2014-2023

İstihdam oranı, 2014-2023

Kaynak: (<https://biruni.tuik.gov.tr>)

İşgücüne katılma oranı %53,3 olarak gerçekleşti. İşgücü 2023 yılında bir önceki yıla göre 562 bin kişi artarak 34 milyon 896 bin kişi oldu. İşgücüne katılma oranı ise 0,2 puan artarak %53,3 olarak gerçekleşti. İşgücüne katılma oranı erkeklerde %71,2, kadınlarda ise %35,8 oldu.

Genç nüfusta işsizlik oranı %17,4 oldu. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı 2023 yılında bir önceki yıla göre 2,0 puan azalarak %17,4 oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı erkeklerde %14,3, kadınlarda ise %23,2 olarak tahmin edildi.,

	2023			2022			Bir önceki yıla göre fark		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
(Bin kişi)									
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	65 425	32 383	33 042	64 679	32 006	32 673	746	377	369
İşgücü	34 896	23 052	11 844	34 334	22 862	11 473	562	190	371
İstihdam	31 632	21 286	10 346	30 752	20 818	9 935	880	468	411
İşsiz	3 264	1 766	1 498	3 582	2 044	1 538	- 318	- 278	- 40
İşgücüne dahil olmayanlar	30 528	9 330	21 198	30 345	9 144	21 200	183	186	- 2
(%)									
İşgücüne katılma oranı	53,3	71,2	35,8	53,1	71,4	35,1	0,2	-0,2	0,7
İstihdam oranı	48,3	65,7	31,3	47,5	65,0	30,4	0,8	0,7	0,9
İşsizlik oranı	9,4	7,7	12,6	10,4	8,9	13,4	-1,0	-1,2	-0,8
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	17,4	14,3	23,2	19,4	16,4	25,2	-2,0	-2,1	-2,0

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Kaynak: (<https://biruni.tuik.gov.tr>)

İstihdam edilenlerin %14,8'i tarım, %21,2'si sanayi, %6,3'ü inşaat, %57,6'sı ise hizmet sektöründe yer aldı. Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında hizmet sektörünün istihdam edilenler içindeki payı 1,1 puan, inşaat sektörünün payı 0,3 puan artarken, tarım sektörünün payı 1,0 puan, sanayi sektörünün payı 0,5 puan azaldı.

	2023			2022			Bir önceki yıla göre fark		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
İstihdam	31 632	21 286	10 346	30 752	20 818	9 935	880	468	411
Tarım	4 695	2 757	1 938	4 866	2 822	2 043	- 171	- 65	- 105
Sanayi	6 711	4 950	1 761	6 663	4 969	1 694	48	- 19	67
İnşaat	1 997	1 896	100	1 846	1 755	91	151	141	9
Hizmet	18 230	11 683	6 547	17 378	11 272	6 106	852	411	441

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

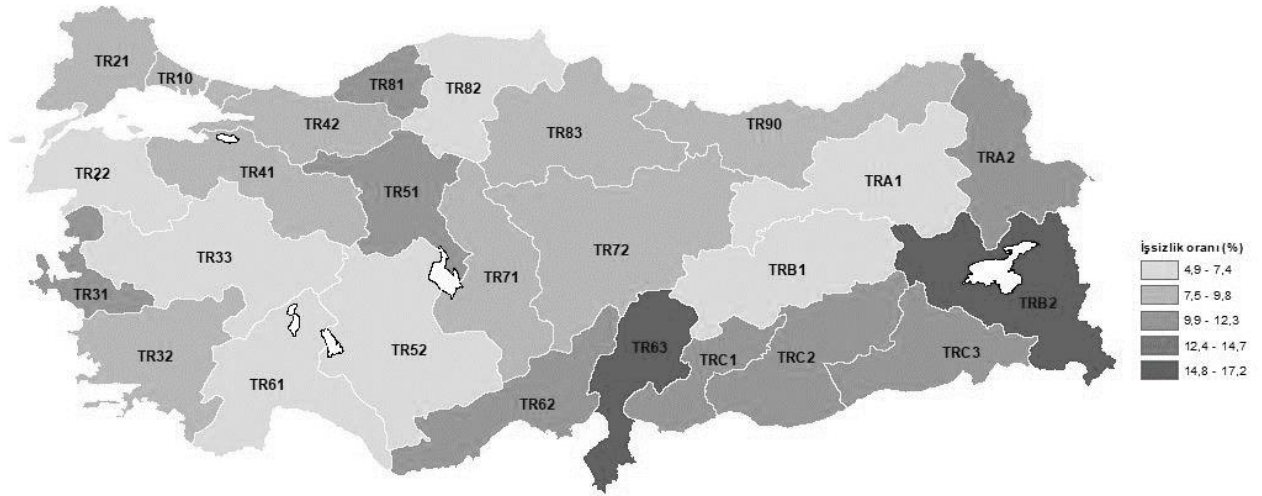
Kaynak: (<https://biruni.tuik.gov.tr>)

2023 yılında Türkiye'de işsizlik oranlarının bölgesel dağılımında TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) bölgesi %17,2 ile en yüksek işsizlik oranına sahip bölge olarak öne çıkmıştır.

Buna karşılık, işsizlik oranının en düşük olduğu bölge %4,9 ile TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop) olmuştur.

2.2 TÜRKİYE'DE BÖLGELERE GÖRE İŞSİZLİK

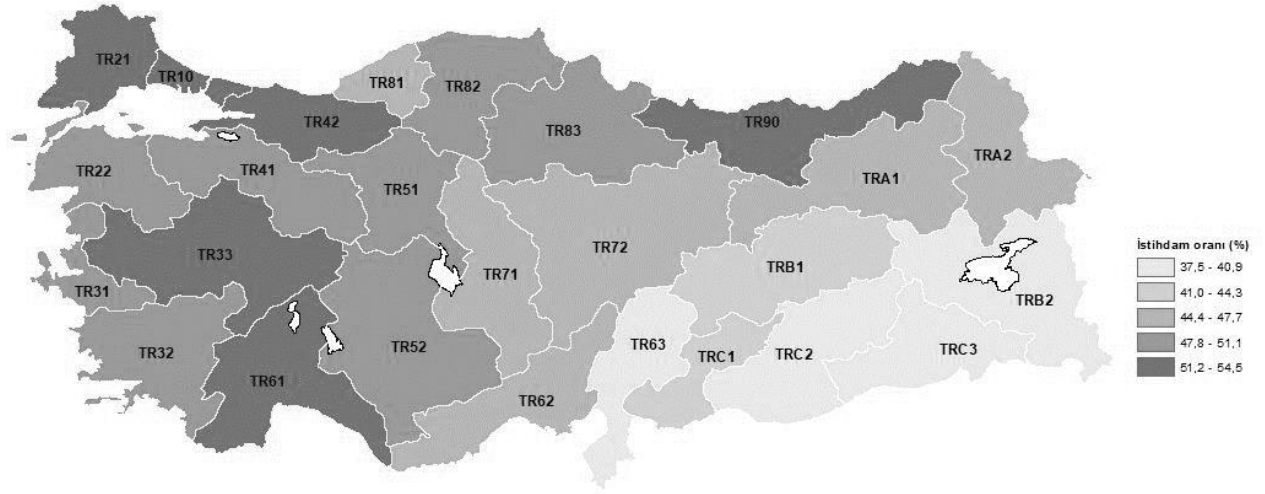
Şekil 2 2023 Bölgelere Göre İşsizlik

Kaynak: (<https://biruni.tuik.gov.tr>)

2023 yılında Türkiye'nin işsizlik oranı haritada bölgeler bazında gösterildiği görülmektedir. İşsizlik oranları açısından en fazla işsiz olan bölge TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) olarak belirlenmiş olup işsizlik oranı ise %17,2 olduğu söylenebilir. En düşük işsizlik oranına sahip bölgemiz ise TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop) bölgesi olup sahip olduğu oran %4,9 olarak gözlemlenebilmektedir.

Şekil 3 2023 Bölgelere Göre İstihdam

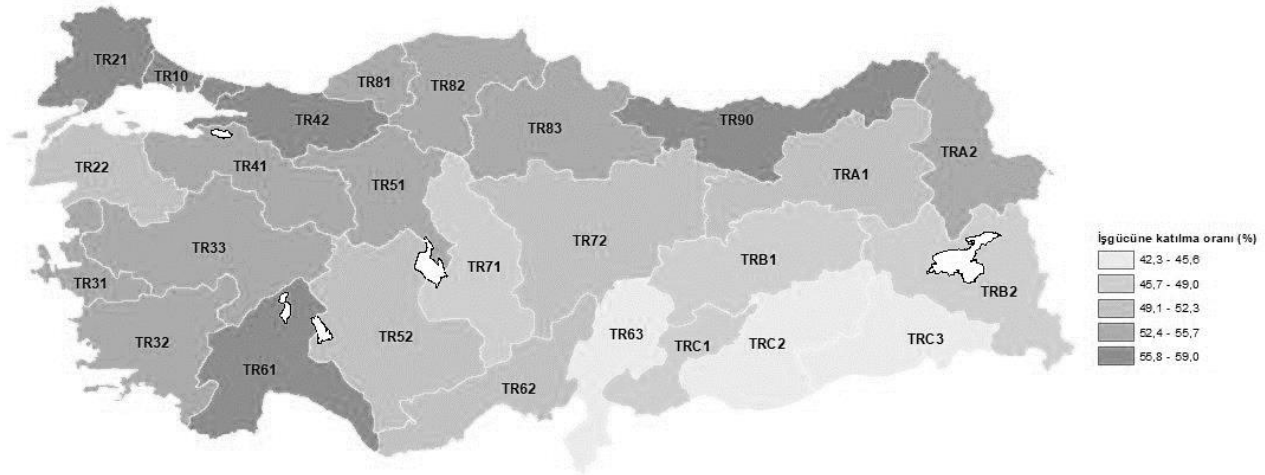

Kaynak: (<https://biruni.tuik.gov.tr>)

İstihdam oranı en fazla olan TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) bölgesi olduğu için %54.5’lik bir orana sahiptir. İstihdam oranı en düşük olan TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) bölgesi olup sahip olduğu oran %37.5’dir.

İstihdam oranı (%), İBBS 2. Düzey, 2023

Şekil 4 2023 Bölgelere Göre İşgücüne Katılma Oranları

Kaynak: (<https://biruni.tuik.gov.tr>)

Haritada işgücüne katılım sağlayanların oranı en yüksek TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) bölgesi olmakla beraber katılım oranı %59.0 olmakla birlikte en düşük katılım ise %42,3 oranı ile TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) bölgesi olmuştur.

İşgücüne katılma oranı(%), İBBS2.Düzey,2023

2.3 TÜRKİYE’ DE YAŞ GRUPLARINA VE CİNSİYETE GÖRE İŞSİZLİK

Türkiye’de yaş aralıklarına göre işsizlik oranlarında en fazla işsizlik verileri 15-24 yaş aralığındaki genç bireyler arasında görülmektedir. Tonlarca araştırmaya konu olan 20 ile 24 yaş aralığındaki genç bireylerin yoğun bir şekilde işsizlik problemiyle karşılaşmaktadır. Bu durumun oluşmasında Türkiye’nin genç bireyleri ve dinamik nüfus içerisinde yer alması ciddi şekilde verilere etki etmektedir (Gündoğan, 2001: 112-113).

Cinsiyetlerine göre incelendiğinde ise en yüksek işsizlik 20-24 yaş grubu yine şaşırtmayacağımız gibi kadınlarda görülmektedir. Bu göstergeler emek piyasası politikalarının nereye odaklanması gerektiği, gençlerin işgücü piyasasına girişinin kolaylaştırılmasına yönelik politikalar üretilmesi ve bu politikalar ciddi oranda desteklenme gibi konular bakımından önem taşımaktadır (Demircan, 2012: 16).

2.4 TÜRKİYE’ DE EĞİTİM DURUMUNA GÖRE İŞSİZLİK

İşsizlik oranlarına bakılıp inceleme yapılacağı zaman verilerin daha açık ve verimli gösterilmesinde şahısların eğitim seviyeleri önemli detaydır. Ülkemizde eğitim seviyesine ilişkin işsizlik verileri TÜİK kurumunun yaptığı grup ve sıralamaya göre; okuma yazma eğitime sahip olmayan bireyler okuma yazma öğrenip herhangi bir bölüm bitiremeyen, ilköğretim, ortaokul veya dengi herhangi bir okul, genel lise yahut dengi meslek liseleri, yüksekokul veya fakülte olarak 8 ayrı başlık adı altında incelenmiştir.

Genel olarak en yüksek işsizlik oranlarına sahip kısım ilköğretim mezunlarında iken, en düşük işsizlik oranları ise okuma yazma bilmeyenlerde görülmektedir. Yanı sıra okuma yazma bilmeyen kadınların işsizlik oranı erkeklerin oranından daha düşüktür. Ama bu durumun tam tersidir kadınlar işsizlikte diğer grupların hepsinde daha öndedir. Eğitim düzeyi düşük kadınlarda işsizlik oranının düşük olmasının asıl sebebi ise düşük eğitilmiş kadın bireylerin büyük bir kısmı tarım alanında karşılıksız aile işçisi olarak çalışmasıdır. Yani Yukarda bahsettiğimiz istisnanın sebebi de budur (Betam, 2010: 4).

2.5 TÜRKİYE’ DE İŞ ARAMA SÜRESİNE GÖRE İŞSİZLİK

Türkiye’de işsizliğin özelliklerini daha net ortaya koyabilmek için işsiz kalan sürenin incelenmesi önemlidir. İşsizlik süresi ile ilgili olarak inceleme yapıldığında literatürde kısa ve uzun süreli işsizlik ayrımları kullanılmaktadır. Uzun süreli işsiz kavramı, bir yıl ve daha uzun süredir işsiz olan insanlar için kullanılmaktadır. Uzun süreli işsizlik hafife alınmaması gereken bir kavramdır. Çünkü bu işsizlik sürecinin uzun olması işsizliğe karşı planların yapılmasının oldukça zor hale getirecektir. İşsizlik oranı içerisinde uzun süreli işsiz kalan bireylerin fazlalaşması ile bu sürenin uzaması süregelen şekilde uzaması, bu bireylerin işgücü olanaklarının azalmasına sebep olduğu ve iş imkanına erişimleri ciddi oranda zorlaştırmaktadır. Kısa süreli işsizlik ise bir yıldan daha az süreli işsizliklere denilmektedir (TÜSİAD, 2004: 157-158).

2.6 TÜRKİYE’ DE ARADIKLARI İŞİN TÜRÜNE GÖRE İŞSİZLİK

İşsizlerin hangi tür işlerde çalışmak istedikleri çalışmak istedikleri iş türünün ve saatlerinin onlara uygun olup olmaması işsizlik olgusunun değerlendirilmesinde önem taşımaktadır. Bu anlamda bize en önemli bilgiler TÜİK tarafından sağlanmakta yapılan sınıflandırma neticesinde aradıkları işlerin çeşidine göre işsizlerin durumu tam zamanlı, yarı zamanlı, tam zamanlı veya yarı zamanlı, iş bulmuş başlamak için bekliyor ve kendi işini kurmak istiyor şeklinde 5 ayrı kategoride incelenmiştir (TÜSİAD, 2004: 159-160).

2.7 TÜRKİYE’DE İŞSİZLİĞİN NEDENLERİ

Günümüzde neredeyse tüm dünya ülkelerinde istihdamının temeli ve işsizlik oranının ülke ekonomisinde gelişme ile beraber kalkınmanın önem arz eden bir durum olarak görülebilmektedir. Bir ülkenin içerisinde var olan işgücünün gidişat ve ekonomideki gelişmişlik seviyesinin baş belirtilerinden bir tanesidir. Ülkeler içerisinde var olan insan olanaklarını etkili ve düzgün bir şekilde üretime aktarılamaması edemediklerinde bu sorunları sosyal ve ekonomiye yansıtması gereklidir. Bu sebeple işsizlik ekonomik sorunlarının başını oluşturmaktadır.

Türkiye bu süreçteki önem arz eden sosyal ve ekonomi alanındaki sorunlarından birini işsizlik oluşturmaktadır. Ülkedeki ekonomi ile sosyal yapı arasındaki belirsizlikler ve bu sorun için makroekonomik çözümler ve yeni çalışma alanları oluşturmamayan gelişme

sürecindeki çalışma alanında ve işsizlik sorunlarının yaşanmasına sebep olmaktadır (Bilgin, 2003: 142). Ülkemizde işsizliğin temelinde nüfus ve ekonomi ile işgücü alanlarında yer alan sorunlardan kaynaklandığı görülüp bu nedenlerin iç içe olması çok büyük problemlere yol açar.

Bununla beraber ülkemizde işsizlik probleminin ekonomik boyutu şu şekilde; birikmiş olan paranın olmayışı yatırım yapılmaması yüksek enflasyon ekonominin düzensiz olması bu süreçte ekonominin yerinde sayması yaşanan krizlerin sebebinin ekonomideki dengesizlik olup bu dengesizliklerin 2008 yılında yaşanan krizin küresel boyuta da etki etmesi ve piyasada rekabete karşılık verilmesinde çekimser kalınması görülür. Ülkemizde işgücü alanında maliyetin yüksek oluşu fazla vergilerin olması buna bağlı ülkemiz için ekonomide dönüşümün gerektiği ve emek gerektiren sanayiden yoğun üretim sanayisine kayma durumu görülür.

Türkiye'de yapısal işsizliği ortaya çıkaran başlıca sebepler ekonomik, topluluk ile işgücü piyasasının durumundan kaynaklanmaktadır. İşsizliğin başka bir sebebi ise Türkiye'de bölgeler arası gelişmişlik açısından farklı olmaları ile beraber köy alanından şehir alanına göç etmelerine bağlı olarak başlayan süreçte, çiftçilik sektöründe istihdam edilen bireylerin direk hizmet alanına geçiş zamanında yaşadığı aksaklıklar gösterilebilir (Bozdağlıoğlu, 2008: 57). Kırsal alandan şehir alanlarına doğru yaşanan yüksek ölçülerde olan göç sorunu şehir merkezinde eğitimsiz nüfus artışına sebep olurken beraberinde şehirde ihtiyacın fazlalaşması ile birlikte eğitilmiş ve donanımlı bireylere ulaşmak zorlaşmıştır. Seneler içerisinde göç olayına bağlı olarak tarımdaki ekonomik payın düşmesine bağlı ülkenin önemli ölçüde yapısal sorun ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir.

Türkiye'deki işsizlik sorununu demografik açıdan inceleyecek olursak, ekonomik kalkınma sürecinde yaşanan hızlı nüfus artışı ve kentleşmenin beraberinde getirdiği işgücündeki arz ve talep dengesindeki negatif korelasyondan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de hızla artan nüfusa istihdam olanakları sağlayamamaktan kaynaklanan bir işsizlik problemi yaşanmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda eğitim alanındaki yetersizlik sebebi eğitim düzeninin işgücünde olan ihtiyacının karşılanamaması işsizliğe sebebiyet veren önem arz eden etkidir (Köstekli, 2003: 75). Eğitim alanı ile ekonomik alanında kalkınma arasında pozitif korelasyon bulunmakta olup, bu bağlamda eğitime

yapılan yatırım beşeri sermaye birikimini sağlamakta, bu durum da insanların istihdam edilebilirliğini arttırmakta ve ekonominin gelişmesini, gelir artışını sağlamaktadır (Ercan, 2007: 26).

Türkiye'de işsizliğin başka nedeni ise; toplumsal cinsiyetçilik, dezavantajlı grupların istihdamı konusundaki yetersizlikler ve Türkiye’de düşük olan işgücüne katılım oranının kadınlar açısından daha da düşük olması nedenlerden bazılarıdır. İşsizliğin yapısal olması yanında, işsizliğin dinç işsizliği olarak türemesi bu problemin önemini bir hayli göz önüne koymaktadır. Bu anlamda Türkiye'de genç işsizliğine bağlı birtakım fikirlerden geçmesinden önce genç nüfus, genç işgücü, genç bireylerin işgücünde aktif olmaları ve istihdamda olan temeline bakılması gerekmektedir (Ercan, 2007: 26).

2.8 GENÇ İŞSİZLİĞİ OLGUSU

Gençlik belli bir dönem içerisinde gelgit yapıda olmaları kişiliklerinin tam oturmaması psikolojik sosyolojik olarak net olmamış döneme gençlik adı verilir. Gençlik farklı zamanlarda farklı ülkelerde farklı yaşam biçimine gençlik kategorisinden kaynaklı sanayiye bağlı alt ve üst sınırlara göre değişkenlik gösterebilmektedir. Gençlik toplumun değişmesine bağlı olup değişim sergilemektedir (Gündoğan, 1999: 65). Örneğin; İngiltere gibi gelişmiş ülkede 16-18 yaş arasındaki gençler genç istihdam alanına girmekte bu durum İtalya’nın Güneyinde 14-32 yaş arasına kapsamakta iken Kuzey İtalya’da 14-29 yaş aralığındaki gençleri kapsamaktadır (O’Higgins, 1997: 1).

20.11.1989 yılında kabul edilmiş olan ve 1990 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından yürürlüğe konulan BM’nin Çocuk Hakları Sözleşmesi doğrultusunda 15 yaşından daha aşağıda olan bireyler küçük çocuktur. Unesco genç kesim ile alakalı şunları vurgulamıştır. Kendi yaşamış olduğu hayat için çok fazla çaba göstermeyen kendine ait herhangi bir mal varlığı bulunmayan toplumun en çalışkan, dinamik, zinde ve algısı en yüksek potansiyeli en iyi kesim gençlerdir.

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından ortaya konulan Türkiye’de 1990-1994 yılları arasında hazırlanan 6. Beş Yıllık Kalkınma Planı'na göre 14- 24 yaşları ve arasındaki yaşlar 12-22 yaşları ve arasındaki yaşlar, 12-24 yaş aralıklarında yaşlar olarak kabul edilen genç nüfus kalkınma planından sonra kesin olarak 15-24 yaş gurubu olarak belirtilmiştir. Ayrıca "15 yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır." 4857

Sayıllı İş Yasası'nın 71. maddesinde ibaresi bulunur tüm bu verilere göre bir bireyin genç sayılabilmesi için 15 yaş sınırında da bulunması gereklidir. ILO'nun sözleşme çerçevesinde 15-24 yaş aralığındaki bireyler genç işçi olarak vurgulanmaktadır. Bir başka tanıma göre genç işsiz; "*15-24 yaşları arasında bulunan, çalışmaya hazır olan vecan atan aktif olarak iş arayan kişi olarak*" Yani neredeyse tüm kaynaklarda 15-24 yaş genç nüfus sayılmıştır.

2.8.1 Genç İşsizliğin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Sanayi Devrimiyle beraber Avrupa ülkelerinde işsizlik problemi 19. yüzyıl başında gelişmeye başlamış ve 1920'lerin sonuna geldiğimizde 1929 Büyük Dünya Bunalımı ile çok ciddi bir seviye de kendini hissedilmiştir. Genel olarak işsizliğin etkisi incelediğimizde, 1970 yıllarından itibaren ciddi bir sorun olarak işsizlik problemi gözler önüne gelmiştir. 1973-1979 yılları arasında Petrol krizlerinin ortaya çıkması ve Bretton Woods sisteminin çökmesi ile birlikte neredeyse tüm dünya ülkeleri özellikle de Avrupa ülkelerinde var olan işsizliğin ciddi bir şekilde artışına sebebiyet vermiştir (Michau, 2009: 14). İşsizlik incelenirken en çok dikkat çeken işsizlik türü genç işsizlik olmuştur. Genç işsizliğin sorunlarına baktığımızda genel itibariyle ülkeden ülkeye farklı, değişik biçimlerde görülebilmektedir. Avrupa'da gençlerin artan işsizlik içerisindeki büyük paya sahip olması gençler açısından önemli sorunlar teşkil etmiştir.

Fransa, İtalya, İsveç, İngiltere gibi ülkelerde 1960 yılları arasında görülürken 1970'li yılların sonuna doğru Almanya ve Japonya gibi ülkelerde de genç işsizlik ciddi artış gösterdiği gözlemlenebilmektedir. Almanya ve Fransa'da en fazla işsizlik 1970 yılında olduğu görülmekte olup 1960 yıllarına oranla işsizlik toplamı artmıştır. II. Dünya Savaşı sonrası ABD ve Kanada'da genç işsizlik ortaya çıkmış olup 1960'lı yıllara oranla azalma görülmüş olması bir yana artış gösterdiği de gözlemlenebilmektedir. Japonya dışındaki ülkelerde 1960-1979 yılları arasında işsizlik artış dereceleri göstermiştir (Sorrentino, 1981: 1-5).

1974 ile 1975 senelerinde yaşanan resesyon ise, fazla iş alanı oranlarına ulaşabilen İsveç dışında, geriye kalan ülkelerde işsizlik verilerindeki artış sıçramalara sebep olmuştur. 1975 yılı incelendiğinde, genç işsizlik oranı %16,1 ile ABD' de olup İtalya ülkesinde ise %12,9'a, Kanada ülkesinde ise %12 seviyesine yükselmiştir. Japonya'da genç işsizlik oranında herhangi bir yükseliş yaşanması durumunda, Japonya %3,1 genç

işsiz oranına sahip olması bu süreç içerisindeki en az genç işsize sahip ülke statüsündedir ve burada birincilik Japonya'nın elindedir (Bilir, 2011: 72).

TÜİK İşgücü istatistiklerine göre; İşgücüne katılma oranı erkeklerde %71,5 iken kadınlarda %36,6 oldu. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki dönemlere göre 1,1 puan artarak %16,6 oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı; erkeklerde %14,1, kadınlarda ise %21,1 olarak tahmin edildi (<https://biruni.tuik.gov.tr>).

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde genç işsizlik günümüzde önemli derecede sosyal sorun olarak bilinmektedir. Gençlerin eğitim düzeylerine göre belirli çalışma alanlarında kariyer elde etmeleri piyasada iş sahibi olmaları kendi yetenek ve ilgi alanlarına göre yeni iş imkanlarının oluşturulması gerekli bir durumdur. Bu işleyişin hayata geçirilmemesi sonucunda gençlerin işsiz kalmaları ve kendine olan inancın kırılması eksik işgücü piyasasına yönelmeye sebep olmaktadır. Buna bağlı olarak bireyin ülkenin ailenin bu durumdan fayda görmesi olanaksızdır. Çalışma hayatına yeni girecek bireylerin istekleri doğrultuda iş imkanı bulamaması cari ücret altında çalışma alanlarında isteksiz olmaları ya da işsiz kalmalarına sebebiyet vermektedir.

2.8.2 Genç İşsizliğin Nedenleri

Türkiye’de genç işsizlik oranının fazla olmasının nedenleri Eğitim, iş piyasası, nüfus artışı, global ve devlet otoritesinden kaynaklı olduğu belirtilebilir (Murat ve Şahin 2011 :325). (Toprak ve Demir 2001: 11) .Türkiye’de nüfus yoğunluğu yapısından ötürü genç nüfus ve tarım ile ilgilenen kesim fazlalık olarak gösterilebilir. Ülkenin doğu ve güneydoğu bölgelerinde genç nüfusun artışının fazla olmasından kaynaklı girişim için yeteri destek olmamasından kaynaklı batıya doğru bir göç hareketi başlar göç hareketi genç işsizliğin artmasına sebep olur. Tarım ile ilgilenen kesimin fazla olup miras yoluyla bölünen toprak arazilerinin küçülmesine bağlı olarak işsizlik ve göçü arttıran sebeplere bağlıdır.

Eğitim sisteminin belli bir yapıya sahip olmaması ve yeteri kadar eğitim ihtiyaçlarını taleplerini yeterince karşılamaya elverişli olmadığından dolayı işsizliğin artmasında büyük bir faktördür. Eğitimin iyileştirilmesi açısından gerekli düzenlemelerin yapılması ve kişileri eğitime teşvik edici uygulamaların her zaman desteklenir hayata geçirilmelidir.

İş gücü piyasasında devletin yapısından kaynaklanan problemlerdir. Uygulanan istihdam politikaları yeni alanlar açma konusunda yetersiz oluşumundan gençlere hitap etmemesi olarak belirtilebilir buna bağlı olarak sebepler şu şekilde sıralanabilir;

- *“Siyasal istikrarsızlık,*
- *“Koalisyon hükümetlerinin zayıflığı,*
- *İşgücü piyasası ile çelişen yasal düzenlemeler,*
- *Kurumsal düzenlemelerdeki eksiklikler,*
- *Tasarruf mevzuatına verilen güvencenin uzun sürmesi,*
- *Borçlanmanın iç piyasadan yapılması,*
- *Hatalı kur politikaları,*
- *Müdahaleci devlet politikalarının finansmanlarının kamu bankalarından sağlanması olarak sıralanmaktadır”.*

Küreselleşmede genç işsizliğin artmasında önemli bir yere sahiptir. Küreselleşme ile beraber talep edilen iş gücünde değişme olmaktadır. Bilgi ve bilişimin ön plana çıktığı bu zamanda yeni iş alanlarına olanak sağlamaktadır, bu da insan iş gücüne olan talebi azaltır. Bu durumlara bağlı olarak eğitim politikası ve istihdam politikalarında bir düzen oluşturması gereklidir (Çondur ve Bölük- baş 2014: 80). Türkiye’nin istihdam politikalarına bakıldığı zaman tarımın ekonomide önemli bir yere sahip olmasından dolayı küreselleşmenin etkisinin gereken seviyede olmadığı görülmektedir tarım alanında kullanılan makinler de birer neden olarak belirtilebilir.

Küreselleşme istihdam oluşturmayan yapı olup üretim sanayisinin gerekli ölçüde gelişim göstermemesi ekonominin anı dalgalanmalarına belirleyici bir konuma gelmesi ekonomik yatırımlarının önemini vurgular. İhracat için yeni üretim sanayisinde yeterli olmayan alt yapı sorunları yüzünden sanayi alanında istenilen seviyeye ulaşamaması bir ilerleme görülmemiştir. Yeni iş imkanlarının da açılması zorlaşmıştır (Mütevellioglu vd.. 2010: 210).

Yatırımların ekonomide ki değerinin belli bir düzeyde artmasından dolayı finansal sektörde önemi artmıştır. Finansal sektörde istihdam oluşturma potansiyeli düşüktür finansal sektördeki hacimden dolayı istenilen sonuç elde edilmemiştir. Ekonomi de sürekli

artan konut projeleri devamlılığı zor olan bir sektör olup insan gücüne ihtiyaç duyulmakta istihdam artmaktadır işgücü piyasasına olumsuz bir şekilde yansıma rolüne sahiptir.

İşgücü piyasasındaki iniş çıkışlar genç işsizliği olumsuz şekilde etki etmektedir örneğin piyasadaki sektörlerin yanlış gelişmesi olup bir başka örneği de işgücü piyasasında iş imkanı sağlamayan yanlış büyümelerdir. Bireylerin işgücü piyasasında aktif olma olanaklarında ki değişimler genç işsizliği etkilediği görülmektedir. İşsizlik oranının yükselmesine ilişkin olarak genç işsizlik oranı da artmaktadır. Ekonomik sorun ve sıkıntıların azalması bireylerin iş arama ve iş bulma imkanlarına olan güvenlerini zaman içerisinde kazanmaları genç işsizlik kategorisinde olan bireylerin işgücü piyasasına katılım sağlamaları genç işsizliğin azalması da bir başarı olarak nitelendirilmektedir.

Dengesiz göç hareketi işgücü piyasasında Genç işsizlik oranının yüksek olması işsizlik türü başında geliyor. Üretimde gelişen makinelerin tarım ve ulaşım alanında kullanılması insan gücüne duyulan emeği azalmaktadır. Göç hareketlerini de toplumun değişimine göre iş gücü piyasasında hareketlilik oluşturmakta olup bozulmalara da neden olabilmektedir (Yüceol 2011: 34). Söz konusu etkene 2011 yılında başlayan ve kısa sürede iç savaş halini alarak kitlelerin Uluslararası göçüne sebep olan Suriye olaylarının eklenmesiyle Türkiye işgücü piyasasında göç faktörünün etkisi daha derin hissedilmiştir.

2.8.3 Türkiye İşgücü Piyasasında Gençlerin Durumu

Bir ülkenin sahip olduğu nitelikli nüfus yapısı önemli bir zenginliktir. İktisat alanında yenilik ve gelişme göstermesi için kullanılacak kaynakların her anlan da etkili ve verimli olduğu gibi iktisat alanı için de en önemli etkidir. Genç ve dinamik yapıya sahip olan bir ülkenin beşeri sermayeye yapılacak olan yatırımlar ile birlikte birçok avantajı beraberinde getirmektedir (Yumuşak 2008: 4).

Demografik fırsat penceresi çalışma hayatına girecek genç nüfusla birlikte görülmektedir. Demografik fırsat penceresi doğum oranlarının düşüşü ile beraber çalışma çağına gelmemiş olan tüketici nüfus yanı sıra yaşlanmanın az görülmesi ve buna karşın çalışan nüfusun genç ve yaşlı nüfusundan fazla olduğu dönem ülke gelişimi için oldukça önemli olup yaşlanmanın belli bir süreden sonra artmasına karşın ülkelerin 30-40 yıllık süreci en iyi şekilde değerlendirdiği ve avantajlarla dolu bir dönem olarak açıklanabilir (Özdemir 2019: 9).

Demografik dönüşüm ülkenin doğum oranındaki hızı ve ölüm oranındaki hızının zirve noktasından oranların düşmeye başlaması ile beraber olan durumu açıklamak için kullanılır. 2000’li yıllarda Türkiye’de bu durum doğumdaki düşük oranlardan ve ölüm hızları ile beraber yaşanmayı sürdürmektedir. Türkiye’de bu dönüşüm için nüfusun yaş, cinsiyet, eğitim ve öğretim durumunun oranlarının bilinip en iyi şekilde değerlendirilip bu konuda inceleme yapılmalıdır (Doğan 2018: 26).

Dünya’da birçok ülkede bulunmayan genç nüfusun Türkiye’de bulunması demografik fırsat penceresinin çerçevesinde yer edindiğini belli etmesi gereklidir. 2050 yılında demografik fırsat penceresinin kapanacağını göz önünde bulundurulduğunda gençlerin eğitim düzeylerinin iyileştirilmesi ve üretim yapabilecek seviyeye ulaşmaları, ülkeyi ekonomik olarak yüksek yerlere getirecektir. Piyasadaki işsizliğin çözüm bulmasındaki etkisi oldukça fazladır. 2023 yılına kadar çalışma çağındaki nüfusun düşüşü ile beraber artış göstereceği de görülebilmektedir. Türkiye’de demografik fırsat penceresinin 2023-2050 yılları arasında nüfusunun belli bir süre sabit kalıp azalma göstereceği için bu pencerenin kapanacağı belirtilmiştir (Karabıyık 2009: 293) .

2.9 GENÇ İŞSİZLİĞİN YAPISI

Türkiye’de genç işsizlik verilerine bakıldığı zaman cinsiyete bağlı, bölgesel koşullara bağlı, eğitim düzeyine bağlı, ilgili alanlarda iş bulma zamanı iş türlerine göre değişkenlik gösterdiği görülebilmektedir.

2.9.1 Türkiye’de Toplam Nüfus ve Gençlerin oranı

Genç işsizlikle ilgili bölüme geçmeden önce konunun ciddiyeti adına aşağıya toplam nüfus ve gençlerin oranı tablosunu ekledim.

Tablo 2 Türkiye’de Toplam Nüfus ve Gençlerin Oranı

Yıl	Toplam nüfus	Genç nüfus (15-24 yaş)	Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı (%)	Yetişkin nüfus (25+ yaş)	Yetişkin nüfusun toplam nüfus içindeki oranı (%)
2009	72 561 312	12 514 737	17,2	41 187 241	56,8
2010	73 722 988	12 545 094	17,0	42 299 312	57,4
2011	74 724 269	12 542 174	16,8	43 295 520	57,9

2012	75 627 384	12 591 641	16,6	44 178 564	58,4
2013	76 667 864	12 691 746	16,6	45 126 304	58,9
2014	77 695 904	12 782 381	16,5	46 051 093	59,3
2015	78 741 053	12 899 667	16,4	46 955 166	59,6
2016	79 814 871	12 989 042	16,3	47 900 047	60,0
2017	80 810 525	12 983 097	16,1	48 793 940	60,4
2018	82 003 882	12 971 396	15,8	49 848 157	60,8
2019	83 154 997	12 955 672	15,6	50 986 980	61,3
2020	83 614 362	12 893 750	15,4	51 652 375	61,8
2021	84 680 273	12 971 289	15,3	52 733 021	62,3
2022	85 279 553	12 949 817	15,2	53 594 625	62,8
2030	93 328 574	13 068 509	14,0	60 415 852	64,7
2040	100 331 233	13 404 251	13,4	67 593 089	67,4
2060	107 095 998	12 603 733	11,8	76 366 180	71,3
2080	107 100 904	11 925 953	11,1	78 361 167	73,2

Kaynak: (TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2023)

Tablo 3 Türkiye’de ve TRC3 Bölgesinde Toplam Nüfus ve Gençlerin Oranı

Yıllar	Türkiye					TRC3					—
	15-19	20-24	Toplam Genç Nüfus	Toplam Nüfus	Genç Oranı (%)	15-19	20-24	Toplam Genç Nüfus	Toplam Nüfus	Genç Oranı (%)	
2014	6518921	6263460	12782381	77695904	16,5%	251303	222386	473689	2153921	22,0%	
2015	6585500	6314167	12899667	78741053	16,4%	253165	226134	479299	2173759	22,0%	
2016	6623319	6365723	12989042	79814871	16,3%	254957	224305	479262	2179588	22,0%	
2017	6526587	6456510	12983097	80810525	16,1%	256406	225695	482101	2222601	21,7%	
2018	6424267	6547129	12971396	82003882	15,8%	254469	233064	487533	2284158	21,3%	
2019	6331594	6624078	12955672	83154997	15,6%	250068	228995	479063	2307332	20,8%	
2020	6230114	6663636	12893750	83614362	15,4%	252013	233629	485642	2343826	20,7%	
2021	6229709	6741580	12971289	84680273	15,3%	249126	231763	480889	2367645	20,3%	
2022	6315109	6634708	12949817	85279553	15,2%	247175	228758	475933	2393781	19,9%	
2023	6396519	6475520	12872039	85372377	15,1%	249926	228981	478907	2454236	19,5%	

Kaynak: (<https://biruni.tuik.gov.tr>)

Tablodaki verilere bakıldığı zaman Türkiye’nin genç nüfus potansiyelinin ne kadar fazla olduğu gözlemlenmektedir. 2021 yılı nüfus verilerine bakıldığı zaman 84.680.273 kişi içerisinde % 15,3’lük oran ile yani 12.971.289 kişi genç nüfus olarak değerlendirilmektedir. 2021 yılına ait verilerde 15-19 yaş aralığındaki gençlerin oranı %48 iken geriye kalan %52’lik kısmını ise 20-24 arasındaki gençler belirlemektedir.

2010 yılına ait verilerde ise genç nüfus oran %17 olduğu gözlemlenirken 2021 yılı içerisinde bu oranın düşüşü gözlemlenmiştir.

Genç nüfusuna ait olan oranların düşmesiyle beraber yaşlı nüfusun da artma görülmektedir. Yaşlı nüfusun artmasıyla beraber devletin tüketim oranının artması sağlık ihtiyaçların artması gibi maliyetlerin devlet bütçesine yansımaları daha fazla olacaktır.

2.9.2 İşgücünün Durumu

2.9.2.1 Gençlerde İstihdam

İş gücü piyasasının değerlendirilmesi açısından istihdamın hizmet ve üretim katkıları açısına bağlı olan oranlar değerlerinin etkisi önemlidir. Nüfus içerisinde yer alan istihdam payını görebilmek için dönemsel çalışan işçi payına bakmak gerekmektedir. Üretim ve yenilikçi iş alanlarının olduğu yerde iş olanağı yani bir istihdam alanının oluştuğunu gösterir. Girişimcilerin ve iş verenlerin üretim ihtiyacını karşılayabilmek için doğal kaynakların sermaye olarak kullanılması ve insan emeğinin birleşmesi ile üretim yapılması ve bu üretim değerinden emek ve emekçiye pay verildiği görülmektedir.

Tablo 4 Türkiye’de ve TRC3 Bölgesinde Kadın ve Erkek İstihdam Oranı

	Yaş Grubu	Türkiye		TRC3	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
İstihdam Oranı (%)	15-19	35,6	14,3	31,6	11,3
	20-24	64	37	53,9	25,4
	25-34	83,9	43,6	72	25,3
	35-54	83,8	41,8	76,6	24
	55+	37,1	12,9	30,8	7,2

Kaynak: (<https://biruni.tuik.gov.tr>)

Tablo 5 Türkiye ve TRC3 Bölgesi Cinsiyete ve Yaşa Göre İstihdam Oranlarının Karşılaştırılması

Yaş Grubu	Türkiye (%)			TRC3 (%)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-19	28,7	11,3	20,3	33	7,8	20,0
20-24	57,8	31,1	44,5	58,2	21,1	38,8
15-24	42,8	21,2	32,2	-	-	-
25-29	77,2	39	58,1	84	31,2	56,7
30-34	84,7	38,7	61,8			
35-39	86,8	40,4	63,7	85,5	32,1	59,5
40-44	85,6	41,3	63,5			
45-49	82,9	38,3	60,6			
50-54	70,7	30,6	50,9	32,4	10,3	20,6
55-59	55,2	20,9	37,9			
60-64	41,5	14,3	27,7			
65+	17,9	5,4	10,9			

Kaynak: (TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2021)

2021 yılında Türkiye’deki verilere bakıldığında zaman istihdam verilerinin başında 35-54 yaş gurubu yer edinirken ardından 25-29 yaş gurubu yer alırken 15-24 yaş arasındaki gurup ise %32.2’lik bir oranla yer edinmektedir. Verilere göre 15-19 yaş arasındaki gurubun oranı %20.3 iken 20-24 yaş arasındaki gurup istihdam oranı 2 kat daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Eğitim süresinin fazla olmasına bağlı gençler daha geç istihdam alanlarında yer edinmelerine sebebiyet vermektedir. 15-19 yaş aralığındaki gençlerin eğitim serüveni ve çeşitli faktörlerden dolayı pek aktif oldukları söylenemez.

İstihdam oranlarına cinsiyet açısından bakıldığında tüm kategorilerde erkek bireyler kadın bireylerden 2 kat fazla olduğu görülmektedir. Kadın nüfus oranı %28,7 iken erkek nüfus ise %42.8 oranla yer almaktadır. 15-19 yaş arasındaki gençlerin oranı %28.7 iken bu oranın %11.3’lük kısmını kadın bireyler oluşturmaktadır. 20-24 yaş arasındaki genç bireylerin %57.8 iken bu oranın %31.1’lik kısmını kadın bireyler oluşturmaktadır. TR72 Bölge istihdam oranlarına bakılınca 15-19 yaşındaki gençlerin Türkiye ortalamasına yakın olurken 20-24 yaşındaki gençlerin ortalama %5 daha az olduğu görülmektedir. Cinsiyet bazında istihdam alanında kadınlar erkeklere oranla daha az yer aldığı gözlemlenmektedir.

Tablo 6 Türkiye ve TRC3 Bölgesi İstihdam Oranları

Yaş Grubu	Yıllar	Türkiye		TRC3	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
15-19	2014	1024	436	29	13
	2015	1027	463	30	7
	2016	1012	477	24	9
	2017	1037	448	22	9
	2018	1069	425	24	10
	2019	974	411	25	8
	2020	807	303	17	4
	2021	903	331	21	6
	2022	1018	366	29	16
	2023	1124	418	42	17
20-24	2014	1615	855	39	11
	2015	1647	902	42	13
	2016	1663	887	36	11
	2017	1693	898	39	13
	2018	1706	930	46	21
	2019	1590	891	40	23

	2020	1509	799	30	20
	2021	1714	907	43	21
	2022	1863	993	42	24
	2023	1872	1040	45	30
	2014	5345	2300	98	17
	2015	5329	2308	106	18
	2016	5226	2331	92	22
	2017	5226	2405	98	18
25-34	2018	5170	2415	117	22
	2019	4937	2422	117	27
	2020	4785	2246	93	36
	2021	5049	2409	103	39
	2022	5204	2669	105	43
	2023	5317	2738	113	44
	2014	8327	3350	120	18
	2015	8515	3589	117	18
	2016	8776	3788	139	25
	2017	9117	4089	144	22
35-54	2018	9265	4282	140	29
	2019	9166	4237	137	29
	2020	9028	4082	131	32
	2021	9481	4366	153	40
	2022	9901	4815	164	55
	2023	9991	4977	174	59
	2014	1932	749	15	3
	2015	2044	796	19	4
	2016	2216	829	19	3
	2017	2387	888	17	5
55+	2018	2509	966	21	6
	2019	2489	963	19	6
	2020	2378	877	19	6
	2021	2644	992	19	8
	2022	2832	1092	27	5
	2023	2982	1173	33	8

Kaynak: (<https://biruni.tuik.gov.tr>)

2014 yılı verilerine bakıldığı zaman Türkiye’ de ve TRC3 bölgesindeki istihdam verileri incelendiğinde 15+ yaş gurubu 25.933.000 kişi olarak aktif nüfus içerisinde yer almaktadır. Verilen veriler doğrultusunda 2020 yılı verilerine göre düzenli artış gösterirken 2019 yılında 28.080.000 olduğu görülmekte olup 2020 yılında gerilediği kayıt edilmiştir. 2021 yılında 28.979.000 kişi ile artış görülmüştür. Covid 19 salgınına bağlı olarak 2020 yılında düşüş gerçekleşmiştir. Salgın süresine kadar istihdamda artış görülmüş olup salgının gelmesiyle beraber istihdamda düşüş görülmüştür daha sonra 2021 yılında az da olsa artış göstermiştir. 2014 yılında 3.930.000 kişi genç istihdamda yer alırken 2020 yılında 3.418.000 kişiye düştüğü 2021 yılında kısmen artış gösterip

3.855.000 kişi olmuştur. Erkek bireyler kadın bireylere oranla 2 kat daha fazla yer almaktadır.

2014 yılında TRC3 bölgesinde istihdam sayısı 752.000 kiřidir. 2020 yılında salgına baėlı olarak 727.000 kiřiye dűřmű olup 2021 yılında 791.000 kiři ile kısmen artış göstermiřtir. 2014 yılından sonra istihdam oranlarında dűřű ve yükselmeler olduėu 119.000 kiři olduėu 2020 yılında 93.000 kiřiye dűřmesi ve 2021 de tekrar kısmen artış gösterip 98.000 kiři olmuřtur. TRC3 bölge çerçevesinde istihdam yıllarına bakıldığında kadın sayısı erkeklerin sayısından 3 kat az olduėu görűlműřtur.

2.10 EğİTİM DURUMUNA GÖRE GENÇ İşSİZLİK

Türkiye’de eėitimli olan bireylerin ve genç nüfusunda iřsizlik oranı gözle görűlmekte olup diėer űlkelere kıyasla iřsizlik oranı yüksek olduėu görűlmektedir. űlkelerin geliřiminde eėitim ve iřsizlik arasındaki iliřkiler yüksek ölçűde önemlidir. Eėitim düzeyi dűřűk olan űlkelerde istihdamın büyük bir bölümünü oluřturması űlkenin üretim ve geliřiminde olumsuz role sahiptir (Mahiroėulları & Korkmaz, a.g.e.58).

Üniversiteyi yeni bitirmiř olan bireylerin, askerlik hizmetini yerine yeni getirmiř olanların, aile bireyleri ile ortak alanda yařayan bireyin genç iřsizlik oranını oluřturmaktadır. Bireylerin çalıřma sektöründe yeni yeni iř aramaları bu iřlerin iřleyiřine göre olmamaları herhangi bir iř konusunda tecrűbelerinin olmaması doėru yol ve stratejinin yeteri olarak verilmemesiyle beraber istenilen ücretin altında verilen ücretlerden dolayı üniversite bitirmiř olan bireylerimizin iřgűcű piyasasında çalıřmayan bireyler olarak iřsiz kalmalarına sebep olur (Yentűrk & Bařlevant, 2007:10).

Türkiye İstatistik Kurumunda yer alan veriler doğrultusunda genç işsizlik alanında olan bireylerin eğitim seviyelerine bakıldığında zaman okuma yazma bilmeyen kesimin ardından okuma yazma bilip eğitimini tamamlamamış bireylerin ardından, okul dengi kapsamındaki eğitimler olup yüksek okul öğrencileri genç işsizlik alanında 18-30 yař aralığında sağlıklı ve işlevli bireylerin űlke katkısının olmaması büyük bir kaybın yolunu izlemektedir.

2.11 İŞ ARAMA SÜRESİNE GÖRE GENÇ İŞSİZLİK

Bireylerin iş bulma süresinin işsizlik verilerine göre kısa ve uzun vadeli farklılık gözükmemektedir. Buna bağlı olarak bir yıldan daha fazla süren işsizlik uzun süreli işsizlik bir yıldan daha az olan sürece kısa süreli işsizlik olarak nitelendirilmektedir. İşsizlik çözümleri için yapılan politikaların işsizlik sürelerinin artışıyla birlikte politika işlevselliği daha zor olacaktır. İşsizlik zamanı arttıkça işsizler işgücü piyasası dışında bırakılarak sorun ve sıkıntılar bu bağlamda artmaktadır (Bozdağlıoğlu, 2008:52).

Tablo 7 İş Arama Sürelerine Göre İşsizlik Sayıları

Yıllar	1-2 Ay	3-5 Ay	6-8 Ay	9-11 Ay	1 Yıl ve Daha Fazla 2 Yıllan Az	2 Yıl ve Daha Fazla 3 Yıllan Az	3 Yıl ve Daha Fazla	Toplam (Bin)
2021	1 261	814	424	199	859	228	134	3.919
2022	1 405	832	365	121	555	200	103	3.581
2023	1 372	734	335	117	473	140	92	3.263

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri

Tablo 8 İş Arama Sürelerine Göre İşsizlik Oranları

Yıllar	1-2 Ay	3-5 Ay	6-8 Ay	9-11 Ay	1 Yıl ve Daha Fazla 2 Yıllan Az	2 Yıl ve Daha Fazla 3 Yıllan Az	3 Yıl ve Daha Fazla	Toplam (Bin)
2014	47,8	25,6	9,1	3,0	10,9	2,8	0,7	859
2015	47,6	25,2	9,7	3,6	10,9	2,6	0,3	920
2016	47,2	24,7	10,4	3,1	11,8	2,1	0,5	986
2017	46,5	24,0	11,0	3,9	11,8	2,3	0,6	1.068
2018	48,0	23,3	10,5	4,1	11,0	2,6	0,7	1.052
2019	42,6	25,1	10,9	4,3	12,9	3,2	0,9	1.317
2020	36,9	25,8	13,7	5,1	13,8	3,9	1,0	1.156
2021	37,1	24,6	11,7	4,7	17,8	3,2	1,0	1.128

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri

2.12 ARADIKLARI İŞİN TÜRÜNE GÖRE GENÇ İŞSİZLİK

Genç bireylerin çalışma alanlarını seçmek genç işsizliğin değerlendirilmesi için önemli faktördür. Bu değerlendirmeye bağlı olarak TÜİK araştırma yaparak genç işsizleri beş durumda araştırmıştır. Yapılan araştırma sonucunda kendi iş yerini açıp iş yapmak, iş arayışı içerisinde olanlar, yarım gün çalışmak isteyenler, tam gün çalışmak isteyenler, her ikisini de isteyen olarak belirtilebilir. Genç işsizlerin tam zamanlı iş aramakta oldukları görülmektedir. Kendi iş yerini kurmak isteyenlerin her geçen yıl daha da azalmasının sebebi isteklerini karşılayacak seviyede olmaması ve ekonomik sorunlardan ötürü risk alamadıklarından kaynaklı kendi işini kurma isteği olan bireylerin düşüşü gözlemlenebilmektedir (Buluttekin, 2008: 182).

Tablo 9 Aradıkları İşin Türüne Göre Genç İşsizliği (%)

Yıllar		Tam Zamanlı	Tam Zamanlı, Ancak Bulamazsa Yarı Zamanlı Olabilir	Yarı Zamanlı	Yarı Zamanlı, Ancak Bulamazsa Tam Zamanlı Olabilir	Tam Zamanlı Veya Yarı Zamanlı Fark Etmez	Kendi İşini Kurmak İstiyor	İş Bulmuş, Başlamak İçin Bekliyor
2014	Erkek	87,1	3,2	2,3	0,2	2,7	2,3	2,3
	Kadın	87,3	3,3	3,0	0,0	3,0	1,8	1,5
	Toplam	87,2	3,3	2,6	0,1	2,8	2,1	2,0
2015	Erkek	89,2	2,5	2,5	0,0	1,5	2,8	1,5
	Kadın	88,5	2,1	3,6	0,0	1,5	2,6	1,8
	Toplam	88,9	2,3	2,9	0,0	1,5	2,7	1,6
2016	Erkek	87,9	3,0	3,4	0,2	1,2	2,3	2,0
	Kadın	89,8	3,3	3,1	0,2	1,2	0,9	1,4
	Toplam	88,7	3,1	3,2	0,2	1,2	1,7	1,7
2017	Erkek	87,4	4,2	3,9	0,0	0,8	1,9	1,9
	Kadın	89,3	4,0	2,7	0,2	0,6	1,3	1,9
	Toplam	88,2	4,1	3,4	0,1	0,7	1,6	1,9
2018	Erkek	87,0	2,2	3,9	0,2	2,2	1,7	2,9
	Kadın	91,5	2,6	2,8	0,0	1,1	0,7	1,3
	Toplam	89,0	2,4	3,4	0,1	1,7	1,2	2,2
2019	Erkek	89,2	2,0	3,1	0,0	1,3	2,3	2,0
	Kadın	91,4	2,4	2,8	0,0	0,9	1,2	1,2
	Toplam	90,2	2,2	3,0	0,0	1,1	1,8	1,7
2020	Erkek	86,1	2,2	2,8	0,1	4,4	2,4	1,9
	Kadın	87,9	2,5	2,7	0,2	4,4	1,0	1,3
	Toplam	86,9	2,3	2,8	0,2	4,4	1,8	1,6

Kaynak: (TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2021)

2.13 ARADIKLARI MESLEK GRUPLARINA GÖRE GENÇ İŞSİZLER

Mesleklerde oluşan ciddi değişimlerin sebebi dijital dönem içerisinde yer aldığından kaynaklanmaktadır. Makine ve dijital alanın piyasada daha fazla yer alması bireylerin iş kaybına ve bu yerlere yapay zeka destekli robotlar yerleştiriliyor. Covid-19 salgınına bağlı yapay zekaya yönelim ve bu dijital platformların hızlanmasına destek olmasına bağlı olarak mesleklerin farklılaştığı önemli ölçüde görülecektir. Bu durum doğrultusunda insan gücünün gerekli olduğu meslek sınıflarının azalacağı çalışan birey sayılarında değişiklikler belirtilebilmektedir. Aşağıda verilen tabloda gençlerin meslek gurup dağılımı verilmekte olduğu görülmektedir.

Tablo 10 Aradıkları Meslek Türüne Göre Genç İşsizler Sayı

	Yöneticiler	Profesyonel Meslek Mensupları	Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	Hizmet ve Satış Elemanları	Nitelikli Tarım, Ormanlık ve Su Ürünleri Çalışanları	Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar
2015	1	116	97	142	281	3	108	39	127
2016	0	142	105	154	295	4	115	46	118
2017	0	182	118	174	313	2	116	42	116
2018	0	167	111	156	319	2	112	46	133
2019	0	211	143	171	409	3	135	58	179
2020	0	185	136	133	351	4	115	52	174
2021	0	195	139	130	319	4	107	50	178
2022	0	159	121	112	316	3	101	49	157
2023	0	142	118	112	295	2	91	43	132

Tablo 11 Aradıkları Meslek Gruplarına Göre Genç İşsizler (%)

Yıllar	Yöneticiler	Profesyonel Meslek Mensupları	Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Mensupları	Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	Hizmet Ve Satış Elemanları	Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcular	Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar
2014	0,7	11,5	9,7	16,9	28,4	0,5	12,2	5,6	14,5
2015	0,5	12,5	10,5	15,6	30,7	0,4	11,8	4,2	13,7
2016	0,8	14,3	10,7	15,6	29,9	0,4	11,7	4,7	12,0
2017	0,4	17,0	11,0	16,3	29,3	0,3	11,0	3,9	10,9
2018	0,7	15,9	10,5	14,7	30,3	0,2	10,6	4,4	12,7
2019	0,5	16,0	10,9	13,1	31,0	0,2	10,3	4,3	13,6
2020	0,4	16,0	11,8	11,5	30,3	0,4	10,0	4,5	15,0
2021	0,5	17,4	12,3	11,5	28,3	0,4	9,6	4,3	15,8

Kaynak: (TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2021)

Verilen veriler ışığında en yüksek %28,3'lük oranla en çok gençce sahip alan hizmet ve satış alanıdır. Ardından %17,4'lük oranla profesyonel meslek alanında yer alan genç işsizlerin olduğu belirtildiği gibidir. Herhangi bir getiri ve katkıya sahip olmayan işlerde çalışan bireylerin %15,8'lik kısmı üçüncü meslek alanında yer almakta olup ardından teknikerler, teknisyenler, ve yardımcı meslek çalışanları dördüncü sıra yer edinin ardından büro hizmet kapsamında çalışan meslek gurubu beşinci sırada yerini almaktadır

2.14 GENÇ NÜFUSUN İŞGÜCÜNE DÂHİL OLMAMA NEDENLERİ

Gençlerin eğitim ve öğretimle ilgilendiklerinden öğrenci oldukları için büyük bir kısmı işgücü piyasasına dahil değildir. İşgücü piyasasında aktif olmayan 7.200.000 gencin 4.800.000'i okuma sebebinden ötürü aktif olarak yer alamamaktadır. 2020 yılı verilerine bakıldığında %62,5'lik oranın piyasaya katılmadığı belirtilmiş olup bu oran 2023 yılı verilerine göre %68'e yükselmiştir. 2020 yılında ev işlerinin yer aldığı oran %19,5 iken bu oran 2023 yılında %11,2'ye gerilemiştir. 2020 yılında işgücü piyasasında iş bulma potansiyeli %3,0 iken bu oran 2023 yılında %5,5'e kadar yükselmiştir. (<https://biruni.tuik.gov.tr>).

Tablo 12 Genç Nüfusun İşgücüne Dâhil Olmama Nedenleri

	Yıllar	İş Bulma Ümidi Yok	İş Aramayıp Çalışmaya Hazır	Mevsimlik Çalışıyor	Ev İşleri İle Meşgul	Eğitim Ve Öğretime Devam Ediyor	Engelli, Yaşlı Veya Hasta	Ailevi Ve Kişisel Nedenler	Potansiyel İşgücü; İş Bulma Ümidi	Potansiyel İşgücü; İşbaşı Yapabilecek
İşgücüne Dahil Olmayanlar (Bin)	2017	170	389	11	1184	4332	208	348	-	-
	2018	140	368	20	1146	4310	199	329	-	-
	2019	159	368	19	1052	4229	194	332	-	-
	2020	318	755	21	917	4345	185	378	-	-
	2021	-	-	-	823	4671	193	463	359	420
	2022	-	-	-	846	4559	207	431	352	316
	2023	-	-	-	688	4240	212	482	413	353

Tablo 13 Genç Nüfusun İşgücüne Dâhil Olmama Nedenleri (%)

Yıllar	İş Bulma Ümidi Yok	İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olan/Diğer	Mevsimlik Çalışıyor	Ev İşleri İle Meşgul	Eğitim Ve Öğretime Devam Ediyor	Engelli, Yaşlı Veya Hasta	Ailevi Ve Kişisel Nedenler	Diğer	Toplam Kişi (Bin)
2014	2,6	6,8	0,2	20,2	61,8	2,7	4,4	1,3	6936
2015	2,8	6,2	0,2	19,1	63,3	2,8	4,4	1,3	6844
2016	2,8	6,5	0,2	17,6	64,2	3	4,6	1,2	6822
2017	2,5	5,8	0,2	17,6	64,4	3,1	5,2	1,3	6729
2018	2,1	5,6	0,3	17,4	65,3	3	5	1,4	6602
2019	2,5	5,7	0,3	16,2	65,2	3	5,1	2	6484
2020	4,5	10,6	0,3	12,9	60,9	2,6	5,3	3	7136
2021	5,1	6	0,4	11,8	67	2,8	6,6	0,2	6973

Kaynak: (TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2021)

2.15 GENÇ İŞSİZLİĞİNİN ÖNLENMESİNDE AKTİF İSTİHDAM POLİTİKALARININ GEREKLİLİĞİ VE ÖNEMİ

İşsizliğin azalması istihdam alanının artırılması gelişim açısından önemlidir. Tek başına yeterli olmamakla beraber piyasaya girecek olan bireylere onlara uygun vasıfların verilmesi önem arz etmektedir. İnsan kaynaklarına yatırım yapılması istihdamın ekonomiyi koruyacak ve merkezine konulacak aktif işgücü piyasası politikalarının etkili bir şekilde kullanılması önem arz etmektedir. Hızla gelişen teknoloji ile beraber rekabet küreselleşme ekonominin etkilendiği eğitilmiş bireylerin işgücüne olan isteğin artması demektir. Bununla beraber değişim gösteren işgücü piyasasını talebe göre işgücü

piyasaının çok yönlü olması verimliliği artırır (Çetinkaya 2008: 46).

Piyasanın şeffaf olması için emeğin ve gereken talebin eşit bir biçimde düzenlenmesi problemleri azaltır. Diğer bir fonksiyon ise işsizliğin önüne geçmesi herhangi bir kaybının olmaması için iş alımı ve eşleşmenin kolaylaştırılması lazım (Biçerli 2004: 54).

2.15.1 Türkiye’de İŞKUR Tarafından Uygulanan Aktif İşgücü Piyasası Programları

İşgücü piyasasının canlılığı için yapılan politikalar istihdamın artırılması hedefleniyor çalışan bireylere yeterli ücretin verilmesi iş ve meslek alanları hakkında bilgi verilmesi meslek edinme faaliyetlerinin olması iş alanlarının oluşturulması bu alanda farklı programlarla desteklenebilir. Başka bir söyleyişle kendi isteği doğrultusunda işi bırakanların işsizlik sürelerinin kısaltılarak tekrar istihdama dahil edilmesi işsizlik oranlarını düşürme etkisi vardır (Varçın 2004: 2,3).

İŞKUR tarafından yürütülen Aktif İşgücü Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Yönetmelikte, aktif istihdam programları; “istihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin ve çalışanların mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmak” üzere “işgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda yürütülecek mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları ve bu Yönetmelik çerçevesinde tasarlanacak olan diğer kurs, program, proje ve özel uygulamaları” içeren programlar olarak belirtilmiştir (İŞKUR 2022: 1).

2.15.2 İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri

Danışmanlık ve konu hakkında bilgilendirilme işsiz bireylere işgücü piyasasının nasıl hareket ettiğini anlatıp işgücünün talebinde gerekli bilgilendirilme yapılmalıdır. İşsizlere yönelik işler hakkında bilgi verilmesi iş bulma konusunda yardımcı olmaları ve işsizliğin düşürülmesi planlanmaktadır. Bu tür hizmetlerin verilmiş amacı işsiz bireylerin kendi alanlarına uygun bir şekilde çalışmalarını sağlamak ve işsizlik oranını düşürmektir gerekli meslek gurupları hakkında bilgi verilmesi gereken yerlere bireylerin yerleştirilmesini sağlar (Kapar 2005: 349).

İŞKUR’da danışmanlık hizmetleri iş ve meslek danışmanlarınca yerine getirilmektedir. ILO tarafından onaylanmış 87 sayılı “Mesleğe Yönelme Tavsiyenamesi” gereği İŞKUR mesleğe yönelme hizmetleri kapsamında rehberlik faaliyetleri

uygulanmaktadır. Şu an da bu politikalar aktif ve verim alınan politiklardır.

Tablo 14 İŞKUR Danışmanlık Hizmet Verileri

Yıllar	Bireysel Görüşme	İşyeri Ziyareti	Eğitim Kurumu Ziyareti
2011	165.111	70.505	589
2012	841.493	183.373	2.090
2013	1.632.850	376.654	13.536
2014	2.564.340	410.734	19.854
2015	3.378.949	474.911	21.884
2016	4.072.924	552.505	23.528
2017	4.276.025	601.202	22.146
2018	5.928.010	663.715	28.786
2019	7.057.356	728.657	17.525
2020	2.663.432	514.276	7.668
2021	2.421.114	634.338	5.860

Kaynak: İŞKUR verilerinden yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

2.15.3 Toplum Yararına Programlar (TYP)

Milli Eğitim Bakanlığına ait okullarda bakım, onarım, temizlik işleri ile beraber okul çevresinin düzenlenmesi, alt yapının yenilenmesi, restorasyon çalışmaları tarih ve kültür mirasının korunup gelecek nesillere aktarılması kısacası topluma faydası olan her şeyi Toplum yararına programlar (TYP) kapsamında yapılmaktadır (İŞKUR 2022d).

Kamu sektöründe istihdam alanı sunan bu programlar işsizlik oranının düşüşü için kamu kurum ve kuruluşlarında uygulanır. Bu konuda yapılan program çeşitleri işsizliğin zirvede olduğu sürede işsizlik oranının düşüşü için hizmet edip piyasayı canlandırmak için bireyin iş bulma imkanının artması avantajlı hale gelmesi amaçlanmaktadır (Biçerli 2014: 509).

Bu programlar işsizlerin işgücü piyasasından kopmalarını engellemek ve ekonomik destek sağlamak amacı ile herhangi bir vasfı olmayan kişilere yönelik süreli programlardır.

Tablo 15 Siirt İlinde İşkur'un Toplum Yararına Programlardan Yararlanan Kadın ve Erkek Sayı ve Oranları

Yıl	Erkek	Kadın	Toplam
-----	-------	-------	--------

2011	50.434	13.651	64.085
2012	144.902	47.096	191.998
2013	141.925	55.257	197.182
2014	136.047	80.061	216.108
2015	241.496	187.737	429.233
2016	91.895	81.100	172.995
2017	122.793	144.131	266.924
2018	153.002	202.480	355.482
2019	127.152	182.221	309.373
2020	44.478	81.866	126.344
2021	19.731	52.401	72.132

Kaynak: İŞKUR verilerinden yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

2.15.4 Girişimcilik Eğitim Programları

İşgücü piyasanın yetersiz olması çalışma alanının gelişmekte olan ülkelerde az olması bu tür ülkelerde küçük işletme yerlerinin açıldığına tanıklık ederiz. Gelişmekte olan ülkelerde yapısal değişim içerisinde girmesi küçük işletmelerin kurulup bu tür işletmeler için yeteri destek verilmesi temel amaç olarak bilinir. İşsizlere iş bulma açısından girişimcileri teşvik etmek gerekli olup bu işlemlerin devlet aracılığıyla kamu ofislerin yapması planlanmaktadır. Bu alanda girişimci olup işletme kurmaları için gerekli eğitim verilir (Varçın 2004: 44).

2.15.5 İşbaşı Eğitim Programları

İşbaşı eğitim programlarının düzenlenmesindeki amaç, kuruma kayıtlı işsizlerin daha önce edindikleri teorik bilgileri uygulama yoluyla güçlendirmelerini veya mesleki deneyim kazanmalarını sağlamaktır” (İŞKUR 2022a). İşbaşı eğitim, yapısal işsizliğe yanıt olarak benimsenen bir işbaşı eğitim programıdır. Mevcut işgücünün nitelik ve deneyim yetersizliği nedeniyle işgücü arz ve talebinin karşılanamadığı durumlarda uygulanan bir programdır. Bu nedenle kamu istihdam büroları, özel sektör işyerleriyle çalışarak istihdam edemedikleri bir işgücünün istihdam edilebilirliğini teşvik etmektedir. Bu programlara katılanlar aynı işyerinde iş bulamamaları bile niteliklerinin gelişmesi nedeniyle farklı bir işyerinde iş bulma şansları artmaktadır (Varçın 2004: 36-37).

Ne yazık ki işbaşı eğitim programları 2021 yılından sonra etkinliğini büyük oranda kaybetmiştir. Plan muhtemelen ikiye bölündüğü için etkinliğini yitirdi.

2.15.6 Mesleki Eğitim Kursları

Mesleki eğitim kursları aracılığıyla çalışanların piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelik ve becerilerini geliştirmeyi, istihdamı ve iş gücü verimliliğini artırarak geliri artırmayı hedefliyoruz. Bu kurslar, işsizlere istihdama katılımlarını teşvik edecek ve artıracak uzmanlık sağlayarak işsizlikle mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. Mesleki eğitim kurslarının özellikle gelişmekte olan ülkelerde dezavantajlı gruplardan işsizlerin istihdamını doğrudan artırmaya yönelik bir program olarak önemli bir rol oynadığı söyleniyor (Işığışok, Demirgil 2010: 220).

2.15.7 İstihdam Garantili Mesleki Eğitim Kursları

İstihdamı sağlamaya yönelik mesleki eğitim, istihdamı artırmak ve işgücünün kalitesini artırmak amacıyla aktif istihdam politikaları kapsamında düzenlenen mesleki eğitim kurslarından biridir. İş güvenliği, mesleki eğitim kurslarına katılanların tam zamanlı istihdam sağlayacağı anlamına gelmemektedir. Bu kurslar işe yerleştirmeden ziyade istihdamı teşvik etmeyi amaçlayan aktif bir işgücü piyasası politikasıdır. Bu nedenle bu derslerin iş güvenliği kavramından farklı anlamlar taşıdığı söylenebilir. Bu nedenle, iş garantili mesleki eğitim kursları, katılımcıların kalitesini artırmaya, işgücü piyasasının gelişimini teşvik etmeye ve işgücünün gücünü artırmaya yardımcı olan olumlu bir işgücü piyasası politikasıdır (Durmuş 2020: 434).

2.16 GENÇ İŞSİZLİĞİNİN SONUÇLARI

2.16.1 Ekonomik Sonuçlar

Küreselleşme 1980'den sonra teknolojinin gelişmesi rekabet ortamının oluşması ucuz işçilik oluşturur buna bağlı esnek çalışanlar tercih edildiğinden ötürü işgücü piyasasından gençler uzaklaştırılmıştır. Bunun sonucunda güvenli tam vakitli ve yüksek ücret beklentilerini düşürüp çalışma oranını yok sayacak kadar aza düşürmesidir. Piyasanın uzak tutulan genç tam bir birey oluncaya kadar sorunların olduğu ve nüfustan uzak tutulmalarına sebebiyet vermektedir (Çetinkaya 2008: 26).

Kayıt dışı sektöre bu kadar fazla yönelmesinin sebebi genç bireylerin deneyimsiz ve tecrübesiz olması yanı sıra iş piyasasına atıldıkları zaman düşük ve yetersiz ücretler güvensizlik oluşturmaya bağlı olarak gayri resmi yollara başvurulur. Gayri resmi yollara başvuran genç bireylerin en güzel en dinç ve verim potansiyellerinin en yüksek

oldukları dönemde gayri resmi yollara başvurmaları iş piyasasına ciddi zarar vermekte olup piyasadan uzak kalmalarına sebep olmaktadır (Çetinkaya 2008: 123).

Gençlerin nüfus oranı göz önüne alındığı zaman gayri işlere yönelmeleri ve işsiz kalmaları ülke açısından yoksulluk artış göstermesi ve yanı sıra bir çok problemde sebebiyet vermektedir.

2.15.2 Sosyal Sonuçlar

İşsizlik ekonomik olarak getirdiği zorluklar bir yana farklı alanların araştırmaları içerisinde yer almaktadır. İstihdam alanında yer almak gelir getirisi getirmesi bir yana çalışma hayatında aktif olması çalıştığı için kendine güvenmesi sosyal bir birey olması topluma ait hissetmesi kendini geliştirmesi gibi faktörler söylenebilir. İşsizlik bireyin toplumdan uzaklaşması gayri resmi yollara başvurmasından dolayı gelen yoksulluk ve sosyal sorunlar olarak belirtilir (Adak 2010: 105).

Toplumun düzen içinde yaşayabilmesi için gençlerin hak ettikleri bir ortamda işgücü piyasasında yer almaları en doğal haklarıdır. İş gücü piyasasında yer alan gençlerin sadece bir getiri getirmesi değil gelişim gösterip yetişkin bir birey olma yolunda ilerleme göstermesidir. İş gücü piyasasına giremeyen birey yoksulluk dışında sosyal ve psikolojik sorunları olan güvensiz bir birey oluşturur (Kıcır 2017: 1390). İşsizlikle ilgili gençlerin topluma adapte olmaları zorlaşır bu durum oluşmasın diye birey piyasada yer alıp bir kimlik edinmek istemektedir. Gençlerin işsiz kalma durumları yaşamak istediği hayattan uzak olmasına sebep olması ekonomik özgürlükten uzak olmaları sosyal ve kültürel anlamında ciddi sorunlara sebep olması standart koşullar sunmaması toplum ve genç çalışan insan için katlanılmaz bir durumdur. Maddi yetersizliklerden ötürü sosyal yaşamdan uzak kalan genç bir bireyin kendini yetersiz hissetmesi durumlar içerisinde (Gündoğan 1999: 70).

2.15.3 Psikolojik Sonuçlar

İşsizlik problemi gençlerin yaşamında depresyon ve farklı yollara başvurabilme süreçleri yaşamlarında ciddi problemlere sebep olur. Genç bir bireyin piyasada yer edinememesi sadece maddi açıdan değil yükümlü olduğu görev ve sorumluluklarından kendini gösterememektedir. Genç birey kendi haklarından mahrum kaldığı zaman

yanlızlaşması ve toplumdan uzaklaşması kaygı ve yetersizlik hissinin verdiği öfkeyi çevresine gösterebilmektedir. Genç bireylerde farklılık göstermekle beraber bu durum suça yöneltebilmektedir. Yanısıra genç bireyin toplumdan uzaklaşması herhangi bir kural tanımaması işsizliğin devamında sosyal yaşamdan uzaklaşması ailenin yapı ve dinamiklerine ciddi zararlar verebilmektedir. Toplumun yapı taşı olan aile içindeki sorunlar topluma da ciddi zararlar verebileceğinin habercisidir (Taş, Bilen 2014: 62) .

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.SİİRT İLİ DEMOGRAFİK YAPISI VE İŞ GÜCÜ PİYASASI

3.1 SİİRT İLİ DEMOGRAFİK YAPISI

Siirt, coğrafi olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ancak topraklarının bir kısmı Doğu Anadolu Bölgesinde olmak üzere, Yukarı Mezopotamya denilen bölgede yer almaktadır (Demliklioğlu, 2018, s. 1). Siirt, eski zamanlardan beri Mezopotamya (İslâm kaynak tanımlamasıyla El-Cezire) denilen bu bölgede 12 bin yıldır, bazen küçük bazen de büyük ama önemli bir şehir olarak varlığını sürdürmektedir. Siirt doğuda Irak ve Suriye ile komşudur. Bulunduğu bölge Akdeniz Bölgesi ile batıdan, kuzey ve doğuda ise Doğu Anadolu Bölgesi ile çevrilidir (Çelik, 2019).

Siirt Kurtuluş Savaşımıza yüksek seviyede destek veren iller arasındadır ve savaş sonrasında da bağımsız bir il olmuş ve il olduktan sonra da sınırları birçok kez değişikliğe uğramıştır. Fakat Siirt'in il olmasını takiben, bir süre sonra, bazı ilçeleri de (16/05/1990' da Batman ve Şırnak) il olarak idari yönden Siirt'ten ayrılmış olup kendisine yeni ilçelerin kurulmasıyla da nüfus sayıları, il ve ilçe sınırları ve etki alanlarında ciddi değişiklikler söz konusudur. Çok tabidir ki bu gelişmeler il ve ilçeler arası çift yönlü nüfus yoğunluk değişimine sebep olduğundan iktisadi, coğrafi ve sosyoekonomik yapı da paralel olarak değişime uğramıştır.

Bu bağlamda hemen belirtelim ki Cumhuriyet tarihi boyunca Siirt demografik açıdan yer aldığı coğrafi bölgeyle özdeş, ancak bazı farklılıklar göstererek doğal ve beşerî imkân ve şartlarda kendisine özgü bir yapı sergilemiştir. Siirt'te nüfus genel olarak genç ve dinamik bir yapıya sahip olmuş ve sürekli artış göstermiştir (Yılmaz ve Elmas, 2018).

Cumhuriyet öncesinde Osmanlı Devleti'nde askerlik yapacak ve vergi verecek erkek nüfusun belirlenmesi maksadıyla ilk nüfus sayımı 1831 yılında II. Mahmut zamanında gerçekleştirilmiştir. Daha sonra Türkiye Cumhuriyeti devletinin 1923 de kurulmasını takiben bugünkü adı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) olan “Merkezi İstatistik Dairesi” kurularak bu kez 1927 yılında Türkiye Cumhuriyeti devletinin ilk nüfus sayımı ve 1935 yılında da 2. nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. Sonraki dönem itibarıyla ülkede genel nüfus sayımları 0 ve 5 ile biten yıllarda periyodik olmak üzere 2000 yılına kadar devam etmiş olup 2007 yılına gelindiğinde nüfus sayım yönetmelikleri çerçevesinde il ve ilçe merkezlerindeki nüfus sayımı ile ilgili işlemler MERNİS olarak tanımlanan elektronik veri ağı yoluyla merkezileştirilerek yapılmaya başlanmıştır (Yılmaz ve Elmas, 2018).

Bundan sonraki kısımda nüfus gelişmeleri ayrıntılı olarak tartışılacaktır. Tablo 1’de Siirt ve Türkiye’nin yıllar içindeki nüfus gelişimlerine dair TÜİK kaynaklı istatistiki veriler bulunmaktadır. Bu tablodan yapılacak inceleme bu hususta sağlıklı bir görüş imkânı vermektedir. Siirt ili nüfusu: 331.311'dir. Bu nüfusun %73,21'i şehirlerde yaşamaktadır (2022 sonu). İlin yüzölçümü 5.718 km²'dir. İlde km²'ye 58 kişi düşmektedir. (Bu sayı merkezde 276'dır.) İlde yıllık nüfus %0,20 oranında azalmıştır. Nüfus artış oranı en yüksek ve en düşük ilçeler: Merkez ilçe (%0,95)- Stilo (-%5,39). 06 Şubat 2023 TÜİK verilerine göre merkez ilçeyle beraber 7 İlçe, 12 belediye, bu belediyelerde 63 mahalle ve ayrıca 276 köy vardır (Yıldız, 2021). Yine 2023 yılı itibarıyla ekilebilir alan 74.444 hektar, sulanabilen alan ise 3.758 hektar orman alanı ise 219.332 hektardır.

Tablo 16 Bazı Demografik Yapı Değişimi (1900 Öncesi ve Sonrası)

Göstergeler	Zaman: 1990'dan Önce	Zaman:1990-2023
Nüfusu	527.741	310.468
İlçe Sayısı	11	7
Köy Sayısı	516	276
Mezra Sayısı	606	251
Yüzölçümü	11.000 km ²	5.718 km ²
Mezra Sayısı	606	251
Ekilebilir Alan	258.591 Ha.	74.444 Ha.
Sulanabilen Alan	10.000 Ha.	3758 Ha.
Orman Alanı	452.600 Ha.	219.332 Ha.

Merkez ilçeden sonra en kalabalık nüfusa sahip ilçe Kurtalan en az nüfusa sahip olan ilçe ise Tillo'dur. Ayrıca Tillo %5,39 azalış oranıyla nüfusu en fazla gerileyen ilçe

olmuştur. Nüfusu en az gerileyen ilçeler ise Kurtalan ve Erüh'tur. Nüfus ile paralel olarak km²'ye en fazla nüfusun düştüğü ilçeler Merkez ve Kurtalan'dır. Oransal olarak şehir nüfusunun ilçe olarak en yoğun olan yer %93,46 ile Şehir Merkez olup en düşük orandaki ilçe %18,59 oranı ile Şirvan'dır. Görüldüğü gibi nüfus ve ilişkili göstergeler açısından Siirt farklı niteliklere sahiptir. Bu bir yönüyle ortak politikalar belirlenmesi ve standart prosedürler uygulanması açısından dezavantaj iken farklılıkların sosyal ve ekonomik gelişmelere katkısının yüksek olabileceği gerçeği açısından avantajdır. Siirt'e ilişkin Cumhuriyet döneminde ilk nüfus sayımı tüm ülkede olduğu gibi 28 Ekim 1927 yılında yapılmıştır. O tarihi takiben il ve ilçe sınırlarının değişimi, idari yapı değişiklikleri ve göç vs. nedenlere bağlı il ve ilçelerinde nüfusun sayısal gelişimi, nüfus artış oranı, doğum ve ölüm hızı, yaş ortalaması, genç ve yaşlı nüfus gibi demografik yapıda köklü değişimler söz konusudur. Siirt ilinin nüfusu Batman ve Şırnak illerinin kurulması sonucunda 1990 yılını müteakip azalma göstermiştir ki söz konusu bu iller gerek nüfus gerekse sosyoekonomik yönden çok önemli gelişme göstermektedir.

Siirt'in, Cumhuriyetin hemen kuruluşu sonraki ilk nüfus sayımında en yüksek nüfuslu 74 il arasında 57. sıradadır fakat sıralamadaki yeri 1965'ten 1990'a kadar yukarılara çıkmıştır. Bu dönemde Siirt'in diğer illere göre nüfus sıralamasında ilerleme sağlamış olması toplam il sayısının sabit kalışı ve nüfus artış hızlarının yüksek seyretmesine bağlıdır. 1985 yılında gelindiğinde toplam il sayısı 67 olmuştur ve Siirt' in 38. sıraya gerilediği görülür ancak 1985 yılında ülke içindeki nüfus payı %1,04 dür ve bu Siirt'in ulaştığı en yüksek seviyedir.

Tablo 17 Türkiye Nüfusu ve Siirt Nüfusunun Yıllara Göre Değişimi

Yıl	Türkiye	Siirt	Siirt sıra/İl sayısı	Siirt/Türkiye Nüfusu (%)
1927	13.648.270	102.433	57/74	0,0075
1935	16.158.018	127.518	57/74	0,0079
1940	17.820.950	146.522	57/74	0,0082
1945	18.790.174	133.627	57/74	0,0071
1950	20.947.188	156.703	57/74	0,0075
1955	24.064.763	191.234	57/74	0,0079
1960	27.754.820	232.243	57/74	0,0084
1965	31.391.421	264.832	51/67	0,0084
1970	35.605.176	320.684	44/67	0,0090
1975	40.347.719	381.503	43/67	0,0095
1980	44.736.957	445.483	41/67	0,0100
1985	50.664.458	524.741	38/67	0,0104
1990	56.473.035	243.435	66/73	0,0043
2000	67.803.927	263.676	64/81	0,0039
2007	70.586.256	291.528	59/81	0,0041
2008	71.517.100	299.819	59/81	0,0042
2009	72.561.312	303.622	59/81	0,0042
2010	73.722.988	300.695	59/81	0,0041
2011	74.724.269	310.468	58/81	0,0042
2012	75.627.384	310.879	58/81	0,0041
2013	76.667.864	314.153	58/81	0,0041
2014	77.695.904	318.366	58/81	0,0041
2015	78.741.053	320.351	58/81	0,0041
2016	79.814.871	322.664	58/81	0,0040
2017	80.810.525	324.394	58/81	0,0040
2018	82.003.882	331.670	58/81	0,0040
2019	83.154.997	330.280	58/81	0,0040
2020	83.614.362	331.070	58/81	0,0040
2021	84.680.273	331.980	58/81	0,0039
2022	85.279.553	331.311	58/81	0,0039

Kaynak: TÜİK (2023)

3.2 SİİRT İLİ SEKTÖREL GELİŞİM

Sektörel gelişim açısından Siirt'teki sektörleri 8 ana kategoride değerlendirmek yeterli ve gerçekçi olacaktır. Ulaşılabilen veri kaynaklarına çerçevesinde Siirt ilinde iktisadi hayat ve etkin sektörlerin 1953 yılı sonrası için aşağıdaki başlıklar halinde belirtilmesi yerinde olacaktır. Bunlar:

1. Ziraatçılık ve Bahçe Bitkileri,
2. Hayvancılık, Arıcılık ve Balcılık,
3. El Sanatları ve Dokumacılık,
4. Sına-i Faaliyetler,
5. Enerji, Petrol Üretimi ve Madencilik,
6. Turizm,
7. Mali Piyasalar ve Bankacılık; şeklinde sıralamak gerekir.

Bu sektörleri çalışmamızı kapsayan tarihsel süreç için irdelenmek ve yorumlamak çalışmamızın diğer bölümlerde olduğu gibi veri ulaşımındaki güçlükler nedeniyle kısıtlı kalmaktadır ki bu durumu da hemen burada belirtmek gereği duymaktayız.

3.3 SİİRT İLİNE AİT İHRACAT BİLGİLERİ (2009-2023/1000 USD)

Tablo 18 Siirt İline Ait İhracat Bilgileri (2009-2023/1000 USD)

Yıl	Türkiye Toplamı	Siirt Toplamı	Siirt/Türkiye
2009	102.142.613	921	0,000009
2010	113.883.219	11.324	0,000099
2011	134.906.869	8.242	0,000061
2012	152.461.737	6.226	0,000041
2013	161.480.915	9.785	0,000061
2014	166.504.862	1.368	0,000008
2015	150.982.114	13.053	0,000086
2016	149.246.999	133.296	0,000893
2017	164.494.619	27.990	0,000170
2018	177.168.756	19.762	0,000112
2019	180.832.722	39.485	0,000218
2020	169.637.755	75.151	0,000443
2021	225.214.458	85.613	0,000380
2022	254.169.748	72.867	0,000287
2023	187.204.142	31.660	0,000169

Kaynak: TİM (2023), TÜİK (2023d)

2009 yılında ihracat sadece 921 dolar iken yıllar itibariyle hızlı bir artış göstererek 2016 yılında 133.296 dolara yükselmiştir. Ancak bu yıla ait değer in geçici bir durum olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü daha sonraki yıllarda istikrarlı bir şekilde artış olsa da 2016 yılındaki rakam yakalanamamıştır. Henüz 2023 yılı bitmediğinden bu yıla ait rakamı değerlendirmek mümkün değildir.

4 SİİRT İLINE AİT İTHALAT BİLGİLERİ (2009-2023/1000 USD)

Tablo 19 Siirt İline Ait İthalat Bilgileri (2009-2023/1000 USD)

Yıl	Türkiye	Siirt	Siirt/Türkiye
2009	102.142.613	14.588	0,000143
2010	113.883.219	36.431	0,000320
2011	134.906.869	19.912	0,000148
2012	152.461.737	21.419	0,000140
2013	260.822.803	5.259	0,000020
2014	251.142.429	11.719	0,000047
2015	213.142.429	7.550	0,000035
2016	202.189.242	97.930	0,000484
2017	238.715.128	11.817	0,000050
2018	231.152.483	40.565	0,000175
2019	210.345.203	25.944	0,000123
2020	219.516.807	13.887	0,000063
2021	271.425.553	30.561	0,000113
2022	363.710.575	35.601	0,000098
2023	274.432.441	29.709	0,000108

Kaynak: TİM (2023), TÜİK (2023d)

İthalat rakamları da benzer eğilime sahiptir. İhracata benzer şekilde 2016 yılında ithalat zirve yapmıştır. Bu muhtemelen ihracata yönelik bir ithalattır. Daha sonraki yıllarda ithalat dalgalı bir seyir izlemiştir.

İthalat ve ihracat faaliyetleri, Siirt'in iş gücü piyasası üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Şehirdeki ticaret faaliyetlerinin sınırlı olması, iş piyasasının daralmasına ve dolayısıyla işsizlik oranlarının artmasına neden olmaktadır. İhracatın düşük seviyelerde olması, yerel üretimin sınırlı kalmasına ve dolayısıyla iş imkanlarının azalmasına yol

açmaktadır. İthalatın artması ise yerel üreticilerin rekabet gücünü zayıflatmakta ve iş gücü talebini olumsuz etkilemektedir.

4.1 SİİRT İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI

Tablo 20. TRC3 Bölgesi İstihdam Verileri

TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	Toplam	Kadın	Erkek
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (Bin Kişi)	1.512	788	724
İşgücü (Bin Kişi)	628	178	449
İstihdam edilenler (Bin Kişi)	511	144	368
İşsiz (Bin Kişi)	116	35	82
İşgücüne dahil olmayan nüfus (Bin Kişi)	884	610	274
İşgücüne katılma oranı (%)	41,5	22,6	62,1
İstihdam oranı (%)	33,8	18,2	50,8
İşsizlik oranı (%)	18,5	19,4	18,2

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

Türkiye istatistiki bölge birim sınıflandırmasında TRC3 yani ikinci düzeyde bulunan iller (Siirt Batman Şırnak Mardin) illeri olarak belirtilir. Tablo 1'e göre bölgemiz içerisinde 15 yaş ve üzeri yaşlar için nüfus 1.5152.000 kişi olup piyasaya katılım oranları ise % 41,5 olduğu görülür. %18,5 oran olarak da işsizlik oluşur.

4.1.1 Siirt İli Sigortalı Çalışan Sayısı

2023 yılı içerisinde 4A zorunlu sigorta çerçevesinde çalıştırılan iş yerleri Siirt ili içerisinde 2.717 iş yeri bulunmaktadır. Bu iş yerlerinde 4A zorunlu sigorta çerçevesinde yararlanan 30.209 kişi bulunmaktadır. İş yerleri içerisinde %82,6'lık oranla mevcut oranların bulunduğu iş yerlerinde 1-9 kişi kapasiteye sahipken 100+ daha üstü çalışma kapasitesine bağlı iş yerlerinin sayısı 47 olup buradan çalışma olanağı elde eden işçi sayısı 13.075 kişi olduğu görülmüştür.

2023 yılının ekim ayı itibarıyla Siirt ili içerisinde 4A zorunlu sigorta girişine sahip 30.209 kişi içerisinde kadın birey sayısı ise 5.867 kişi olarak yer almaktadır. 4A zorunlu sigorta çerçevesinin kamusal alanda ki oranı %38,1 olup bu oran özel sektörde %61,9 olarak gözlemlenmiştir. 2023 yılı içerisinde erkeklerin sigortalı olarak çalışma oranları sigortalı kadın oranından daha fazla olduğu görülmekte yanı sıra 4A zorunlu sigorta çerçevesinde çalışan bireylerin prim toplamaları 18.850 TL civarındadır.

4.1.2 Siirt ili Açık İş İlanları

2023 yılı verilerine göre Siirt ili için 2.777 kişi için açık iş ilanı olup bu açık iş pozisyonları doldurulmak üzere İŞKUR'a bildirilmiştir. 2.777 kişi içerisindeki 904 kişilik açık iş ilanı beden gücüne bağlı meslek kategorisine girmiştir. Beden gücü bu toplam pay içerisindeki yeri % 32,6 düzeyindedir. Bu meslek gurubunu Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı ve Dikiş Makinecisi mesleğinin takip ettiği görülmektedir.

4.1.3 Siirt İli İşe Yerleştirmeler

Tablo 21. 2023 Yılında İşe Yerleştirme Sayısı En Yüksek Olan Meslekler

Meslek	İşe Yerleştirme Sayısı
Beden Sibisi (Genel)	703
Muster Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	221
Servis Ofori (Okul)	182
Akinci (Dikiş)	167
Beden İşçisi (İnşaat)	106
Temizlik Görevlisi	78
Ayakkabı Yapımcısı/Ayakkabı İmalatçısı	70
Konfeksiyon İşçisi	55
Büro Memuru (Genel)	54
Şoför-Yük Taşıma	49

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

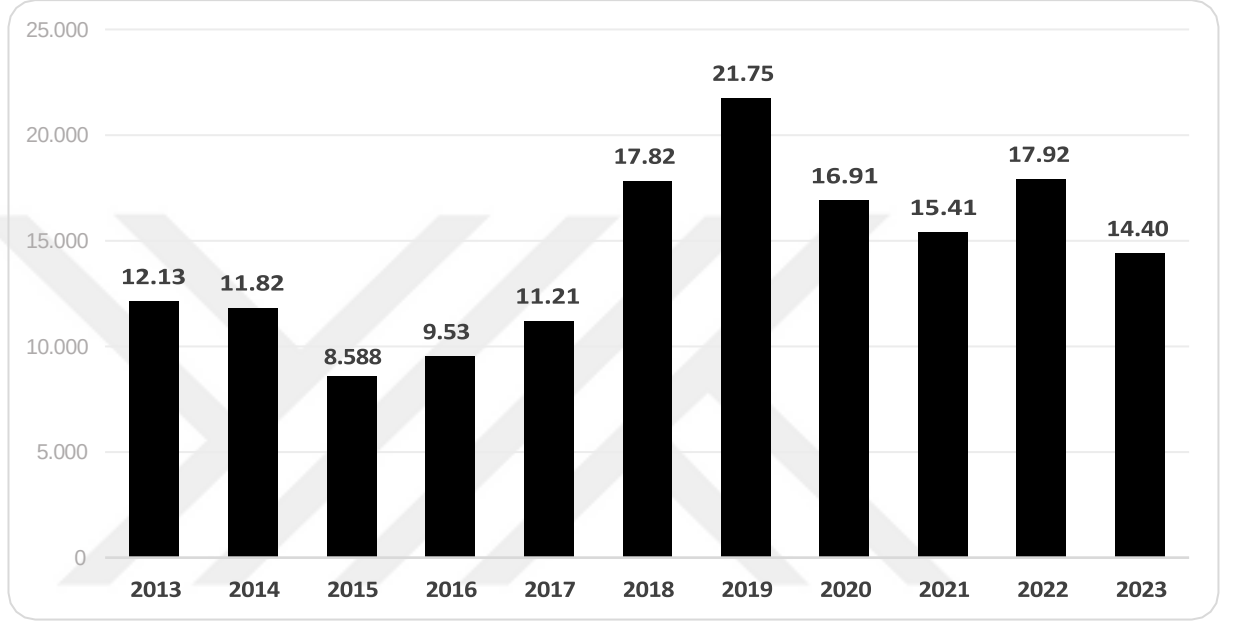
İŞKUR özellikle son yıllarda performansını ve işgücü piyasasındaki önemini büyük ölçüde arttırmıştır. Çalışma isteği olan her bireyin uygun bir işe yerleştirilerek istihdamda yer alması, sosyal içme ve sosyal refahın önemli bir faktörüdür.

İŞKUR'un, işgücü piyasasını yakından takip ederek yerel ve ulusal düzeyde piyasanın sahip olduğu tüm değişkenleri göz önünde bulundurup işverenlerin işgücü ihtiyaçlarını zamanında karşılaması en temel fonksiyonları arasında yer almaktadır. 2023 yılında ilimizde 2 bin 251 işe yerleştirme yapılmıştır. İşe yerleşmesine aracılık edilenler içinde kadınların payı yüzde 27,7 seviyesindedir. Siirt ilinde 703 kişilik işe yerleştirmeye Beden İşçisi (Genel) mesleği ilk sırada yer almaktadır. Bu sayı toplam işe yerleştirme içinde yüzde 31,2 paya sahiptir. Bu mesleği Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı ve Servis Şoförü (Okul) takip etmektedir.

4.1.4 Siirt İli Kayıtlı İşsiz Sayısı

Siirt İli Kayıtlı İşsiz: İŞKUR'a kayıtlı işsiz, Türkiye İş Kurumu'na (İŞKUR) iş bulma amacıyla başvurmuş ve kaydını yaptırmış kişileri ifade eder. Bu kişiler, iş arayışlarını İŞKUR üzerinden yürütürler ve kurumun sunduğu hizmetlerden yararlanabilirler.

Şekil 5 Siirt İli Yıllara Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

2023 yılı sonu itibarıyla Siirt ilindeki verilere bakılınca 14.405 işsiz birey bulunup bu veriler doğrultusunda %42.7'lik oranla 18-24 yaş arası genç bireylerin oranı %21.5 olduğu gözlemlenebilmektedir.

Siirt ili İşbaşı Eğitim Programı ve Mesleki Eğitim Kurslarından Yararlanma Oranı

2023 yılı itibari ile yapılan 16 aktif işgücü programı içerisinde yer alan birey sayısı 68 birey olarak görülür. Katılan bireylerin kadın ve erkek sayısı eşittir. 2024 yılı itibariyle yürürlüğe giren programın aktif piyasada artış göstermesi planlanmaktadır. Oranın oldukça düşük olduğu göze çarpmaktadır.

4.1.5 Siirt ili Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Tablo 22. Siirt ili Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Sektör	Kadın Çalışan	Erkek Çalışan	Toplam Çalışan
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	542	1.334	1.876
İmalat	576	1.153	1.729
Toptan ve perakende ticaret	194	1.093	1.287
İnşaat	53	1.025	1.077
Madencilik ve taş ocaklığı	5	767	772
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	296	262	558
Ulaştırma ve depolama	91	440	531
Eğitim	81	154	234
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	10	184	194
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	22	129	152
Bilgi ve iletişim	0	41	41
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	20	17	37
Diğer hizmet faaliyetleri	1	22	23
Gayrimenkul faaliyetleri	2	12	14
Finans ve sigorta faaliyetleri	0	14	14
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0	1	1
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0	0	0
Genel Toplam	1.893	6.648	8.541

Kaynak: İŞKUR Yıllık İstatistikleri

Siirt ili verilerine bakıldığında zaman çalışan bireylerin sektördeki dağılışına bakılınca İdari ve Destek hizmette yer alan işlevlere bakılınca üretim ve toptan alımın yanında perakende alımı ve ticaretle uğraşan birey sayısının en çok olduğu sektör olarak göz önündedir. Toplam bulunan üç sektörde çalışan birey sayı oranı %57,3 olduğu görülüp ilimiz için kadın bireylerin en fazla yer aldığı çalışma sektörü İmalat alanıdır. İmalat sektörüne bakıldığında kadın bireylerin çalışma oranı il geneline göre % 30,4 oranın gibi bir paya sahip olduğu görülmektedir. İmalat sektöründe kadınların çalışma oranı % 54,1 seviyesindedir.

Tablo 23. Siirt İli ve Cinsiyete Göre Genç Nüfus ve Genç Nüfusun İl Toplam Nüfusu İçindeki Oranı

Toplam Nüfus	Genç nüfus (15-24)			Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı (%)
	Erkek	Kadın	Toplam	
330,000	50,7	49,3	100	21,8

Kaynak: TÜİK (2023a)

Genç nüfus oranı oldukça yüksek bir şehirdir. Türkiye’de en fazla genç nüfusa sahip üçüncü ildir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4 ÇALIŞMA METODOLİJİSİ

4.1 ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI, YÖNTEMİ VE SINIRLILIKLARI

4.1.1 Araştırmanın Amacı

15-24 yaş grubundaki gençlerin işsiz kalmalarındaki nedenleri tespit etmek ve bu sonuçları değerlendirmektir. Araştırma, genç işsizlerin karşılaştığı sorunları belirlemek, iş piyasasında karşılaştıkları engelleri ve kişisel durumlarını analiz etmek ve bu doğrultuda Siirt ilinde genç işsizliği ile mücadelede etkili stratejiler geliştirmektir.

4.1.2 Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma, Siirt ilinde yaşayan 15-24 yaş arası genç işsizlerin işsizlik nedenlerini ve bu durumun sosyal, ekonomik ve kişisel boyutlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, genç işsizlerin demografik özelliklerini, eğitim durumlarını, iş arama süreçlerini ve karşılaştıkları zorlukları detaylı bir şekilde analiz etmek için tasarlanmıştır. Araştırmanın kapsamı

1. Demografik Bilgiler : Cinsiyet, yaş, medeni durum, sahip olunan çocuk sayısı ve doğum yeri gibi temel demografik bilgiler toplanmıştır.

2. Eğitim Durumu: Katılımcıların en yüksek eğitim düzeyi ve hangi eğitim kurumuna kayıtlı oldukları bilgisi elde edilmiştir.

3.Yaşam Alanı: Ailenin kent merkezinde mi yoksa kırsal alanda mı yaşadığı belirlenmiştir.

4. Sağlık Durumu: Katılımcıların herhangi bir sağlık problemi veya engeli olup

olmadığı sorgulanmıştır.

5. Aile ve Sosyal Destek: Katılımcıların kimlerle birlikte yaşadığı ve zorunlu giderlerini nasıl karşıladıkları (aile desteği, burs, kredi vb.) incelenmiştir.

6. İş Deneyimi: Daha önce herhangi bir işte çalışıp çalışmadıkları, SGK'ya kayıtlı olarak çalışıp çalışmadıkları ve herhangi bir yerden gelir elde edip etmedikleri sorulmuştur.

7. İş Arama Durumu: Katılımcıların iş arama durumları, iş arama süresi ve hangi kanalları (İŞKUR, internet, arkadaş/dost aracılığı) kullandıkları belirlenmiştir.

8. İşsizlik Nedenleri: Katılımcıların işsiz kalma nedenleri kişisel, iş piyasası ve işveren kaynaklı olarak sınıflandırılmış ve detaylandırılmıştır.

9. Ekonomik Durum: Katılımcıların kişisel gelirleri ve kira giderleri gibi ekonomik durumları sorgulanmıştır.

10. İstihdam Beklentileri: Genç işsizlerin iş bulma konusundaki düşünceleri ve Siirt'te işsizliğin temel nedenleri hakkındaki görüşleri alınmıştır.

4.1.3 Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, Siirt ilinde yaşayan 15-24 yaş arası genç işsizlerin işsizlik nedenlerini ve bu durumun sosyal, ekonomik ve kişisel boyutlarını incelemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmanın yöntemi aşağıdaki adımlarla gerçekleştirilmiştir.

4.1.4 Araştırma Tasarımı

Araştırma, betimleyici bir tarama modeline dayanarak yürütülmüştür. Bu model, genç işsizlerin demografik özelliklerini, işsizlik nedenlerini ve iş arama süreçlerini anlamak için anket yöntemi kullanılarak tasarlanmıştır. Bu çalışmada kullanılan veriler, Fatih Tatar'ın Denizli ili Genç İşsizliği üzerine hazırladığı yüksek lisans tezinde kullanılan ölçek temel alınarak oluşturulmuştur. Fatih Tatar'ın tezine ait güvenilirlik ve yeterlilik verileri mevcut olup, bu verilerde gerekli güvenilirlik ve yeterlilik testleri yapılmıştır. Dolayısıyla, çalışmamızda bu testlerin yeniden yapılmasına gerek duyulmamıştır. Veriler, direkt istatistiksel olarak yorumlanmıştır.

4.1.5 Evren ve Örneklem

2023 yılı verilerine göre Siirt'in toplam nüfusu 330.000'dir. Bu nüfusun %21.8'i 15-24

yaş aralığındaki gençlerden oluşmaktadır. Bu hesaplama göre, Siirt'teki genç nüfus sayısı 71.940'tır.

Çalışmamızda ele alınan evren, Siirt'teki 15-24 yaş aralığındaki bu 71.940 kişilik genç nüfustur. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde net bir standart bulunmamakla birlikte, yapılan akademik çalışmalarda genellikle evren büyüklüğüne göre bir örneklem belirlenir. Yapılan çalışmalarda 50.000 ile 100.000 kişilik evrenler için %5-6 hata payı ile 361 katılımcı yeterli kabul edilmektedir.

Bu çalışmada hata payını en aza indirmek için 400 katılımcı ile anket yapılması planlanmıştır. Ancak, toplanan verilerden 20'si geçersiz sayılmış ve nihayetinde 380 geçerli veri elde edilmiştir ve bu veriler örneklem olarak kullanılmıştır. Bu örneklem grubunun seçimi ve analiz sürecinde yaş, cinsiyet Siirt ilinde olması gibi kriterler dikkate alınarak özenle yürütülmüştür.

4.1.6 Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak hazırlanan anket formu, genç işsizlerin demografik bilgilerini, eğitim durumlarını, iş arama süreçlerini, karşılaştıkları zorlukları ve işsizlik nedenlerini sorgulayan 26 sorudan oluşmaktadır. Anket soruları, kapalı uçlu (çoktan seçmeli) ve likert tipi sorulardan oluşmaktadır.

4.1.7 Veri Toplama Süreci

Anketler, yüz yüze görüşmeler yoluyla Siirt ilinde genç işsizler arasında uygulanmıştır. Anket uygulama sürecinde, katılımcılara araştırmanın amacı ve gönüllü katılım esasları açıklanmış, gizlilik ve anonimlik ilkelerine uygun şekilde veri toplanmıştır.

4.1.8 Verilerin Analizi

Toplanan veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde frekans dağılımları, yüzde hesaplamaları ve çapraz tablolar kullanılarak genç işsizlerin demografik özellikleri, iş arama süreçleri ve işsizlik nedenleri detaylı olarak incelenmiştir.

4.1.9 Etik İlkeler

Araştırma sürecinde, katılımcıların mahremiyetine saygı gösterilmiş ve kişisel bilgiler gizli tutulmuştur. Katılımcılardan araştırma öncesinde bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bu yöntem doğrultusunda yürütülen araştırma, Siirt ilinde genç işsizlerin durumunu ve bu durumun nedenlerini anlamak için kapsamlı ve sistematik bir yaklaşım sunmaktadır.

4.1.10 Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Coğrafi Sınırlılık: Araştırma sadece Siirt ili ile sınırlıdır, bu nedenle sonuçlar diğer bölgelere genellenemez.
2. Yaş Grubu Sınırlılığı: Araştırma sadece 15-24 yaş grubundaki genç işsizlerle sınırlıdır.
3. Veri Toplama Yöntemi: Anket yöntemiyle toplanan veriler, katılımcıların beyanlarına dayanmaktadır. Bu, katılımcıların doğru bilgi verme eğilimleri ve anket sorularını anlama derecelerine bağlı olarak sonuçları etkileyebilir.
4. Örneklem Hata Payı : Hesaplanan örneklem büyüklüğü %5 hata payı içermektedir, bu da sonuçların belirli bir yanılma payı ile değerlendirildiğini gösterir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5 ARAŞTIRMA BULGU VE DEĞERLENDİRME

5.1 GENÇ İŞSİZLERE İLİŞKİN ANKET VERİLERİ

Tablo 24 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kadın	187	49,2	49,2	49,2
	Erkek	193	50,8	50,8	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Araştırma kapsamındaki genç işsiz bireylerin cinsiyet çerçevesinden bakılınca 380 katılımcı birey olduğu görülmektedir. 187 kişi ile kadın katılımcı yani %49.2 oranına tekabül ediyor. 193 kişi ile erkek katılımcı yani %50.8'lik orana eşdeğerdir. Erkek ve kadın katılımcı oranları yüzdesel alan olarak yakındır. 15-24 yaş arasındaki bireyler araştırmaya katılım göstermiştir. Anket çalışmaları başlatılmadan önce yaşı uygun olan bireyler tespit edilir ve bu doğrultuda çalışma başlatılmış olur.

Tablo 25 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı

Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
303	79,7	79,7	79,7
48	12,6	12,6	92,4
15	3,9	3,9	96,3
6	1,6	1,6	97,9
8	2,1	2,1	100,0
380	100,0	100,0	

Katılımcıların çocuk sayısı incelendiğinde çocuk sahibi olanların %20.3'lük bir orana çocuk sahibi olmayanların ise %79.7'lik orana sahip olduğu görülmektedir. Çocuk sahibi olan %20.3'lük kısım içerisinde çocuk sayısının fazla olması, ailevi sorumlulukları ve ekonomik sorunlarından kaynaklı artması mümkündür. Bu durum iş alanında arayış içerisinde olan bireylere ek stres ve baskı oluşturabilir. Çocuk sayısının artış göstermesi genç işsizlerin daha fazla paraya ihtiyaç duyması ve daha hızlı iş bulma stresine girmeye sorun olabilir. Çocuk sahibi olan işsizlerin iş arama konusunda çeşitli sebeplerden problemlerle karşılaşması muhtemeldir. Bu sorun ve sıkıntılar iş arama süresinin uzaması ve bir çok soruna sebep olup artmasında neden olabilmektedir.

Tablo 26 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Eğitim Durumları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid İlkokul	34	8,9	8,9	8,9
Ortaokul	32	8,4	8,4	17,4
Lise	133	35,0	35,0	52,4
Ön lisans	62	16,3	16,3	68,7
Lisans	107	28,2	28,2	96,8
Yüksek lisans	11	2,9	2,9	99,7
Doktora	1	,3	,3	100,0
Total	380	100,0	100,0	

Araştırma alanında yer alan genç işsizlerin eğitim durumları belirtilmiştir. Bu durum doğrultusunda %8.9'luk oran ile yani 34 kişi olan ilkokul mezunları oluşturmaktadır. Ortaokul mezunları ise genç işsizlerin %8.4'lük kısmını yani 32 kişi oluşturmakta kümülatif olarak %17.4'e ulaşır. Liseden mezun olan birey sayıları ise 113 kişi olup toplam oran içerisinde %35 oluşturur kümülatif olarak %52.4'lük bir orana ulaşır. Lisans mezunu olup işsiz olan birey sayısı 107 olup toplamın %28.2'sini oluşturur ve kümülatif olarak %96.8'e ulaşır. Yüksek lisans mezunu genç işsizlerin sayısı 11 olup

toplamın %2.9'unu oluşturur ve kümülatif olarak %99.7'ye ulaşır. Doktora mezunu genç işsizlerin sayısı ise 3 olup toplamın %0.8'ini oluşturur ve kümülatif olarak %100'e ulaşır.

Bu veriler, genç işsizlerin büyük bir kısmının lise ve lisans mezunlarından oluştuğunu göstermektedir. Ortaokul ve ilkokul mezunlarının oranı ise daha düşüktür. Yüksek lisans ve doktora mezunlarının oranı oldukça azdır.

Araştırmaya katılan tüm genç işsizler Siirtlidir.

Tablo 27 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizler Kent-Kır Yaşam Oranları

Valid	Kent Merkezi	328	86,3	86,3	86,3
	Kırsal Alan	52	13,7	13,7	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Kent merkezinde yaşayan bireylerin oranı %86,3 iken bu oran kırsal alanda %13,7'dir. Genç işsizliğin etkilerinde kırsal ve kent alanında yaşamının istihdam olanakları sosyal ve ekonomik desteğin ulaşım ve benzeri erişim haklarının kent ve kırsal alana göre şekillenmesi görülmektedir. Kırsal alanda iş imkanları az iken insan ilişkileri daha iyidir lakin kent alanında daha fazla iş imkanı ve sosyal destekler bulunmaktadır. Bu tür farklılıklar genç bireylerin işsizlik sorunu ile başa çıkma çözümleri ve iş arama sürelerini etkileyebilmektedir. Bu sebeple kırsal ve kent alanında genç işsizlerin ihtiyaçları doğrultusunda çözümlerin üretilmesi gerekmektedir.

Tablo 28 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Engel Durumu

Valid	Yok	369	97,1	97,1	97,1
	Hafif Engelli	8	2,1	2,1	99,2
	Orta Engelli	3	,8	,8	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Yapılan araştırma sonucunda sağlıklı gençlerin oranı %97,1 gibi oranla oldukça fazladır. İşsizliğin oluşmasında sağlık problemleri ile bağlantılıdır. Sağlık sorunları olan

bireylerin iş alanında yeterli derecede aktif olmaları için gerekli imkanlar bulunmamaktadır.

Tablo 29 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Kimlerle Yaşadığı

Valid	Ailesi ile	322	84,7	84,7	84,7
	Arkadaşları ile	12	3,2	3,2	87,9
	Akrabalarımla	13	3,4	3,4	91,3
	Yalnız	33	8,7	8,7	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Tabloda genç işsiz bireylerin yaşadıkları şahıslar belirtilmiştir. Tabloya göre genç işsizlerin %84,7'lik kısmı yani 322 kişi ailesiyle beraber yaşamaktadır. Genç işsiz bireylerin %3,2'si arkadaşlarıyla beraber yaşıyor buda 12 kişi anlamına gelir kümülatif olarak bu oran %87,9'a çıktığını gösterir. Akraba ile bir arada yaşayan birey sayısı 13 iken bu oran %3,4'lük bir kısma tekabül ediyor kümülatif olarak ise bu oran %91,3'e eş değerdir. Tek başına yaşamayı tercih eden bireylerin sayısı 33 iken bu genel toplamın %8,7'sini oluşturur ve kümülatif olarak bu oran %100'e ulaştığı görülmektedir.

Bu veriler doğrultusunda ailesiyle yaşayan genç işsizlerin oranı yüksek iken akraba ve arkadaşlarıyla yaşayanların oranında oldukça düşüktür yalnız yaşayanların oranları ise %8,7 olarak gözlemlenebilmektedir.

Tablo 30 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Zorunlu Giderlerini Karşılama Durumları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ailemden Destek Alıyorum	173	45,5	45,5
	Borç Ve Kredi Alarak	62	16,3	61,8
	Kısa Süreli Ve Geçici İşlerde Çalışıyorum	47	12,4	74,2
	Eşim Çalışıyor	33	8,7	82,9
	Birikimlerimi Kullanıyorum	21	5,5	88,4
	İşsizlik Maaşı Alarak	10	2,6	91,1
	Diğer	34	8,9	100,0
	Total	380	100,0	100,0

Verilen tablo verilerinde genç işsizlerin geçim kaynakları belirtilmiştir. Aile desteği ile geçim sağlayan genç işsizlerin oranı %45,5 olup 173 kişiye eşdeğerdir. Borç ve kredi kullanarak geçimlerini sağlayan bireylerin oranı %16,3 olup 62 kişiye eşdeğerdir.

Geçici ve kısa süreli işlerde çalışan bireylerin oranı %12,4 iken kişi sayısı ise 47'ye tekabül eder. Eşinin çalışmasından geçim sağlayan bireylerin oranı %8,7 olup 33 kişi olduğu görülür. Birikimlerini kullanarak geçimini sağlayan bireylerin oranı %5,5 iken 21 kişiye tekabül eder. Aileden gelen gelir ile geçinen bireylerin oranı %2,6 olup 10 kişidir. Diğer geçim kaynakları ile geçim sağlayan genç işsizlerin oranı %8,9 olup 34 kişiye tekabül eder.

Bu verilen veriler doğrultusunda, genç işsizlerin en büyük geçim kaynağının aile desteği olduğunu, gençlerin aileye bağımlılıklarının çok fazla olduğunu göstermektedir. Borç ve kredi almanın ise aile desteğinden sonra gelir.

Tablo 31 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Meslek Sahibi Olma Durumu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	143	37,6	37,6	37,6
	Hayır	237	62,4	62,4	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Bu tabloya göre genç işsiz bireylerin herhangi bir mesleğe sahip olup olmadıklarını göz önüne koyar. Tabloya göre meslek sahibi olan bireylerin oranı %37,6 olup buda 143 kişi olduğu anlamına gelir yanı sıra geriye kalan %62,4'lük kısmı ise yani 237 kişinin işsiz olduğu görülmektedir. Sonuçlara bakıldığı zaman iş sahibi olmayan genç işsizlerin iş alanında güvencesiz oluşları iş bulma sıkıntılarıyla karşılaşmaktadırlar.

Tablo 32 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin SGK ile Çalışma Durumu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	165	43,4	43,4	43,4
	Hayır	215	56,6	56,6	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Yukardaki tablo genç işsizlerin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ile çalışma durumlarını ortaya koymaktadır. SGK ile çalış genç işsizlerin sayısı 165 kişi ile %43,4'lük bir orana sahip iken SGK ile çalışmayan genç işsiz sayısı 215 kişi ile %56,6'lık orana tekabül eder. Bu tabloda genç işsizlerin çoğunluğunun SGK ile çalışmadığı görülmekte olup sosyal güvenlik ve haklarından yoksun anlamına geldiğini bu durumun kayıt dışı çalıştığının yaygın olduğunu göstergesidir.

Tablo 33 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Gelir Kaynağı

	Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı	41	10,8	10,8	10,8
	İşkur İşsizlik Sigortasından	25	6,6	6,6	17,4
	Sivil Toplum Kuruluşları	33	8,7	8,7	26,1
Valid	Anne-Baba Desteği	233	61,3	61,3	87,4
	Eşimin Geliri	27	7,1	7,1	94,5
	Kira Geliri	21	5,5	5,5	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Tablo 30’da yapılan araştırma kapsamı çerçevesinde genç işsizlerin gelir kaynaklarını incelenmiştir. Genç işsizlerin büyük bir kısmı aile desteği ile ayakta durabilmekte olup 380 kişinin 233’ü yani %61,3’lük bir kısmı anne baba desteğinden faydalanmaktadır. Yanı sıra %10,8’lik bir oran yani 41 kişi sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarından, %9,5’lik bir oran yani 36 kişi ise eş gelirinden, 32 kişi yani %8,7’lik bir oran ise sivil toplum kuruluşlarından 25 kişi (%6,6) işsizlik sigortasından ve 12 kişi (%3,2) kira gelirinden fayda elde ettikleri görülmektedir. Veriler doğrultusunda büyük bir kısım aile desteği ile ayakta durabilmektedir.

Tablo 34 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Geliri

Valid	0-2500TL	141	37,1	37,1	37,1
	2500-6000TL	112	29,5	29,5	66,6
	6000-14000TL	47	12,4	12,4	78,9
	14000-20000TL	57	15,0	15,0	93,9
	20000-25000TL	18	4,7	4,7	98,7
	25000TL+	5	1,3	1,3	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Tablo 34’e göre, araştırma kapsamındaki genç işsizlerin gelir düzeyleri incelendiğinde, 0-2500 TL aralığındaki gelire sahip 141 kişi yani %37,1 orana sahip iken bu grupta en az ücrete sahip kısım olmakla beraber en büyük paya sahiptir. 2500-6000 TL aralığındaki ücret ile çalışanların sayısı 89 kişi olup bu oran %23,4’tür. 6000-14000 TL aralığındaki ücret ile çalışanların sayısı 47 kişi ile %12,4’lük orana sahiptir. 14000-20000 TL aralığındaki ücret ile çalışanların sayısı 57 kişi ile %15,0’lık orana sahiptir. 20000-25000 TL aralığındaki ücret ile çalışanların sayısı 17 kişi ile %4,7’lik orana sahiptir. 25000+ ve üzeri gelire sahip olanların oranı ise %1,3 olup bu oran 5 kişiye

tekabül eder. Bu oranlar doğrultusunda büyük bir kısmının düşük gelirli bireyler yer ediniyor.

Genç işsizlerin çoğu, % 66 oranla TL.0-6000 aralığında gelirle hayatlarını sürdürmeye çalışmakta olup otonom harcamalarını “*Otonom harcama, bir ekonomide gelir seviyesinden bağımsız olarak yapılan harcamaları ifade eder. Başka bir deyişle, bu tür harcamalar, ekonomik faaliyet düzeyine veya toplam gelir miktarına bağlı olmadan gerçekleşir. Otonom harcamalar, toplam harcamaların temel bir bileşenini oluşturur ve genellikle ekonomik istikrarın sağlanmasında önemli bir rol oynar*” karşılamaya gayret etmektedirler. Gelir seviyelerinin oldukça düşük seyretmesi de refah seviyelerini çok aşağı çekerek yaşamlarını zorlamaktadır. Bu durumda da kişisel ihtiyaçlarını güçlükle karşılayabildikleri ve açlık sınırının altında bir yaşam sürdürmek zorunda kaldıkları da açıkça gözlemlenmektedir.

Bu üç tablo birlikte değerlendirildiğinde, genç işsizlerin büyük bir kısmının aile desteğine bağımlı olduğu, düşük gelir seviyelerinde yoğunlaştığı ve önemli bir kısmının uzun süreli işsizlikle karşı karşıya olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, genç işsizlerin ekonomik olarak zor bir süreçten geçtiğini göstermektedir.

Tablo 35. Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin İş Arama Süreleri

En Az 3 Aydır İş Arıyorum	106	27,9	27,9	27,9
En Az 6 Aydır İş Arıyorum	79	20,8	20,8	48,7
En Az 1 Yıldır İş Arıyorum	88	23,2	23,2	71,8
1 Yıldan Daha Uzun Süredir İş Arıyorum	107	28,2	28,2	100,0
Total	380	100,0	100,0	

Bu tablo, araştırma kapsamında genç işsizlerin iş arama süresiyle ilgili verileri göstermektedir. 380 kişilik araştırmada %27,9'luk gibi bir oran yani 106 kişi en az 3 aydır iş arıyorlar. %23,2'lik oran yani 88 kişi altı aydır iş arar durumdadır. %22,8'lik oran yani 86 kişi ise 1 yıl ve 1 yıldan fazla süredir işsiz olanların oranları %26,1 yani 100 kişidir. Bu sonuçlar doğrultusunda 1 yıldan fazla iş arayan bireylerin fazla oluşu iş bulmanın sorun ve sıkıntılı zorluklarını göz önüne sermektedir.

“Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) işsizlik sınıflandırması, işsiz bireylerin ekonomik faaliyetlere katılım durumlarını belirlemek ve uluslararası karşılaştırılabilirlik sağlamak amacıyla kullanılır. ILO'ya göre işsiz, referans dönemi boyunca hiç çalışmamış, son dört hafta içinde aktif olarak iş aramış ve iş bulmaları halinde iki hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişidir. ILO, işsizlik süresine göre de bir ayrım yapar. Kısa dönem işsizlik, işsizliğin bir yıldan kısa sürdüğü durumları kapsar. Bu dönemde bireyler genellikle işgücü piyasasına geri dönme konusunda daha hızlıdır. Uzun dönem işsizlik ise, işsizliğin bir yıldan uzun sürdüğü durumları ifade eder ve genellikle iş bulma süreçlerinin zorlaştığı ve işsizlikten kaynaklanan olumsuz etkilerin daha belirgin hale geldiği bir durumdur. Bu sınıflandırmalar, işsizlik oranlarının ve işgücü piyasası dinamiklerinin daha doğru ve detaylı bir şekilde analiz edilmesini sağlar. En fazla yüzdelik orana sahip kısım maalesef ki 1 yıldan uzun süredir iş arayan genç işsizlerdir.”

Tablo 36 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin İş Arayışında Dikkate Aldığı Kriter

Valid	Kurum Kültürü	64	16,8	16,8	16,8
	Ücret ve Yan Haklar	186	48,9	48,9	65,8
	Kariyer ve Gelişim İmkanı	81	21,3	21,3	87,1
	Esnek Çalışma Saatleri	49	12,9	12,9	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Bu tablo, genç işsizlerin iş arayışında dikkate aldığı kriterleri göstermektedir. En önemli kriterler arasında ücret ve yan haklar (%48.9), kariyer ve gelişim olanakları (%21.3), kurum kültürü (%16.8) ve esnek çalışma saatleri (%13.2) bulunmaktadır. Ücret ve yan hakların en fazla dikkate alınan kriter olması, genç işsizlerin maddi güvenceye ve yaşam standartlarını korumaya yönelik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kariyer ve gelişim olanaklarının ikinci sırada yer alması, gençlerin gelecekteki kariyer gelişimlerine de önem verdiklerini göstermektedir.

Tablo 37 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin İş ararken kullandığı kanal

Valid	Doğrudan İşverene Başvuru	124	32,6	32,6	32,6
	Eş Dost Aracılığıyla	106	27,9	27,9	60,5
	İşkur	66	17,4	17,4	77,9
	İnternet	84	22,1	22,1	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Bu tablo, genç işsizlerin iş bulma yöntemlerini analiz etmektedir. Araştırmaya katılanların %32.6'sı doğrudan işverene başvuru yaparken, %27.9'u eş, dost aracılığıyla iş bulmaya çalışmakta, %22.1'i interneti kullanmakta ve %17.4'ü İŞKUR aracılığıyla iş aramaktadır. Doğrudan işverene başvuru ve kişisel bağlantılar, genç işsizlerin en yaygın kullandığı yöntemler olarak öne çıkmaktadır. İnternetin de önemli bir rol oynadığı görülmektedir ancak İŞKUR gibi kurumsal iş bulma yöntemlerinin daha az tercih edildiği anlaşılmaktadır. Siirt'teki gençlerin iş arama kanallarından işkuru çok az kullanmaları gençlerin İŞKUR gibi ciddi bir iş arama kanalına çok güvenmediğini şehrin küçük olmasından ötürü eş dost bağının güçlü olup bu kanalın çok tercih edilmeside dikkat çeken bir diğer veridir.

Tablo 38. Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlere Göre İşsizlik Sebebi

	Genç İşsiz Sayısının Fazla Olması	237	62,4	62,4	62,4
Valid	Okullarda Alınan Eğitimle İş Piyasasının Gereklerinin Uyuşmaması	143	37,6	37,6	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Genç işsizlerin işsizliğin nedenlerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktadır. Katılımcıların %62.4'ü genç işsiz sayısının fazla olmasını işsizliğin ana nedeni olarak görürken, %37.6'sı okullarda alınan eğitimin iş piyasasının gereksinimlerine uymamasını belirtmektedir. Genç işsizlerin büyük çoğunluğu, işsizliğin temel nedeninin iş piyasasında yeterli iş olanaklarının olmaması olarak düşünmekte, eğitim ve iş piyasası arasındaki uyumsuzluğun da önemli bir sorun olduğunu vurgulamaktadır.

Siirt genç nüfus sayısı Türkiye de en yüksek 3 ilden bir tanesidir. Rakipleri çok olduğu için iş imkanı bulmanın zor olduğunu düşünmektedirler. Ana sebep olarak bunu belirtmişlerdir.

Ek olarak son 4 tablo verilerine dayanarak iş arama süresinin uzun olması, ücret ve yan haklara olan yüksek beklenti, kişisel bağlantıların iş bulmada önemli bir rol oynaması ve işsizliğin temel nedenleri üzerine yapılan değerlendirmeler, genç işsizlerin yaşadığı sorunların çözümüne yönelik stratejiler geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Tablo 39 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Genç İşsizlik Nedenlerine İlişkin Görüşlerini

Tablo 39. Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin Genç İşsizlik Nedenlerine İlişkin Görüşlerini

Valid	Piyasada Ücretlerin Düşük Olması Ve Buna Karşın İş Yükünün Fazla Olması	138	36,3	36,3	36,3
	Piyasada Yeterli Sayıda İş İmkanının Olmaması	115	30,3	30,3	66,6
	İşkur'un İş Gücü Piyasasını Düzenlemedeki Yetersizliği	49	12,9	12,9	79,5
	İstihdamı Teşvik Politikalarının Ve Aktif İş Gücü Piyasasının Yetersizliği	78	20,5	20,5	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Genç işsizlerin işsizlik nedenlerine ilişkin görüşlerini analiz etmektedir. 380 katılımcının %36.3'ü (138 kişi) düşük ücretler ve fazla iş yükü nedeniyle işsiz olduklarını belirtmektedir. %30.3'ü (115 kişi) yeterli sayıda iş imkânı olmamasını, %12.9'u (49 kişi) iş gücü piyasasını düzenlemedeki yetersizliği ve %20.5'i (78 kişi) teşvik politikalarının ve aktif iş gücü piyasasının yetersizliğini işsizlik nedeni olarak görmektedir. Bu sonuçlar, genç işsizlerin büyük bir kısmının iş piyasasındaki düşük ücretler ve fazla iş yükü gibi olumsuz çalışma koşulları nedeniyle iş bulmakta zorlandığını göstermektedir. Ayrıca, iş piyasasının genel durumu ve hükümet politikalarının yetersizliği de önemli faktörler arasında yer almaktadır.

En yüksek oranın düşük ücrette olması işverenlerin kendi çıkarlarını düşündüğünü olumsuz ekonomik koşulların genç işsizlere mal ederek onları düşük ücretle çalışmaya mecbur ettiği kanısınada varabiliriz.

Tablo 40. Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin İşverenlerin Gençleri İstihdam Etmeme Nedenleri

Valid	İşverenlerin Gençleri Ek Maliyet Yaratacağı Nedeniyle İşe Almaması	87	22,9	22,9	22,9
	İşverenlerin İşten Çıkarmalarda Öncelikle Gençleri Tercih Etmesi	64	16,8	16,8	39,7
	İşverenlerin Gençlere Karşı Olumsuz Bakış Açısı	83	21,8	21,8	61,6

İşverenlerin Düşük Ücret Teklif Etmesi	146	38,4	38,4	100,0
Total	380	100,0	100,0	

Bu tablo, işverenlerin gençleri istihdam etmeme nedenlerini göstermektedir. Katılımcıların %22.9'u (87 kişi) gençlerin ek maliyet yaratacağı endişesiyle istihdam edilmediğini belirtirken, %16.8'i (64 kişi) işverenlerin çıkarlarını öncelikle tercih ettiğini ifade etmektedir. %21.8'i (83 kişi) işverenlerin gençlere karşı olumsuz bakış açısına sahip olduğunu ve %38.4'ü (146 kişi) düşük ücret teklif edilmesinin gençlerin iş bulmasını zorlaştırdığını vurgulamaktadır. Bu sonuçlar, işverenlerin gençleri işe almada çeşitli ekonomik ve algısal nedenlerle çekimser davrandıklarını ortaya koymaktadır. Düşük ücret işsizliğin en önemli sebebi olduğu fikri buradan anlaşılabilir.

Tablo 41. Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin İş Bulmada Karşılaştığı Zorluklar

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Eğitim Yetersizliği	74	19,5	19,5	19,5
Yeterli Tecrübeye Sahip Olmama	72	18,9	18,9	38,4
Mülakatlarda Başarısız Olma	47	12,4	12,4	50,8
Yeterli Referansa Sahip Olmama	83	21,8	21,8	72,6
Uygun Çalışma Koşullarında İş Bulamaması	84	22,1	22,1	94,7
İş Beğenmeme	20	5,3	5,3	100,0
Total	380	100,0	100,0	

Bu tablo, gençlerin iş bulmada karşılaştıkları zorlukları analiz etmektedir. 380 katılımcının %19.5'i (74 kişi) deneyim yetersizliği, %18.9'u (72 kişi) yeterli tecrübeye sahip olmama, %12.4'ü (47 kişi) beceriksizlik, %21.5'i (83 kişi) yeterli referansa sahip olmama ve %2.1'i (8 kişi) sağlam referans bulamama nedenlerinden dolayı iş bulmakta zorlandıklarını belirtmektedir. Ayrıca, %5.3'ü (20 kişi) iş beğenmeme nedenini vurgulamaktadır. Bu tablo, gençlerin iş bulma sürecinde deneyim ve referans eksikliği gibi nedenlerle önemli zorluklarla karşılaştığını göstermektedir.

Bu tablolardan elde edilen sonuçlar, genç işsizliğin birçok farklı nedenden

kaynaklandığını ve bu nedenlerin hem iş piyasasının genel durumu hem de işverenlerin tutumları ile ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Düşük ücretler ve fazla iş yükü, gençlerin iş bulma sürecini zorlaştırırken, işverenlerin gençlere karşı olumsuz bakış açıları ve gençlerin deneyim eksikliği gibi faktörler de genç işsizliğini artıran önemli etkenler arasında yer almaktadır.

Tablo 42 Siirt ilinde Yaşıyor Olmanız İşsizliğinizin Temel Neden mi?

Valid	Evet	238	62,6	62,6	62,6
	Kısmen	95	25,0	25,0	87,6
	Hayır	47	12,4	12,4	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Bu veri, Siirt ilinde yaşayan gençlerin işsizlik nedenlerine dair önemli bir içgörü sunmaktadır. 380 katılımcının %62.6'sı (238 kişi) Siirt'te yaşamamanın işsizliğin temel nedeni olduğunu belirtirken, %25'i (95 kişi) kısmen bu görüşe katılmakta ve %12.4'ü (47 kişi) ise bu duruma katılmamaktadır.

Bu sonuçlar, Siirt ilinde işsizliğin, yerel ekonomik ve sosyal koşullarla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Siirt'te iş imkanlarının sınırlı olması, gençlerin iş bulma sürecini olumsuz etkilemektedir. Bölgenin ekonomik yapısı, sanayi ve ticaretin sınırlı olması, gençlerin iş bulma olanaklarını kısıtlamaktadır. Ayrıca, yerel ekonomik gelişmişlik düzeyinin düşük olması, gençlerin iş arayışında başka illere göç etmelerine neden olabilmektedir.

Kısmen katılan %25'lik kesim ise, işsizliğin sadece Siirt'te yaşamaktan kaynaklanmadığını, ancak bölgenin iş imkanlarının sınırlı olmasının iş bulma sürecini zorlaştırdığını düşündüklerini göstermektedir. Bu katılımcılar, belki de diğer kişisel veya mesleki faktörlerin de işsizlik üzerinde etkili olduğunu düşünmektedir.

%12.4'lük kesim ise, işsizliğin Siirt'te yaşamaktan kaynaklanmadığını belirtmektedir. Bu görüşe sahip olanlar, işsizlik nedenlerini kişisel yeterlilikler, eğitim düzeyi, deneyim eksikliği gibi bireysel faktörlere bağlayabilirler. Ayrıca, bazı gençler iş arama sürecinde daha az aktif olabilir veya iş bulma sürecinde yeterince çaba göstermeyebilir.

Sonuç olarak, bu veriler Siirt ilinde genç işsizliğinin, büyük ölçüde yerel ekonomik koşullar ve iş imkanlarının sınırlı olmasından kaynaklandığını göstermektedir.

Tablo 43 Araştırma Kapsamındaki Genç İşsizlerin, işsizliğinin son bulması için Siirt harici bir şehre göç etmeyi düşünür müsünüz?

Valid	Evet	268	70,5	70,5	70,5
	Hayır	60	15,8	15,8	86,3
	Kararsızım	52	13,7	13,7	100,0
	Total	380	100,0	100,0	

Yapılan ankete göre, Siirt'teki gençlerin büyük bir çoğunluğu işsizlik sorununu çözmek için göç etmeyi ciddi olarak düşündüklerini ortaya koymaktadır. 380 kişinin katıldığı ankette, %70.5'lik bir kesim (268 kişi) "evet" cevabını vererek, Siirt dışında bir yere göç etmeyi düşündüğünü belirtmiştir. Bu, gençlerin işsizlik sorununu aşmak için yer değiştirmeyi ciddi bir alternatif olarak gördüklerini göstermektedir. Siirt'te iş olanaklarının sınırlı olması, düşük ücretler ve iş piyasasının dar olması gibi etmenler, gençlerin başka illerde daha iyi fırsatlar aramasına neden olmaktadır.

Göç etmeyi düşünen bu gençler, muhtemelen daha büyük şehirlerde veya sanayi ve ticaretin daha gelişmiş olduğu bölgelerde daha iyi iş imkanları, daha yüksek maaşlar ve kariyer gelişim olanakları bulmayı ummaktadır. Bu durum, Siirt'ten ciddi bir beyin göçü yaşanabileceğini ve bölgenin genç, dinamik ve eğitilmiş işgücünü kaybedebileceğini göstermektedir. Gençlerin bu tercihi, Siirt'in uzun vadede ekonomik ve sosyal yapısını olumsuz etkileyebilir.

Ankete katılanların %15.8'i (60 kişi) ise "hayır" cevabını vermiştir ve Siirt'te kalmayı tercih etmektedir. Bu grup, muhtemelen aile bağları, sosyal çevre veya kişisel nedenlerden dolayı Siirt'ten ayrılmak istememektedir. Ayrıca, bazıları Siirt'te iş bulma konusunda daha umutlu olabilir veya mevcut iş fırsatlarını yeterli bulabilir. Bu gençler için yerel iş olanaklarının iyileştirilmesi ve var olan işlerin korunması önemlidir.

%13.7'lik bir kesim (52 kişi) ise "kararsızım" diyerek, göç etme konusunda net bir karar verememiştir. Bu grup, işsizlikle mücadele ederken göç etme veya Siirt'te kalma arasında bir belirsizlik yaşamaktadır. Kararsızlık, ekonomik belirsizlikler, ailevi sorumluluklar veya başka bir yere yerleşmenin getireceği zorluklar nedeniyle ortaya çıkabilir.

Bu veriler, Siirt'teki genç işsizliğin ciddi bir sorun olduğunu ve gençlerin büyük bir kısmının bu sorunu çözmek için göç etmeyi düşündüğünü göstermektedir.

Tablo 44. cinsiyetiniz şu anda işsiz konumda olmanız ile ilgili "işverenden kaynaklı nedenler" nelerdir?

		İşverenlerin Gençleri Ek Maliyet Yaratacağı Nedeniyle İşe Almaması	İşverenlerin İşten Çıkarmalarda Öncelikle Gençleri Tercih Etmesi	İşverenlerin Gençlere Karşı Olumsuz Bakış Açısı	İşverenlerin Düşük Ücret Teklif Etmesi	
Cinsiyetiniz	Count	38	35	44	70	187
	% Within Cinsiyetiniz	20,30%	18,70%	23,50%	37,40%	100,00%
	% Within Şu Anda İşsiz Konumda Olmanız İle İlgili "İşverenden Kaynaklı Nedenler" Nelerdir?	43,70%	54,70%	53,00%	47,90%	49,20%
	% Of Total	10,00%	9,20%	11,60%	18,40%	49,20%
	Count	49	29	39	76	193
	% Within Cinsiyetiniz	25,40%	15,00%	20,20%	39,40%	100,00%
	% Within Şu Anda İşsiz Konumda Olmanız İle İlgili "İşverenden Kaynaklı Nedenler" Nelerdir?	56,30%	45,30%	47,00%	52,10%	50,80%
	% Of Total	12,90%	7,60%	10,30%	20,00%	50,80%
	Count	87	64	83	146	380
	% Within Cinsiyetiniz	22,90%	16,80%	21,80%	38,40%	100,00%

% Within Şu Anda İşsiz Konumda Olmanız İle İlgili "İşverenden Kaynaklı Nedenler" Nelerdir?	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
% Of Total	22,90%	16,80%	21,80%	38,40%	100,00%

Tabloda, cinsiyet ve işsiz olmamıza sebep olan sorunlar ve işveren tarafından kaynaklanan sorunların ortak noktası incelenmiştir. Ek maliyetten ötürü %20.3'lük oranına sahip kadınların işe alınmaması , işten çıkarılmada ise %18.7'lik oranla gençler tercih edilirken %23.5'i gençlere karşı olumsuz bakış açısını ve %37.4'lük kısmı ücreti düşük teklif etmelerinden işverenlerden dolayı ortaya çıktığı görülmektedir. Kadınlar arasında bu nedenler sırasıyla %43,7, %54,7, %53,0 ve %47,9 oranında işsiz olmalarının sebepleri arasında yer almaktadır.

Erkeklerin %25,4'ü, gençleri ek maliyet yaratacağı gerekçesiyle işe almamayı, %16,4'ü, işten çıkarmalarda öncelikle gençleri tercih etmeyi, %20,2'si, gençlere karşı olumsuz bakış açısını ve %37,9'u, düşük ücret teklif edilmesini işverenden kaynaklı nedenler olarak belirtmiştir. Erkekler arasında bu nedenler sırasıyla %56,3, %45,3, %47,0 ve %52,1 oranında işsiz olmalarının sebepleri arasında yer almaktadır.

Genel olarak, toplamda 380 kişi arasında %22,9'u gençleri ek maliyet yaratacağı gerekçesiyle işe almamayı, %16,8'i, işten çıkarmalarda öncelikle gençleri tercih etmeyi, %21,8'i, gençlere karşı olumsuz bakış açısını ve %38,4'ü, düşük ücret teklif edilmesini işverenden kaynaklı nedenler olarak belirtmiştir. Bu verilere göre, her iki cinsiyet arasında işsiz olma sebeplerinde benzer eğilimler gözlemlenmektedir. Ancak, erkekler gençleri ek maliyet yaratacağı gerekçesiyle işe almama nedenini daha yüksek oranda belirtirken, kadınlar işten çıkarmalarda gençlerin tercih edilmesini ve gençlere karşı olumsuz bakış açısını daha yüksek oranda belirtmiştir. Bu durum, cinsiyetlerin işsizlik nedenlerine dair algılarında bazı farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 45. Öğrenim gördüğünüz en son eğitim kurumu / Şu anda işsiz konumunda mısınız?

		Şu Anda İşsiz Konumunda Mısınız?		Total
		Evet		
Öğrenim Gördüğünüz En Son Eğitim Kurumu	İlkokul	Count	34	34
		Öğrenim Gördüğünüz En Son Eğitim Kurumu	100,0%	100,0%
		% Within Şu Anda İşsiz Konumunda Mısınız?	8,9%	8,9%
		% Of Total	8,9%	8,9%
	Ortaokul	Count	32	32
		% Within Öğrenim Gördüğünüz En Son Eğitim Kurumu	100,0%	100,0%
		% Within Şu anda İşsiz Konumunda Mısınız?	8,4%	8,4%
		% Of Total	8,4%	8,4%
	Lise	Count	133	133
		% Within Öğrenim Gördüğünüz En Son Eğitim Kurumu	100,0%	100,0%
		% Within Şu Anda İşsiz Konumunda Mısınız?	35,0%	35,0%
		% Of Total	35,0%	35,0%
	Ön lisans	Count	62	62
% Within Öğrenim Gördüğünüz En Son Eğitim Kurumu		100,0%	100,0%	
% Within Şu Anda İşsiz Konumunda Mısınız?		16,3%	16,3%	
% Of Total		16,3%	16,3%	
Lisans	Count	107	107	
	% Within Öğrenim Gördüğünüz En Son Eğitim Kurumu	100,0%	100,0%	
	% Within Şı Anda İşsiz Konumunda Mısınız?	28,2%	28,2%	
	% Of Total	28,2%	28,2%	
Yüksek lisans	Count	11	11	

	% Within Öğrenim Gördüğünüz En Son Eğitim Kurumu	100,0%	100,0%
	% Within Şı Anda İşsiz Konumunda Mısınız?	2,9%	2,9%
	% Of Total	2,9%	2,9%
Doktora	Count	1	1
	% Within Öğrenim Gördüğünüz En Son Eğitim Kurumu	100,0%	100,0%
	% Within Şı Anda İşsiz Konumunda Mısınız?	0,3%	0,3%
	% Of Total	0,3%	0,3%
Total	Count	380	380

Tabloda, cinsiyet ve Siirt ilinde yaşıyor olmanızın işsizliğe sebep olup veya olmadığı konusundaki ilişkiyi incelemiştir. Siirt ilinde yaşayan kadınların %62,6'lık kısmı siirtte yaşamının işsizliğin temel sebebi olduğunu söylemiştir. Bu oran doğrultusunda Siirt ili içerisinde yaşıyor olmanız işsizliğin sebebini söyleyen kadın oranı %49,2'dir. Kadınların %25,7'si kararsız olduğunu ve yanı sıra %11,8'lik kısmı ise siirt ilinde yaşıyor olmanın bir neden olmadığını belirtmiştir. Siirt ilinde yaşıyor olmanın işsizliğin temel nedeni olarak görmemekte bunu belirten kadınların oranı ise %46,8'ini oluşturmakla beraber kararsız olan kadınlar ise toplam oran üzerinden %50,5 olarak veri halinde görülmektedir.

Erkeklerin %62,7'si işsizliğin temel nedeni olarak yaşadığı Siirt ilinden kaynaklandığını düşünmekte ve bu oran bu ilde yaşamının işsizliklere sebep olduğunu düşünen erkekler %50,8 gibi bir orana sahip yanı sıra %24,4'lük bir kısım kararsız olmakla birlikte %13,0'lık kısımda kalan erkeklerin işsizliğe sebep olduğunu düşünmemektedir. Kararsız olan erkeklerin toplam erkeklerin %49,5'lik kısmını oluştururken geriye il içerisinde yaşıyor olmamızın işsizlikle bir bağlantısını belirten erkekler ise %53,2'lik bir oranla karşımıza çıkmaktadır.

Genel olarak, 380 kişi arasından %62,6'lık oranı Siirt ilinde yaşıyor olmanın işsizliğin temel nedeni olduğu ve kararsız kısmın %25,0 oranını oluşturduğu ve %12,4'ü ise bu durumun böyle olmadığını savunuyor. Bu veriler doğrultusunda kadın ve erkek

bireylerin Siirt ilinde yaşamının işsizliğe sebep olduğunu düşünme oranları birbirine oldukça yakındır. İki cinsiyet içinde şu söylenebilir kararsız kalma oranları birbirine yakın ve Siirt ilinde yaşıyor olmanın temel neden olmadığını belirtmişlerdir. Bu durum sonucunda ise Siirt ilinde yaşamının işsizlik üzerindeki etkisine dair cinsiyetler arasında belirgin bir fark olmadığını göstermektedir.

Tablo 46. Cinsiyetiniz * Siirt ilinde yaşıyor olmanız işsizliğinizin teme nedeni midir?

		Evet	Kısmen	Hayır	Total
Cinsiyetiniz Kadın	Count	117	48	22	187
	% Within Cinsiyetiniz	62,6%	25,7%	11,8%	100,0%
	% Within Siirt İlnde Yaşıyor Olmanız İşsizliğinizin Teme Nedeni Midir?	49,2%	50,5%	46,8%	49,2%
	% Of Total	30,8%	12,6%	5,8%	49,2%
Erkek	Count	121	47	25	193
	% Within Cinsiyetiniz	62,7%	24,4%	13,0%	100,0%
	% Within Siirt İlnde Yaşıyor Olmanız İşsizliğinizin Teme Nedeni Midir?	50,8%	49,5%	53,2%	50,8%
	% Of Total	31,8%	12,4%	6,6%	50,8%
Total	Count	238	95	47	380
	% Within Cinsiyetiniz	62,6%	25,0%	12,4%	100,0%
	% Within Siirt İlnde Yaşıyor Olmanız İşsizliğinizin Teme Nedeni Midir?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Of Total	62,6%	25,0%	12,4%	100,0%

Tablo, Siirt ilinde yaşayan bireylerin işsizlik nedenlerini cinsiyet bazında incelemektedir.

Kadınlar arasında Siirt'te yaşıyor olmanın işsizliklerinin temel nedeni olup olmadığına dair cevaplar şu şekildedir: %62.6'sı "evet", %25.7'si "kısmen" ve %11.8'i "hayır" demiştir. Bu gruptaki toplam katılımcı sayısı 187'dir.

Erkekler arasında ise, Siirt'te yaşıyor olmanın işsizliklerinin temel nedeni olup olmadığına dair cevaplar şu şekildedir: %62.7'si "evet", %24.4'ü "kısmen" ve %13.0'ü "hayır" demiştir. Bu gruptaki toplam katılımcı sayısı ise 193'tür.

Genel toplamda, Siirt ilinde yaşıyor olmanın işsizliklerinin temel nedeni olup olmadığına dair katılımcıların %62.6'sı "evet", %25.0'i "kısmen" ve %12.4'ü "hayır" cevabını vermiştir. Toplam katılımcı sayısı 380'dir.

Genel sonuç olarak, Siirt ilinde yaşıyor olmanın işsizlik üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu, Siirt'te yaşamının işsizliklerinin temel nedeni olduğunu belirtmiştir. Erkekler ve kadınlar arasında bu durumu benzer oranlarda deneyimlemeleri dikkat çekicidir.

Tablo 47. Cinsiyetiniz * işsizliğin son bulması için Siirt harici bir şehre göç etmeyi düşünür müsünüz?

		İşsizliğin Son Bulması İçin Siirt Harici Bir Şehre Göç Etmeyi Düşünür Müsünüz?				
		Evet	Hayır	Kararsızım	Total	
Cinsiyetiniz	Kadın	Count	127	31	29	187
		% Within Cinsiyetiniz	67,9%	16,6%	15,5%	100,0%
		% Within İşsizliğin Son Bulması İçin Siirt Harici Bir Şehre Göç Etmeyi Düşünür Müsünüz?	47,4%	51,7%	55,8%	49,2%
		% Of Total	33,4%	8,2%	7,6%	49,2%
	Erkek	Count	141	29	23	193
	% Within Cinsiyetiniz	73,1%	15,0%	11,9%	100,0%	
	% Within İşsizliğin Son Bulması İçin Siirt Harici Bir Şehre Göç Etmeyi Düşünür Müsünüz?	52,6%	48,3%	44,2%	50,8%	
	% Of Total	37,1%	7,6%	6,1%	50,8%	
Total	Count	268	60	52	380	

% Within Cinsiyetiniz	70,5%	15,8%	13,7%	100,0%
% Within İşsizliğin Son Bulması İçin Siirt Harici Bir Şehre Göç Etmeyi Düşünür Müsünüz?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
% Of Total	70,5%	15,8%	13,7%	100,0%

Tabloda, cinsiyet ve işsizliğin son bulması için siirt harici bir şehre göç etmeyi düşünüp düşünmeme arasındaki ilişki incelenmiştir. Kadınların %67,9'u göç etmeyi düşünmektedir ve bu oran, işsizliğin son bulması için göç etmeyi düşünen kadınların %47,4'üne tekabül etmektedir. Kadınların %16,6'sı göç etmeyi düşünmezken, bu oran işsizliğin son bulması için göç etmeyi düşünmeyen kadınların %51,7'sini oluşturmaktadır. Kadınların %15,5'i kararsız kalmış ve bu da işsizliğin son bulması için göç etmeyi düşünen kadınların %55,8'ine denk gelmektedir.

Erkeklerin %73,1'i göç etmeyi düşünmektedir ve bu oran, işsizliğin son bulması için göç etmeyi düşünen erkeklerin %52,6'sını temsil etmektedir. Erkeklerin %14,5'i göç etmeyi düşünmezken, bu oran işsizliğin son bulması için göç etmeyi düşünmeyen erkeklerin %34,8'ini oluşturmaktadır. Erkeklerin %12,4'ü kararsız olduğunu belirtmiş ve bu da işsizliğin son bulması için göç etmeyi düşünen erkeklerin %38,5'ine tekabül etmektedir.

Genel olarak, toplam 380 kişi arasında %70,5'i göç etmeyi düşündüğünü, %15,8'i düşünmediğini ve %13,7'si kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu verilere göre, erkeklerin kadınlara göre işsizliğin son bulması için başka bir şehre göç etmeyi daha fazla düşündükleri görülmektedir. Hem kadınlar hem de erkekler arasında göç etmeyi düşünenlerin oranı oldukça yüksek olmasına rağmen, kadınların biraz daha fazla kararsız olduğu ve erkeklerin ise göç etmeyi düşünmeyenler arasında daha düşük bir orana sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, cinsiyetlerin işsizlikle mücadele yöntemlerine ve göç etmeye olan yaklaşımlarına dair farklılıkları ortaya koymaktadır.

Tablo 48 Aylık ortalama geliriniz (kişisel gelir) ne kadardır?

Cinsiyetiniz * Aylık Ortalama Geliriniz (Kişisel Gelir) Ne Kadardır?						
Aylık Ortalama Geliriniz (Kişisel Gelir) Ne Kadardır?						
2500-	6000-	14000-	20000-			
0-2500tl	6000tl	14000tl	20000tl	25000tl	25000tl+	Total

Cinsiyetiniz Kadın	Count	80	52	19	27	7	2	187
	% Within	42,8%	27,8%	10,2%	14,4%	3,7%	1,1%	100,0%
	Cinsiyetiniz							
	% Within Aylık	56,7%	46,4%	40,4%	47,4%	38,9%	40,0%	49,2%
	Ortalama							
Erkek	Geliriniz (Kişisel Gelir) Ne Kadardır?							
	% Of Total	21,1%	13,7%	5,0%	7,1%	1,8%	0,5%	49,2%
	Count	61	60	28	30	11	3	193
	% Within	31,6%	31,1%	14,5%	15,5%	5,7%	1,6%	100,0%
	Cinsiyetiniz							
Total	% Within Aylık	43,3%	53,6%	59,6%	52,6%	61,1%	60,0%	50,8%
	Ortalama							
	Geliriniz (Kişisel Gelir) Ne Kadardır?							
	% Of Total	16,1%	15,8%	7,4%	7,9%	2,9%	0,8%	50,8%
	Count	141	112	47	57	18	5	380
	% Within	37,1%	29,5%	12,4%	15,0%	4,7%	1,3%	100,0%
	Cinsiyetiniz							
	% Within Aylık	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Ortalama							
	Geliriniz (Kişisel Gelir) Ne Kadardır?							
	% Of Total	37,1%	29,5%	12,4%	15,0%	4,7%	1,3%	100,0%

Siirt ili içerisinde yapılan bu araştırma, katılan bireylerin aylık ortalama gelirini cinsiyet bazında değerlendirmektedir. “Ülkemizde dört kişilik bir ailenin 2024 yılı itibarıyla açlık sınırı yaklaşık 12,500 TL, yoksulluk sınırı ise 40,000 TL civarındadır. Bu sınırlar, temel ihtiyaçların karşılanması ve yaşam standartlarının sürdürülebilmesi için gerekli asgari gelir düzeylerini ifade etmektedir”.

Kadın bireylerin gelir dağılımı şu şekildedir: 0-2500 TL arası gelire sahip olan kadın oranı %42.8 iken ardından 2500-6000 TL arası gelire sahip olan kadın oranı %27.8’in ardından 6000-14000 TL gelire sahip olanların oranı ise %10.2 oranında olup ardından 14000-20000 TL gelire sahip olan kadın bireylerin oranı %14.4 olup geriye

kalan kadın bireylerin %3.7'lik kısmı 20000-25000 TL gelire sahip olurken %1.1 oranı içerisinde yer alan kadınlar 25000 TL ve üzeri gelire sahip oldukları görülmektedir. Kadın bireylerin gelir bakımından büyük bir kısmı 6000TL olan ücretin altında gelir elde eden kadın bireylerin oranı %80.8 olduğu ve bu oran içerisinde yer alan kadınların ülkemizde olan açlık sınırının altında kaldığı görülmektedir. Açlık sınırının bir miktar üzerinde bulunan kadın bireylerin aldığı ücret 6000-14000 TL aralığında olup bu da %10.2'lik bir kesim olduğunu göstermekte olup bu oranların tamamı yoksulluk sınırının altında kaldığı görülmektedir.

Erkek bireylerin arasındaki gelir dağılımı şu şekildedir: 0-2500 TL aralığındaki ücret ile çalışan bireylerin %31.6 oranında olup ardından 2500-6000 TL'ye çalışanların oranı %31.6 iken 6000-14000 TL'ye çalışanların oranı %15.0 olduğu görülmekte ve 14000-20000 TL'ye ise çalışanların oranı %15.5'ten sonra 20000-25000 TL aralığında çalışanların oranı %5.7 iken son olarak 25000 TL üzerine çalışanların oranı %0.5'i oluşturuyor. Erkek bireylerin gelir bakımından büyük bir kısmı 6000TL olan ücretin altında gelir elde eden erkek bireylerin oranı %63.2 olduğu ve bu oran içerisinde yer alan erkeklerin ülkemizde olan açlık sınırının altında kaldığı görülmektedir. Açlık sınırının bir miktar üzerinde bulunan erkek bireylerin aldığı ücret 6000-14000 TL aralığında olup bu da %15.0'lık bir kesim olduğunu göstermekte olup bu oranların tamamı yoksulluk sınırının altında kaldığı görülmektedir.

Genel toplamda, Siirt ilindeki katılımcıların elde ettikleri gelir dağılımı şu şekildedir: 0-2500 TL'ye çalışanların oranı %37.1'dir, 2500-6000 TL'ye çalışanların oranı %29.5'idi, 6000-14000 TL'ye çalışanların oranı %12.4'ünü, 14000-20000 TL'ye çalışanların oranı %15.0'dır, 20000-25000 TL'ye çalışanların oranı %4.7'sini, ve %1.3'ü 25000 TL üstü gelir elde etmektedir. Genel sonuç olarak, Siirt ilinde yaşayan katılımcıların büyük çoğunluğunun aylık ortalama gelirlerinin 6000 TL'nin altında olduğu ve bu durumun Türkiye'deki açlık sınırının oldukça altında kaldığı görülmektedir. Kadınların daha büyük bir kısmı en düşük gelir aralığında yer alırken, erkekler arasında gelir dağılımının daha dengeli olduğu dikkat çekmektedir.

5.2 GENÇ İŞSİZLİK SORUNUNUN GİDERİLMESİ İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yapısal ve konjonktürel sebeplerden kaynaklanan genç işsizlik sorununun

çözümünde işsizlik alanında talep edilen yeni alanların talebin gerçekleştirilmesi açısından destekleyici ve çözüm odaklı adımların atılması gerekmektedir. Konjonktürel işsizliği yukarıdaki tanımları incelediğimizde büyüme oranı ile pozitif, olumlu korelasyon içinde bulunduğunu söylüyoruz. Bu çerçevede sürdürülebilir kalıcı büyüme önem kazanıyor. Dışa bağımlılığı azaltmaya yönelik hukuk alanından eğitim alanına iş sektörü açısından yeni reformların yapılması yeni istihdam alanları oluşturmaları genç işsizliği en aza indirmek mümkün olabilir.

Genç işsizliğin sebebi yapısal neden ise bu soruna yönelik araştırma ve çözüm odaklı planlamalarının yapılması gereklidir. Yapısal nedenler kalıcı kabul edilirken konjonktürden kaynaklı nedenler geçici olarak belirtilir. Dış kaynaklı sorunlar konjonktürel dalgalanmalar oluşurken bu nedenden kaynaklı dış talep kısalıp üretim bu durumdan olumsuz etkilenecektir. Bu durumun kaldırılması için dışa olan talebin azalmasına karşın devlet tarafından belirli ve tutarlı yollarla yapılması gerekmektedir. Yapısal işsizlik tanımını yukarda incelemiştik; Yapısal işsizlik, sermaye stokunun az olmasından veya mevcut yani var olan sermaye tesislerinin beklenenden hızlı nüfus artışı sebebiyle herkese iş olanağı oluşturmaya yeterli olamamasından ortaya çıkan işsizlik türüdür. Üreticilerin desteklenmesi ve yeni alanların oluşturulması yapısal nedenlerden kaynaklanan sorunları çözmek için gereklidir. Maalesef ki ülkemizde yapısal işsizlikten en çok etkilenen kesim genç kesimdir. Ülkemizde bu işsizlik türü oldukça yaygındır. İşverene işsizlik ile dediğimizde “biz eleman bulamıyoruz” yanıtını alıyoruz. Yani bir işveren aradığı nitelikte eleman, onun aradığı ücretle bulunamıyor. Çoğu işyeri nitelikli yani belli vasıflara sahip teknik eleman arıyor ve karşısında istediği teknik eleman yerine mühendis buluyor. Mühendise ise o işi kesinlikle yaptıramıyor ya da yapmayı kabul etse bile mühendisin istediği ücret o işe göre çok yüksek kalıyor. Öte yandan eğitim düzeyi görünürde yükseldikçe iş arayanlar masa başı iş istiyor, daha rahat çalışma koşulları, daha fazla yetki tarzı şeyler istiyor ve makinenin başına geçmek istemiyor. Yukardaki tüm durumlardan anlaşılıyor ki arz ve talep arasında bir ciddi bir uyumsuzluk var. Bundan kaynaklı genç işsizliğin çözümü amacıyla en başta meslek lisesi ve yüksek okulları olmak üzere eğitim sisteminde kapsamlı ve etkili bir reform ihtiyacı bulunuyor.

Hem geleceğin mesleklerini göz önüne alan hem mevcut yapıda ihtiyaç olan mesleklere yönelik bir yapılandırma ve iyileştirme orta vadede sorunun çözümüne büyük

katkı sağlayacaktır. Türkiye, artık sıradan mezunlar yetiştiren tek vasfı elinde ki diploma olan genç işsizler yetiştiren üniversiteleri açmayı bir kenara bırakıp asıl ve en üst düzey teşviki donanımlı teknik ve mesleki liseler açmaya yönlendirmelidir. Mevcut üniversitelerin birçok bölümü de teknik ve mesleki yüksekokul haline dönüştürülmelidir.

Teknik okullarda her yaz en az 1 aylık süreli uygulamalı eğitimler verilmeli ayrıca çocuk ve gençlerin yetenekleri belirlenip onlara uygun mesleki ve teknik liselere yerleştirilmeli bu şekilde hem ülke için motivasyonlu gençler yetişecek hem de işveren memnun olacak eğer bunlar yapılmazsa maalesef ki otomobil servislerinin müşteri kabul masalarında makine mühendisi çalıştıran, marketlerin kasalarında işletme mezunu istihdam eden, muhasebe servisinde defter yazma görevinde iktisat veya maliye mezunu çalıştıran bir sistem yaratmış olacağız.

İşveren için oluşan maddi külfiyetin sebebi böyle durumlarda çalışanların moral bozukluğuna da sebep oluyor. Üniversite ve öğrenci kontejanlarının artması demek okuyan bireyin işsiz kategorisinde yer almadığından işsizlik oranı düşük çıkmaktadır. Yükseköğretim ve eğitim seviyesi artış gösterince hem bireysel hem toplumsal açıdan gelişme göstermektedir. İşsizlik oranlarının gerçek verilerden daha az çıkmasının sebebi okuyan işsiz sayısının göz önünde bulundurulmamasına bağlı bir durumdur.

Mevsimsel işsizlik, tarım, turizm, inşaat gibi sektörlerin etkisiyle kış aylarında artan işsizliği ifade eder. Ülkemiz dünyada en çok turist çeken 8.ülke konumundadır. Gençler maalesef 3 ay çalışıp sonraki aylarda işsiz kalmaktadır. Bu nedenle en çok turizm geliri elde eden ülke olarak 12. sıradadır. Bu veriler göz önüne alındığında büyük bir potansiyele sahip olduğu çok açıktır. Turizmi 12 aya yayacak kalıcı projelerle mevsimsel işsizliği azaltmakta önemli bir katkı sağlanabilecektir. Düşük verimli istihdama dayalı gizli bir işsizlik de cabasıdır. Gizli işsizlik, Çalışmakta olan ancak istihdam üzerinde hiçbir katkısı olmayan kişileri tanımlamamaktadır. Tarımsal üretime yönelik olarak yapılacak, emek yoğun ekolojik tarımı da içeren kapsamlı bir stratejik planla hem sağlıklı beslenme hem enflasyonla mücadele hem de gizli işsizliği azaltabilen bir istihdam için pozitif bir çerçeve oluşturulabilir. Tarım ve sanayi sektörlerindeki üretim artırılabilir. Bu sayede yeni iş imkanları yaratılabilir. Eğitim seviyesinin artırılması işsizlik oranını düşürebilir. Eğitimli bireylerin iş bulma şansı daha yüksektir. Yeni girişimcilerin desteklenmesi işsizlik oranını düşürebilir. Yeni işletmelerin açılması yeni iş imkanları yaratır. İşsizlere

yönelik eğitim programları düzenlenebilir. Bu sayede işsizlerin nitelikleri artırılabilir ve iş bulma şansları artırılabilir.

Genç işsizlik sadece ulusal nitelikte değil asıl olarak bölgesel nitelikte incelenmelidir bölgeler işsizlik sebepleri göz önünde bulundurularak bölge bazlı yeni reformlar yapılmalıdır.

Genel olarak istihdama bağlı alınan prim, vergi ve işveren payı gibi mali yükler düşürülmelidir. Bu yolla kayıt dışı işsizliğin en az yarısı kayıt altına alınır. Bu durum da kuşkusuz ki yeni istihdam oluşturacak yatırımları teşvik edecektir. Türkiye Avrupa da işsizlik oranının en yüksek olduğu 3 ülkeden bir tanesidir. İşsizlikle mücadele ederken diğer ülkelerin neler yaptıklarını incelemek çok önemlidir. Başka ülkelerin uyguladığı programlar incelenmeli (new deal gibi) bizim işsizliğimiz için uygun bir program yapılmalıdır. Diğer ülkelerin neler yaptığına baktığımız zaman şunlarla karşılaşırız:

İşsizlere yönelik eğitim programları düzenlenmektedir. Bu sayede işsizlerin nitelikleri artırılmakta ve iş bulma şansları artırılmaktadır.

Yeni girişimcilerin desteklenmesi işsizlik oranını düşürmektedir. Yeni işletmelerin açılması yeni iş imkanları yaratmaktadır.

İşsizlere yönelik maaş ödemeleri yapılmaktadır. Bu sayede işsizlerin geçimleri sağlanmakta ve iş arama süreleri uzamamaktadır.

İşverenlere teşvikler verilmektedir. Bu sayede işverenler yeni iş imkanları yaratmakta ve işsizlik oranı düşmektedir.

Sosyo-ekonomik problemin oluşumunda işsizlik sebep olmaktadır. Ekonomik sorunlar diğer problem ve sorunlardan önce gelmektedir.(Ener, Balan ve Kurt 2015: 84).

Bu problemin çözülmesi için sosyal ve ekonomik politikalar da kullanılabilir. İşsizlikle baş edecek politikalar kapsamında Türkiye’de iki farklı politika uygulanmakta olduğu görülür.

İşsizlik sorununun çözümüne yönelik sosyal sorunlar için üretilen politika çözümleri pasif politika olarak isimlendirilirken, diğer sorun olan problemin çözümü için uygulanan çözüm aktif politika olarak isimlendirilmektedir.(Bayraktar ve İncekara 2013: 27-28). Aktif ve pasif politikalar konjonktür değişiklik göstermesi olsa da iki şekilde açıklanabilir. Aktif istihdam politikası olan İŞKUR AB politikalarına uygun şekilde

şekillenmektedir. Özellikle OECD ülkelerinin izlediği politikalardan feyz alınarak yeni politikalar belirler.

OECD ülkelerin işsizlik sorununa karşı olan çözüm proglamları 7 grupta toplanmaktadır.

(Ay 2012:331).

1. *“Mesleki eğitim verilmesi,*
2. *Sübvans edilmiş istihdam,*
3. *Devletin işçi ve işveren eşleştirme ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi,*
4. *Gençlere yönelik uygulanan istihdam politikaları,*
5. *Engellilere yönelik uygulanan istihdam politikaları,*
6. *İşsizlik sigorta uygulaması,*
7. *Erken emeklilik uygulaması olarak sıralanır”.*

İlk 5 madde aktif politika olarak yer alırken, 6. Ve 7. Maddeler ise pasif politika olarak yer edinmektedir. Pasif politikaların ortak noktaları uygulamaya geçirmenin maliyetli ve kişiyi uzun süre içerisinde tembelliğe yöneltten politika olmasına bağlıdır. Aktif istihdam politikaları eğitim ağırlıklı olmasına bağlı daha uzun süreli çözümler sunduğu görülmektedir. Üretime katkıda bulunması istihdam alanının daha da genişlemesi kalıcı yer edinmesi aktif istihdam politikaları bu konuda etkilidir. Genç işsizliğe çözüm bulma açısından etkili olması ve gençlere yönelik çözümlemelerin olmasıdır.

AB ve OECD ülkeleri istihdam alanda olan yatırımların çalışan bireylerin eğitime ve kalifikasyonlarına ayırmakta olduğu gözlemlenir. Bununla beraber çözüme katkı için yapılan yatırım amacı çalışan bireylerin iş piyasasındaki yerlerinin ve iş alanında daha fazla fayda alması kalıcı yer edinmesine olanak sağlar. İş gücünde alınan faydanın gitgide artması iş gücüne olan talebin azalması arz ve talep dengelerinde bozma eğilimi gösterebilir.(Just2004:594).

Türkiye’nin işsizlik verilerinin artışında sosyal sorunların oluştuğunu görmekte iken AB’den farklı politikalar izlenip bununla beraber oluşturulacak politikanın verimli olmasının tersine iş gücü talebini karşılayacak şekilde olması ön plandadır..

Sonuç olarak Eğitim sisteminin iyileştirilmesi: Eğitim kalitesini ve

erişilebilirliğini artırmak, işgücünün nitelikli ve rekabetçi olmasını sağlayabilir. Ayrıca, eğitim sistemi iş piyasasının ihtiyaçlarına uygun olarak mesleki ve teknik becerileri geliştirmeye odaklanmalıdır

İstihdam teşviklerinin artırılması: İşverenlere yeni iş yaratma veya mevcut işleri koruma karşılığında vergi indirimi, sigorta primi desteği, kredi kolaylığı gibi teşvikler sunulabilir. Bu sayede, işverenlerin maliyetleri azalırken, istihdam olanakları artar.

Girişimciliğin desteklenmesi: Girişimcilik, ekonomik büyüme ve istihdam yaratmanın önemli bir kaynağıdır. Girişimcilere yönelik eğitim, danışmanlık, mentorluk, finansman, hukuki ve bürokratik kolaylıklar gibi destekler sağlanabilir. Bu sayede, girişimcilik kültürü ve potansiyeli geliştirilir

Sosyal korumanın güçlendirilmesi: İşsizlik ödeneği, iş arayanlara geçici bir gelir desteği sağlar. Ancak, işsizlik ödeneğinden yararlanabilmek için bazı şartlar vardır. Bu şartlar esnetilerek, daha fazla işsize ulaşılabilir. Ayrıca, işsizlik ödeneği miktarı ve süresi artırılabilir.

Yerel üretimi desteklemek: Yerel üreticilerin ürünlerini pazarlamalarına ve satmalarına yardımcı olmak, hem kırsal kalkınmayı hem de istihdamı artırabilir. Yerel ürünlerin kalitesini ve tanınırlığını yükseltmek için sertifikasyon, markalaşma, e-ticaret gibi yöntemler kullanılabilir1

Yeşil ekonomiye geçiş yapmak: Küresel iklim değişikliği ile mücadele etmek için yeşil ekonomiye geçiş yapmak hem çevresel hem de ekonomik faydalar sağlayabilir. Yeşil ekonomi, çevreye zarar vermeyen veya azaltan, kaynak verimliliğini artıran, yenilenebilir enerjiyi teşvik eden ve karbon salınımını azaltan faaliyetleri kapsar. Yeşil ekonomiye geçiş yapmak, yeni iş alanları yaratırken, mevcut işleri de dönüştürebilir2

Sosyal girişimcilik yapmak: Sosyal girişimcilik, toplumsal sorunlara çözüm bulmak için kar amacı gütmeyen veya sınırlı kar amacı güden işletmeler kurmaktır. Sosyal girişimciler, yoksulluk, eğitimsizlik, sağlık sorunları, kadın hakları gibi konularda fark yaratmaya çalışırlar. Sosyal girişimcilik yapmak hem topluma hem de ekonomiye katkı sağlar.

Ayrıca Genç İşsizliğin Çözümü için Politika Önerisi

İşgücü piyasasının esnekliğinin artırılması

İşletmelerin rekabet gücünün artırılması

İşletmelerin yenilikçiliğinin teşvik edilmesi

İşletmelerin büyümesinin teşvik edilmesi

İstihdamın artırılması için kamu yatırımlarının artırılması bunlarda verim alınacak politika önerileridir.

Tüm bunlar doğru ve güzel şekilde yapılırsa genç işsizlik önlenabilir.

Eğer ülkedeki genç işsizlik azalırsa:

- “*Ekonomik büyüme: İşsizlik oranının düşmesi ekonomik büyümeyi tetikleyebilir.*
- *Sosyal huzur: İşsizlik oranının düşmesi sosyal huzuru artırabilir.*
- *Yoksulluk oranının azalması: İşsizlik oranının düşmesi yoksulluk oranını azaltabilir.*
- *İşgücü verimliliği: İşsizlik oranının düşmesi işgücü verimliliğini artırabilir”*

SONUÇ

Bu araştırma sonucunda Siirt ilinde genç işsizlik oranının yüksek olduğu tespit edilerek, bu sorunun altında yatan çeşitli sebepler incelemiştir. Yapılan analizler ve elde edilen bulgular neticesinde, genç işsizliğinin Siirt'te ciddi bir sorun teşkil ettiğini ve sorunun çözümü için kapsamlı stratejiler geliştirilmesinin gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Öncelikle, Siirt ilindeki istihdam olanaklarının oldukça sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Şehirde sanayi ve hizmet sektörlerinin yeterince gelişmemiş olması, bu alana yapılan yatırımların yetersiz oluşu gençlerin iş bulma şansını önemli ölçüde azaltmaktadır. İş piyasasının dar olması, iş fırsatlarının sınırlı sayıda kalmasına ve genç işsizliğin artmasına sebep olmaktadır.

Araştırmalar neticesinde, Siirt'teki iş gücü piyasasında belirleyici bir faktör olarak nepotizm karşımıza çıkarmaktadır. İşe alım süreçlerinde akraba ve dost ilişkilerinin ön planda olması, gençlerin liyakat esasına göre iş bulma şansını düşürmektedir. Bu durum, birçok yetenekli ve eğitilmiş gencin işsiz kalmasına, iş gücü piyasasında dezavantajlı duruma düşmesine yol açmaktadır.

Bunlara ek olarak, Siirt ilindeki eğitim kalitesinin düşüklüğü ve olanaklarının yetersiz oluşu, eğitime erişimde yaşanan zorluklar, mesleki eğitim ve nitelikli iş gücü yetiştirme programlarının eksikliği gençlerin istihdam edilebilirliklerini olumsuz etkilemektedir. Tüm bunlar gençlerin iş bulma sürecini daha da karmaşık hale getirmektedir.

Son olarak, bölgenin gelişmişlik düzeyi, ekonomik durumu ve kalkınma düzeyi, genç işsizliğin yüksek olmasında önemli bir rol oynamaktadır. Siirt, ekonomik olarak diğer illere nazaran daha az gelişmiş bir bölge olduğundan, iş yaratma kapasitesi de sınırlıdır. Bu ekonomik koşullar, gençlerin iş bulma şansını azaltmakta ve işsizliği artırmaktadır.

Bu bulgular, Siirt'te genç işsizliğinin çözümü için daha bütüncül ve stratejik yaklaşımların benimsenmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Yerel yönetimler, eğitim kurumları ve iş dünyası iş birliği içinde çalışarak, gençlere daha fazla iş fırsatı sunmalı ve liyakata dayalı işe alım süreçlerini teşvik etmelidir. Ayrıca, eğitim programlarının geliştirilmesi ve gençlerin yetkinliklerinin artırılması, iş gücü piyasasına daha iyi hazırlanmalarına yardımcı olacaktır. Böylelikle, Siirt'te genç işsizliğin azaltılması ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adak, N. (2010). *Sosyal bir problem olarak işsizlik ve sonuçları*. Toplum ve Sosyal Hizmet, 21(2), 105–116.
- Akgün, M. (2019). *Türkiye’de genç işsizlik sorunu ve bu sorunun çözümüne yönelik istihdam politikaları* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akıncı, M. (2016). *Yükseköğretimli gençliğin işsizlik kaygısı ve çalışma algısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir uygulama* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Algan, N., & Ildırar, M. (2003). *Güçlü ve büyük Türk ekonomisi için üretim ve istihdam politikaları*. Ankara: TİSK Yayınları.
- Altan, Ö. Z. (2004). *Sosyal politika dersleri*. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1592, İ.İ.B.F. Yayınları, No: 185. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ardıç, K., & Yılmaz Aydın, M. (2011). *İktisat okulları ve emek piyasası*. Derin Yayınları.
- Aydemir, C. (2003). *Türkiye’de işgücü yapısı, işsizlik ve kırsal alan*. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 27(1), 115-141.
- Ayvaz, Z. (1990). *Türkiye’de istihdam ve işsizlik sorunları* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bakkalcı, A. C., & Işıkoğlu, P. S. (2011). *Küresel krizin kayıt dışı istihdam üzerindeki muhtemel etkileri: Emek yoğun sektörlerde Türkiye örneği*. Ege Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Bedel, E. H. (2014). *Genç işsizlerde işsizlik deneyiminin sosyolojik analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Bekiroğlu, C. (2010). *Türkiye’de işsizlik sorununun çözülmesinde uygulanan ekonomi politikalarının analizi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bilgin, M. H. (2003). *Türkiye’de işsizliğin yapısal analizi*. Öneri Dergisi, 5(19), 137-143.

- Bilir, H. (2011). *1980 sonrası dönemde Türkiye’de genç işsizliğin ücret yapışkanlığı üzerindeki etkileri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bocutoğlu, E., & Berber, M. (2013). *Makro iktisada giriş*. Murathan Yayınevi.
- Bozdağlıoğlu, Y. (2008). *Türkiye’de işsizlik ve mücadele politikaları*. Sosyal Bilimler Dergisi, 20, 45-65.
- Buluttekin, M. B. (2008). *Türkiye’deki genç işsizlik sorununun makroekonomik yönleri*. Çalışma ve Toplum Dergisi, 54(3), 1369–1396.
- Ceylan, A. B. (1999). *İşgücü piyasası ve istihdam politikasının temel prensipleri*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İstihdam ve Danışmanlık Hizmetleri Eğitim Programı, Mart, Ankara.
- Çelik, A. (2019). *Tanzimattan günümüze Siirt*. Emin Ofset Matbaacılık.
- Çetinkaya, E. (2008). *Türkiye’de genç işsizliği ile mücadelede aktif işgücü piyasası politikaları* (Basılmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sakarya.
- Demir, Ş. (2016). *Cumhuriyet döneminde Siirt*. Düzey Yayınevi.
- Doğan, G. (2012). *İstihdam ve genç işsizlik* (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Eyüboğlu, D. (2003). *2001 krizi sonrasında işsizlik ve çözüm yolları*. Milli Prodüktivite Yayınları No: 674. Mert Matbaası.
- Doğan, Ö. S. (2018). *Türkiye’de 2040 ve 2060 nüfus projeksiyonlarına göre demografik fırsatlar*. The Journal of Turkish-Islamic World Social Studies, 5(18), 26–42.
- Dursun, S., & Aytaç, S. (2009). *Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı*. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 38(1), 71-84.
- Duygu, İ. (2012). *426 numaralı (H.1302-1317/M.1885-1900) Siirt şer’iyle sicili metin çevirisi ve değerlendirme* (Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Eğilmez, M., & Kumcu, E. (2007). *Ekonomi politikası teori ve Türkiye uygulaması*. Remzi Kitabevi.
- Ekin, N. (2003). *Türkiye’de işsizlik: İş aramayan işsizler, kırsal yoksullar, kentsel kayıt dışı yapay istihdamdakiler, açık işsizler*. KAMU-İŞ İş Hukuku ve İktisat Dergisi, 7(2), 2-21.

- Erdoğan, N., & Kuzu, B. (2004). *Çalışma ekonomisi*. Anadolu Üniversitesi, Yayın No: 1461.
- Eşiyok, B. A. (2004). *Türkiye ekonomisinde kalkınma stratejileri ve sanayileşme*. Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
- Ferencak, M., Stanisic, I., Radisic, M., & Dobromirov, D. (2011). *Level of frictional unemployment in the Republic of Serbia*. XV International Scientific Conference on Industrial Systems, 14-16 September, Novi Sad, Serbia, 1-6.
- Gök, M. (2004). *İşgücü piyasası ve KOBİ'ler*. Roma Yayınları No: 12. Ankara.
- Gündoğan, N. (1999). *Genç işsizliği ve Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde uygulanan genç istihdamı politikaları*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, 54(1), 63-79.
- Güney, A. (2009). *İşsizlik, nedenleri, sonuçları ve mücadele yöntemleri*. Kamu-İş, 10(4), 136-159.
- Güney, K. (2019). *Avrupa Birliği ve Türkiye'de genç işsizlik sorunu ve kaynakları* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- İşıkoğlu, P. S. (2013). *Türkiye'de genç işsizlik sorunu: Denizli ili örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Kanca, O. C. (2012). *Türkiye'de işsizlik ve iktisadi büyüme arasındaki nedenselliğin ampirik bir analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kılıç, O. (2003). *Türkiye'de işsizlik sorununun ve çözüm önerilerinin değerlendirilmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1), 29-45.
- Koca, H. (2017). *Genç işsizlik: Türkiye ve Avrupa Birliği ülkeleri üzerine bir karşılaştırma*. Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 65-79.
- Kurtuluş, İ. (2014). *Türkiye'de çalışma hayatının dinamikleri ve işsizlik sorunu* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kuru, H., & Yüceer, S. (2010). *Türkiye'de işgücü pazarında işsizlik sorunları ve çözüm yolları*. Ekonometri ve İstatistik, 14(1), 45-62.
- Kızıloğlu, C. (2006). *İstihdam ve işsizlik*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(2), 155-178.
- Öner, S. (2010). *Genç işsizliğin nedenleri ve çözüm yolları* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Özgüven, A. (2011). *Türkiye’de işsizlik ve işgücü pazarında dönüşüm*. Çalışma ve Toplum, 3(1), 114-133.
- Saner, K. (2008). *Türkiye’de işsizlik ve çözüm önerileri: İstatistiksel ve ekonomik analiz*. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(1), 77-92.
- Taner, A. (2015). *Türkiye’de işsizlik sorununun makroekonomik boyutları ve çözüm önerileri* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaman, S. (2012). *Genç işsizlik sorunu ve çözüm yolları: Türkiye üzerine bir inceleme*. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 1(3), 29-41.
- Yıldız, S. (2016). *Türkiye’de genç işsizliğin çözümüne yönelik stratejiler* (Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, M. (2014). *İşgücü piyasasında işsizlik ve çözüm önerileri* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yüksel, A. (2013). *Türkiye’de genç işsizliğin ekonomik ve sosyal etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yürük, N. (2007). *Genç işsizlik ve eğitim politikaları*. Çalışma ve Toplum Dergisi, 26(2), 112-126.
- Yüceer, S., & Kuru, H. (2010). *Türkiye’de işgücü pazarında işsizlik sorunları ve çözüm yolları*. Ekonometri ve İstatistik, 14(1), 45-62.
- Arslan, M. (2018). *Türkiye’de genç işsizliği ve çözüm önerileri* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, M. (2017). *Genç işsizliğin nedenleri ve çözüm önerileri: Türkiye örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ay, A. (2019). *İşsizlik ve genç işsizlik: Türkiye’deki durum ve öneriler*. Çalışma ve Toplum Dergisi, 28(1), 78-94.
- Babaoğlu, K. (2009). *İşgücü piyasası ve genç işsizlik: Analitik bir yaklaşım*. Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 31(2), 203-220.
- Balcı, E. (2012). *Genç işsizlik ve eğitim sistemi: Türkiye örneği*. Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, 5(4), 45-59.
- Çakmak, N. (2015). *Genç işsizlik ve sosyal etkileri: Türkiye’nin ekonomik yapısı üzerine bir analiz*. İşgücü ve Ekonomi Dergisi, 9(3), 29-43.
- Çetin, A. (2011). *İşsizlik sorunları ve çözüm stratejileri*. İş ve Sosyal Güvenlik Dergisi, 14(2), 67-82.

- Dağdeviren, M. (2016). *Türkiye'de genç işsizlik ve ekonomik krizler* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dalgıç, O. (2014). *İşgücü piyasası ve işsizlik ilişkisi: Türkiye örneği*. Çalışma ve Toplum, 18(1), 59-74.
- Demirtaş, N. (2017). *İşsizlik ve genç işsizlik: Türkiye'deki uygulamalar ve politika önerileri*. Uluslararası Ekonomi ve İşletme Dergisi, 7(2), 51–68.
- Dinçer, S. (2010). *Türkiye'de genç işsizlik sorununun çözümüne yönelik stratejiler* (Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğru, M. (2019). *Türkiye'de genç işsizlik ve istihdam politikaları*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27(1), 35-50.
- Duran, S. (2013). *İşsizlik ve ekonomik etkileri: Türkiye ve dünya örnekleri*. Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 19(1), 65-82.
- Ekinci, M. (2011). *Genç işsizlik ve sosyal politika*. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 6(3), 89-103.
- Elmas, A. (2018). *İşsizlik ve çözüm önerileri: Türkiye özelinde bir değerlendirme* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Engin, C. (2012). *İşgücü piyasasında genç işsizlik sorunu ve çözüm yolları*. Çalışma ve Toplum Dergisi, 21(2), 78–92.
- Erdal, İ. (2014). *Türkiye'de işsizlik ve istihdam sorunları* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ertürk, E. (2011). *Genç işsizlik ve eğitim politikaları: Türkiye ve dünya örnekleri*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(7), 122–135.
- Güngör, M. (2017). *Türkiye'de işgücü piyasası ve işsizlik* (Doktora Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gür, S. (2013). *Genç işsizlik ve sosyal etkileri: Türkiye örneği*. Çalışma ve Toplum Dergisi, 22(1), 112-127.
- Gül, H. (2015). *İşsizlik ve genç işsizlik: Sorunlar ve çözümler* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Hançer, T. (2012). *İşsizlik ve işgücü piyasasında dönüşüm: Türkiye örneği*. Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(3), 55–72.
- Kaldırım, K. (2011). *Genç işsizlik ve ekonomik etkileri: Türkiye örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Karataş, M. (2019). *Türkiye’de işsizlik ve genç işsizliği* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, İ. (2018). *İşgücü piyasasında genç işsizlik sorunu* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kırmızı, N. (2015). *Türkiye’de işsizlik ve istihdam politikaları: Analitik bir yaklaşım*. Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2), 77-89.
- Korkmaz, S. (2014). *Genç işsizlik ve çözüm önerileri: Türkiye örneği* (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, M. (2012). *İşsizlik ve genç işsizlik sorunları* (Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pınar, A. (2016). *Genç işsizlik ve işgücü piyasası: Türkiye örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sahin, B. (2011). *İşsizlik ve genç işsizlik sorunu: Türkiye ve dünya karşılaştırması*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(8), 122–138.
- Sarı, S. (2014). *Türkiye’de genç işsizlik ve ekonomik etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yalçın, M. (2013). *Genç işsizlik ve çözüm yolları: Türkiye uygulaması* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yalınkılıç, E. (2015). *İşgücü piyasasında genç işsizlik: Türkiye örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yılmaz, T. (2018). *Türkiye’de işsizlik ve genç işsizlik: Analiz ve politika önerileri* (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yılmaz, M., & Çelik, O. (2017). *Genç işsizlik ve işgücü piyasasında değişim*. Uluslararası Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(1), 55-68.
- Yurt, E. (2019). *Türkiye’de genç işsizlik ve ekonomik çözüm önerileri* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zeyrek, H. (2011). *İşsizlik sorunları ve genç işsizlik: Türkiye ve dünya karşılaştırması*. Sosyal Bilimler Dergisi, 18(4), 95-112.
- Arıkan, R. (2016). *Türkiye’de işsizlik ve genç işsizlik sorunu: Çözüm önerileri* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çalışkan, T. (2013). *İşgücü piyasasında genç işsizlik ve ekonomik etkiler*. İş ve Sosyal Güvenlik Dergisi, 11(2), 112–126.

Ünal, A. (2017). *Türkiye’de genç işsizlik ve politika önerileri* (Yüksek Lisans Tezi).
Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

EKLER

EKLER	
Ek 1: Anket Formu Bu çalışma 15-24 yaş grubu gençlerin işsiz kalmalarındaki nedenlerin tespit edilmesi ve sonuçların değerlendirilmesi için yapılacaktır. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak ve isminiz hiçbir surette açıklanmayacaktır. Vereceğiniz bilgiler Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Bölgesel Kalkınma İktisadi Anabilim dalında yapmakta olduğum Yüksek Lisans tez çalışmasında kullanılacaktır. Bu nedenle vereceğiniz cevaplar bu çalışmanın amacına ulaşması için büyük önem taşımaktadır. Katılımınızdan ve katkılarından dolayı teşekkür ederim.	
ANKET	
1	Cinsiyetiniz?
	A. Kadın
	B. Erkek
2.	Yaşınız?
	A. 15 yaş ve altı
	B. 15-24
	C. 25 ÜSTÜ
3.	Medeni durumunuzu belirtiniz.
	A. Evli
	B. Bekar
	C. Boşanmış
4.	Sahip olduğunuz çocuk sayısını belirtiniz.
	A. Yok
	B. 1
	C. 2
	D. 3
	E. 4 ve üstü
5.	Öğrenim gördüğünüz en son eğitim kurumunu işaretleyiniz?
	A. İlkokul
	B. Ortaokul
	C. Lise
	D. Önlisans/Yüksekokul
	E. Lisans
	F. Yüksek Lisans
	G. Doktora
6.	Doğum Yeriniz
	A. Siirt
	B. Diğer Şehirler
7.	Aileniz kent merkezinde mi, kırsal alanda mı yaşıyor?
	A. Kent merkezi
	B. Kırsal alan
8.	Herhangi bir sağlık probleminiz/engeliniz var mı?
	A. Yok

	B. Engelli (Hafif)
	C.Engelli (Orta)
	D. Engelli (Ağır)
9.	Şu anda kiminle/kimlerle birlikte yaşıyorsunuz?
	A. Ailesi ile
	B. Arkadaşlarım ile
	C. Akrabalarım ile
	D. Yalnız
10.	Zorunlu giderlerinizi nasıl karşılıyorsunuz?
	A. Ailem tarafından destekleniyorum.
	B. Borç alarak ve kredi kullanarak
	C. Kısa süreli ve geçici işlerde çalışıyorum
	D. Eşim çalışıyor
	E. Birikimlerimi kullanarak
	F. İşsizlik maaşı alarak
	G. Diğer
11.	Bir mesleğe sahip misiniz?
	A. Evet
	B. Hayır
12.	Daha önce herhangi bir işte SGK kayıtlı olarak çalıştınız mı?
	A. Evet
	B. Hayır
13.	Herhangi bir yerden geliriniz var mı?
	A. Evet
	B. Hayır
14.	Cevabınız evet ise ; nereden/nerelerden olduğunu belirtiniz.
	A. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları
	B. İŞKUR İşsizlik Sigortası
	C. Sivil Toplum Kuruluşları(Biliniyorsa adı anılacak)
	D. Anne ve Baba Desteği
	E. Eşimin geliri
	F. Kira geliri
15.	Aylık ortalama geliriniz(Kişisel)?
	A. 0-2500 TL
	B. 2.500-6000 TL
	C. 6.000-140000 TL
	D. 14.000-20000TL
	E. 20000- 25000TL
	F. 25000TL üzeri
16.	İş arama durumunuzu belirtiniz?
	A. En az 3 aydır iş arıyorum.
	B. En az 6 aydır iş arıyorum.
	C. En az 1 yıldır iş arıyorum.
	D. 1 yıldan daha uzun süredir iş arıyorum.

17.	İş arayışında dikkate aldığınız en önemli kriter hangisidir?
	A. Kurum kültürü
	B. Ücret ve yan haklar
	C. Kariyer ve gelişim imkanı
	D. Esnek çalışma saatleri
18.	Şu anda çalışma yaşamındaki konumunuz nedir?
	A. İlk kez iş arayan
	B. Birden fazla iş arama deneyimi olan
	C. Çalışırken işsiz kalan
19.	Herhangi bir işe yerleşmek için hangi iş arama kanallarından hangisinden daha çok yararlandınız?
	A. Doğrudan işverene başvuru
	B. Eş dost aracılığı
	C. İŞKUR
	D. İnternet
20.	Şu anda işsiz konumda mısınız?
	A. Evet
	B. Hayır
	<i>Şayet Cevabınız Evet ise; sonraki sorulara cevap veriniz.</i>
21.	İşsiz olmanızı "nüfus ve eğitim yapısından kaynaklandığını düşündüğünüz nedenler" nelerdir?
	A. Genç işsiz sayısının fazla olması
	B. Okullarda alınan eğitim ile iş piyasasının gereklerinin uyuşmaması
22.	"İşgücü piyasasından kaynaklanan nedenler" Hangisinin daha fazla etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
	A. Piyasada ücretlerin düşük olması ve buna karşın iş yükünün fazla
	B. Piyasada yeterli sayıda iş imkanı olmaması
	C. İŞKUR'un işgücü piyasasını düzenlemedeki yetersizliği
	D. İstihdamı teşvik politikalarının ve aktif iş gücü piyasasının yetersiz olması
23.	Şu anda işsiz konumda olmanız ile ilgili "işveren kaynaklanan nedenler" nelerdir?
	A. İşverenlerin gençleri ek maliyet yaratacağı nedeniyle işe almaması
	B. İşverenlerin işten çıkarmalarda öncelikle gençleri tercih etmesi
	C. İşverenlerin gençlere karşı olumsuz bakış açısı
	D. İşverenlerin düşük ücret teklif etmesi
24.	Kişisel nedenleriniz nelerdir?
	A. Eğitim yetersizliği
	B. Yeterli tecrübeye sahip olmama
	C. Mülakatlarda başarısız olma
	D. Yeterli referansa sahip olmama
	E. Uygun çalışma koşullarında iş bulamaması
	F. İş beğenmeme
25.	Sürt ilinde yaşıyor olmanız işsizliğinizin temel nedeni midir?

	A. Evet
	B. Kısmen
	C. Temel neden olduğunu düşünmüyorum
26.	İşsizliğinizin son bulması için Siirt harici bir ile göç etmek ister miydiniz?
	A. Evet
	B. Hayır
	C. Kararsızım

